

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Arkivsak: 24/610
Møtedato/tid: 25.11.2024 kl. 09:00 – 12:30
Møtested: Kommunehuset, møterom Budeia

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS
v/ Ragnhild Aashaug på telefon 970 40 929, eller e-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Os, 18.11.2024

Jardar Olav Ellevold (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, ordfører, kommunedirektør og KPMG AS

Sakliste

Saksnr.	Sakstittel
29/24	Den oppdragsansvarlige regnskapsrevisorens uavhengighetserklæring
30/24	Revisjonsstrategi for regnskapsåret 2024
31/24	Forenklet etterlevelseskontroll 2024 - risiko- og vesentlighetsvurdering
32/24	Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertscommunesamarbeid
33/24	Kontrollutvalgets årsplan for 2025
34/24	Oppfølging av forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern i IKT Fjellregionen
35/24	Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 - 2028
36/24	Valg av revisor for Rendalen kommune
37/24	Referatsaker
38/24	Innspill til kontrollarbeidet
39/24	Godkjenning av dagens møteprotokoll

Den oppdragsansvarlige regnskapsrevisorens uavhengighetserklæring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

29/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/554 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar erklæringen om revisorens uavhengighet til orientering.

Vedlegg

Revisors uavhengighetserklæring

Saksopplysninger

Kommunens revisor må vurdere sin egen uavhengighet. Hvert år, og ved behov, skal revisoren legge fram en skriftlig vurdering av sin uavhengighet for kontrollutvalget.

Revisoren kan ikke ha andre jobber eller styreverv i kommunen eller tilknyttede virksomheter. Revisoren kan heller ikke delta i aktiviteter som kan skape interessekonflikter, eller tilby rådgivningstjenester som kan svekke hans uavhengighet og objektivitet.

Kommunens revisor må ha godandel. Revisjonsselskapet bekrefter dette ved ansettelse og skifte av revisjonsoppdrag. KPMG AS revisjonsselskap har bekreftet revisorensandel.

Kommunens oppdragsansvarlige revisor, Thore Kleppen, er statsautorisert revisor.

Konseks vurdering og konklusjon

Egenerklæringen viser at den oppdragsansvarlige revisoren fyller kravene i forskriften. Vi anbefaler at kontrollutvalget tar erklæringen til orientering.



KPMG AS
Aumliveien 4C
2500 Tynset

Telephone +47 45 40 40 63
Fax
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Kopi:

Kommunedirektøren
Formannskapet

Egenvurdering av revisors uavhengighet

I følge kommuneloven § 24-4 skal revisor være uavhengig og ha godandel. Nærmere krav til revisors uavhengighet ogandel følger av forskrift om kontrollutvalg og revisjon, kapittel 3, §§ 16-19. Revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget (jfr forskriftens § 19)

I samsvar med Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §15, jf Kommuneloven § 24-4, avgir undertegnede oppdragsansvarlige revisor med dette sin egenvurdering av vår uavhengighet til kontrollutvalget. Undertegnede er kjent med at kravet til uavhengighet og objektivitet også gjelder for revisors medarbeidere. I KPMG AS sine revisjonsplaner inngår en vurdering av uavhengighet til hver enkelt revisor i virksomhetens revisjonsteam som et eget punkt i revisjonsplanen.

Oppdragsrevisors egenvurdering av kravene

	Forskriftskrav	Egenvurdering
1	Krav til revisors uavhengighet, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 16	§ 16. Undertegnede bekrefter at det ikke foreligger spesielle forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet
2	Revisors tilknytning til den reviderte virksomheten, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 17	§ 17. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet. Heller ikke revisors nærstående har slik tilknytning.
3	Revisors stillinger, verv og tjenester, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 18	§ 18a. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen
		§ 18b. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i, eller er eier av.
		§ 18c. Undertegnede bekrefter at revisor ikke er medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av, utover at revisors virksomhet utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap.

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

		§ 18d. Undertegnede bekrefter at revisor ikke deltar i, eller har funksjoner i en annen virksomhet, som medfører at revisorens interesser kommer i konflikt med interesser til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren.
		§ 18e. Undertegnede bekrefter at revisor ikke utfører rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, som er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.
		§ 18f. Undertegnede bekrefter at revisor ikke yter tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses – og kontrollopgaver.
		§ 18g. Undertegnede bekrefter at revisor ikke opptrer som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstoloven § 218

Tynset,
KPMG AS

Thore Kleppen
Statsautorisert revisor
(elektronisk signering)

Revisjonsstrategi for regnskapsåret 2024

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

30/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/554 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors redegjørelse om revisjonsstrategi for 2024 til orientering.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte ([Kommuneloven § 23-2](#)), samt holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet ([forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3](#)).

Revisor skal hvert år utarbeide en strategi og plan for revisjonsoppdraget med utgangspunkt i risiko og vesentlighetsvurderinger.

Formålet med strategien er primært å avdekke risiko for feilrapportering og å definere hvilke revisjonshandlinger som må gjennomføres for å skrive en revisjonsberetning innen 15. april.

Kontrollutvalgets sekretariat har bedt oppdragsansvarlig revisor om å orientere om planleggingen av revisjonsarbeidet for 2024 og den løpende revisjonen så langt i året. Kontrollutvalget vil på denne måten både ha mulighet til å følge opp det arbeidet som gjøres, forsikre seg om at revisjonen fungerer på en betryggende måte og gi innspill til revisor i videre arbeid.

Vurdering

Kontrollutvalgets sekretariat viser til revisors orientering i møtet og anbefaler kontrollutvalget å ta redegjørelsen til orientering.

Forenklet etterlevelseskontroll 2024 - risiko- og vesentlighetsvurdering

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

31/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/554 - 4

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors risiko- og vesentlighetsvurdering for forenklet etterlevelseskontroll 2024 til orientering.

Saksopplysninger

Revisor skal i henhold til [kommuneloven § 24-9](#) gjennomføre en forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen og skal senest 30. juni gi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget om resultatet av kontrollen (med kopi til kommunedirektøren).

Formålet med forenklet etterlevelseskontroll, er innenfor en begrenset ressursramme å forebygge svakheter og bidra til å sikre at kommunen følger sentrale bestemmelser og vedtak på økonomiområdet. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisors etterlevelseskontroll skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV), som skal legges fram for kontrollutvalget.

Vurdering

Revisor vil presentere sine risiko- og vesentlighetsvurderinger direkte i møtet.

Kontrollutvalgets sekretariat viser til revisors orientering i møtet og anbefaler kontrollutvalget å ta redegjørelsen til orientering.

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

32/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 24/294 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget ønsker å delta på felles orientering om NAV-samarbeidet og vertskommunesamarbeidet.

Vedlegg

Utsettelse av felles møte for kontrollutvalgene i FARTT-samarbeidet og orientering fra NAV
Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Tynset har fått en henvendelse fra kontrollutvalget i Folldal med ønske om en orientering om NAV og Helstilsynets undersøkelse om hvordan NAV ivaretar og følger opp barn i familier som søker om, eller mottar økonomisk sosialhjelp.

NAV Nord-Østerdal er et administrativt vertskommunesamarbeid med Tynset som vertskommune. Det innebærer at det bare er kontrollutvalget i vertskommunen som kan føre kontroll med virksomheten i vertskommunen på vegne av alle deltakerne i vertskommunesamarbeidet, se kommuneloven §20-9. Det er av denne grunn invitasjon kommer fra Tynset kommune selv om det er kontrollutvalget i Folldal som har initiert denne saken.

Tynset kontrollutvalg, ved sekretariatet, har henvendt seg til NAV Nord-Østerdal med forespørsel om det er mulig å gjennomføre et fellesmøte den 23.januar 2025 i Tynset rådhus. Det kan gjennomføres den 13. mars, som det fremkommer av vedlegget. Kontrollutvalgene for de kommunene som deltar i vertskommunesamarbeidet inviteres til å delta.

Det er bedt om redegjørelse på følgende temaer og spørsmål:

- Rammene for kontrollutvalget ansvar
 - Hva omhandler det kommunale ansvaret?
 - Hva tilhører det statlige ansvaret?
- Innholdet i samarbeidsavtalen
- Tjenestens tilstedeværelse i den enkelte kommunen

Etter orienteringen ønsker kontrollutvalget å invitere til et felles møte hvor det informeres om hvilke interkommunale vertskommunesamarbeid det samarbeides om i FARTT-kommunene, samt en gjennomgang av kontrollutvalgene sine planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hensikten er å samordne ønsker om orienteringer og mulige forvaltningsrevisjoner.

Sekretær for Tynset kontrollutvalg anslår at møtet har varighet på inntil tre timer, og ber kontrollutvalgene om å sette av dagen. Det vil komme et mer detaljert program fra sekretær for Tynset på et senere tidspunkt.

For flere detaljer vises det til vedlagte invitasjon.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget må på selvstendig grunnlag vurdere om det ønsker å takke ja til invitasjonen. Sekretariatet anbefaler utvalget å delta og med hele utvalget slik at hele utvalget får den samme informasjonen. De kan da bruke denne informasjonen i senere vurderinger.

Sekretariatet vil i såfall legge inn dette møte i møtekalenderen og det vil behandles som et ordinært møte med innkalling og sakliste. Dersom utvalget bare ønsker å se på det som en invitasjon, så kan de eventuelt representeres med leder og eventuelt nestleder uten at det gis møtekompensasjon. Da må det i tilfelle fattes et alternativt vedtak om at kontrollutvalget ber leder og eventuelt nestleder om å delta på møtet.

Vår saksbehandler: Ragnhild Aashaug, tlf. 970 40 929

E-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Deres ref.:

Vår ref.: 24/226-11

Oppgis ved alle henvendelser

Vår dato: 16.11.2024

Mottakere ifølge liste

Utsettelse av felles møte for kontrollutvalgene i FARTT-samarbeidet og orientering fra NAV

Viser til invitasjon som var sendt ut den 29.oktober med innbydelse til felles møte for kontrollutvalgene i FARTT-samarbeidet og en orientering om NAV-samarbeidet.

Dette møtet må utsettes til den 13.mars siden NAV ikke har mulighet til å stille den 23.januar.

Vedlagt er den opprinnelige invitasjonen, og ny dato blir altså den 13.mars. Vi kommer tilbake med klokkeslett og program.

Med hilsen
Konsek Trøndelag IKS

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Vedlegg:

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om
vertskommunesamarbeid

Kopi til:

Audun Holte
Bjørn Tore Grutle
Egil Eide
Jardar Olav Ellevold
Ola Eggset
Ragnhild Aashaug
Torbjørn Brandt

Mottakere:

Alvdal kontrollutvalg

Folldal kontrollutvalg

Rendalen kontrollutvalg

Tolga kontrollutvalg

Tynset kontrollutvalg

Alvdal kontrollutvalg

Vår saksbehandler: Ragnhild Aashaug, tlf. 970 40 929

E-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Deres ref.:

Vår ref.: 24/226-9

Oppgis ved alle henvendelser

Vår dato: 29.10.2024

Invitasjon til orientering om NAV-samarbeidet og diskusjon om vertskommunesamarbeid

Kontrollutvalget i Tynset har fått en henvendelse fra kontrollutvalget i Folldal med ønske om en orientering om NAV og Helstilsynets undersøkelse om hvordan NAV ivaretar og følger opp barn i familier som søker om, eller mottar økonomisk sosialhjelp.

NAV Nord-Østerdal er et administrativt vertskommunesamarbeid. Det er innebærer at det bare er kontrollutvalget i vertskommunen som kan føre kontroll med virksomheten i vertskommunen på vegne av alle deltakerne i vertskommunesamarbeidet, jamfør kommunelovens §20-9.

Det er bedt om at en slik orientering kan gjennomføres den 23.januar 2025 i Tynset rådhus, og kontrollutvalgene i samarbeidet inviteres til å delta.

Til orienteringen er også bedt om dette:

- Hva som omhandler det kommunale ansvaret og hva som tilhører det statlige ansvaret slik at kontrollutvalgene får en ramme for hva deres ansvar innebærer.
- Samarbeidsavtalen og hva den inneholder.
- Tilstedeværelsen i de enkelte kommunene, og hvordan dette løses i forhold til avtalen.

Etter orienteringen ønsker kontrollutvalget å invitere til et felles møte hvor det informeres om hvilke interkommunale vertskommunesamarbeid vi samarbeider om i FARTT-kommunene, samt en gjennomgang av kontrollutvalgene sine planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hensikten er å samordne ønsker om orienteringer og mulige forvaltningsrevisjoner.

Vi ser for oss et program på inntil tre timer, og ber dere sette av dagen.

Det vil komme et mer detaljert program når vi får tilbakemelding fra NAV-Nord-Østerdal om det er mulig å gjennomføre orientering som det er bedt om.

Med hilsen

Konsek Trøndelag IKS

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Postadresse:

Postboks 2564
7735 Steinkjer

Fakturaadresse:

Postboks 1258 Torgarden
7462 Trondheim
post@konsek.no

Bank: 8601.13.04038

Org.nr: 988 799 475

Kopi til:

Egil Eide

Jardar Olav Ellevold

Ola Eggset

Toril Eva Steien

Kontrollutvalgets årsplan for 2025

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

33/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 24/293 - 15

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget godkjenner års- og møteplanen for 2025 med disse møtene:

- mandag 13. januar
- mandag 3.mars
- mandag 2.juni
- mandag 15.september
- mandag 10.november

Møtene starter kl. 10:00 i Rendalen kommunehus

Årsplanen oversendes kommunestyret til orientering.

Vedlegg

Årsplan for Rendalen 2025 - utkast

Saksopplysninger

Kontrollutvalgets medlemmer må ta stilling til hvordan de ønsker å gjøre kontrollarbeidet for kommunestyret. For å systematisere og målrette kontrollutvalgets arbeid, så har sekretariatet utarbeidet en årsplan som viser hvilken strategi kontrollutvalget har for gjennomføringen. Hensikten med årsplanen er å synliggjøre overfor kommunestyret og administrasjonen hvordan kontrollutvalget planlegger å utføre arbeidet. Arbeidet er i hovedsak lagt opp slik kontrollutvalget har pleid å gjennomføre sin aktivitet.

Forventningsavklaring og rolleforståelse er viktig for en god samhandling mellom aktørene. Årsplanen inneholder en plan med møtetidspunkt. Kontrollutvalget har en ramme på inntil 6 ordinære møter i året. Det er lagt opp til et ekstra møte i januar utover det som har vært tidligere for å få behandlet forvaltningsrevisjon om næringsarbeidet som er forsinket. det legges også opp til at kontrollutvalget kan få en gjennomgang av ny avtale for revisjonstjenester i dette møtet slik at det er avklart hvordan avtalen skal tolkes.

Utvalget må ta stilling møtedager og møtetidspunkt. Sekretariatet har foreslått 3 møter i første halvår, og 2 i andre halvår. Møtene har i 2024 vært holdt på mandager. Det er videreført i planen. Det foreslås at møtet starter kl. 10.00.

Utover de planlagte aktivitetene, gjør kontrollutvalget løpende vurderinger av behovet for orienteringer, behandling av henvendelser og lignende.

Kontrollutvalget kan gjøre endringer i møteplanen i møtet.



Konsek
TRONDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

KONTROLLUTVALGETS ÅRSPLAN
RENDALEN KOMMUNE
2025

Kontrollutvalgets
årsplan
2025



Vedtatt i sak xx/24 den 25.november 2025

INNHOLDSFORTEGNELSE

INNHOLDSFORTEGNELSE.....	
INNLEDNING	
1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET	1
1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET	1
1.2 FJERNMØTE.....	1
1.3 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT	1
1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT	1
1.4 REVISJONEN.....	2
2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET	2
2.1 REGNSKAPSREVISJON	2
2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER.....	3
2.3 GENERELT TILSYN MED FORVALTNINGEN	3
2.3.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE.....	3
2.3.2 BEFARING/BESØK.....	4
2.3.3 SAMORDNING AV KONTROLL.....	4
2.3.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM.....	4
2.4 RAPPORTERING OG ØVRIGE SAKER TIL KOMMUNESTYRET	4
2.5.....	5
ANNET	5
3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025.....	5
VEDLEGG - MØTEPLAN	6

INNLEDNING

Kommunene er samfunnets viktigste velferdsprodusenter og forvalter betydelige ressurser på vegne av innbyggerne. Omfanget av og bredden i den kommunale tjenesteproduksjonen medfører behov for utstrakt styring og kontroll. Egenkontrollen er et viktig element i det lokale folkestyret, og skal bidra til å styrke allmenhetens tillit til forvaltningen i tillegg til å bidra til at kommunen når de mål som er satt.

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. Arbeidet styres av kommunelovens §§ 22, 23 og 24 samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

God dialog og informasjonsutveksling er sentralt for å lykkes med samspillet mellom kommunestyret og kontrollutvalget. Kontrollutvalget ønsker med dette å legge til rette for god og åpen dialog som skaper en gjensidig forståelse for gjennomføringen av oppgavene. Det er også viktig å tydeliggjøre den klare ansvars- og oppgavefordelingen mellom kontrollutvalget, sekretariatet, administrasjonen og revisjonen.

Kontrollutvalgets oppgaver er omfattende, og knytter seg både til kontroll med den kommunale forvaltningen og til kontroll med revisjonens arbeid og kommunale selskap. Dette innebærer å iverksette forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser i kommunen, samt påse at kommunens regnskap blir betryggende revidert.

En årsplan er derfor et av kontrollutvalgets viktigste styringsdokumenter for å planlegge en god og riktig egenkontroll som er tilpasset kontrollutvalgets ressurser.

1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET

Møtene i kontrollutvalget er åpne. Møtene vil være lukket i saker/orienteringer der lov- og regelverk hjemler taushetsplikt og lukket dør.

Kommunens ordfører og revisor har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter.

Det legges opp til 5 møter i 2025, se kontrollutvalgets møteplan for 2025 i kapittel 3.

1.2 FJERNMØTE

Rendalen kommune har ikke åpnet for at folkevalgte organ kan gjennomføre fjernmøte i sitt saksbehandlingreglement.

Kommuneloven § 11-7 åpner for at møter kan avholdes som fjernmøter. Det er en forutsetning for å avholde fjernmøte at kommunestyret selv har besluttet at de folkevalgte organene i kommunen skal ha adgang til å avholde fjernmøte.

Mulighet til fjernmøte anses som et godt og effektivt supplement, særlig med tanke på deltagelse for revisor for å kunne spare kostnader til reising. Det hadde derfor vært ønskelig at kommunestyret kan vurdere å åpne for dette.

1.3 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. For at forslaget vil foreligge tidsnok til at kommunen kan få innarbeidet dette i sine budsjetter, så behandler kontrollutvalget denne saken i sitt septembermøte.

I forslaget ligger rammen for kontrollutvalgets virksomhet, revisjonens virksomhet og sekretariatets virksomhet.

Det er bare kommunestyret som kan gjøre endringer i rammene for kontrollutvalgets arbeid.

1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT

Sekretariatsfunksjonen for kontrollutvalget er uavhengig fra kommunens administrasjon.

Kommunen har avtale med Konsek Trøndelag IKS for 2 år fra den 14.mars 2024, med mulighet for 1 + 1 år forlengelse.

Avtalen innebærer at Rendalen kommune får 224 timer per år. Timebudsjettet inkluderer møtevirkosomhet, reisetid og saksforberedelser og utarbeidelse av risiko- og

vesentlighetsvurderinger for plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll. Timeleveranse legges frem hvert halvår.

Sekretariatsfunksjonen vil utføres av Ragnhild Aashaug som ansvarlig rådgiver. Selskapet har bred kompetanse som vil bistå i ulike saker.

1.4 REVISJONEN

Revisjonen er uavhengig av kommunes administrasjon.

Kommunens regnskapsrevisjon gjennomføres etter avtale med KPMG AS med Thore Kleppen som oppdragsansvarlig regnskapsrevisor til og med 31.12.2024. Det betyr at revisjon av regnskapsåret 2024 skal gjennomføres av KPMG.

Forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser gjennomføres etter avtale med ny leverandør av revisjonstjenester. Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor skal pekes ut for hvert enkelt forvaltningsrevisjonsprosjekt eller eierskapskontroll.

Det inngås en ny avtale for alle revisjonstjenestene fra og med den 01.01.2025. Alle revisjonstjenestene er samlet i en avtale.

2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET

2.1 REGNSKAPSREVISJON

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at det foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av loven, god kommunal revisjonsskikk og avtalen som foreligger med revisor.

Ved oppstart av ny avtale vil kontrollutvalget forsikre seg om at begge parter har en felles forståelse av oppdraget i henhold til avtalen.

I oppfølgingen av påse-ansvaret for regnskapsrevisjonen, vil kontrollutvalget følge Forum for kontroll og tilsyn sin veileder for å sikre at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Aktivitetene for dette fremgår av møteplanen.

På bakgrunn av kommunens årsregnskap, årsmelding og revisors beretning (ev. også nummererte brev) gir kontrollutvalget en uttalelse til kommunestyret, med kopi til formannskapet. Aktivitetene tilknyttet regnskapsrevisjonen fremgår av møteplanen.

Revisor skriver nummerte brev til kontrollutvalget når det er forhold som skal påpekes, og kontrollutvalget vil følge med på at dette blir fulgt opp. Eventuelle nummererte brev som ikke blir godt nok fulgt opp av kommunen, sendes kommunestyret for videre behandling. Dersom revisor har andre merknader vil kontrollutvalget vurdere om og hvordan det skal følges opp.

2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjon av kommunens administrasjon og av selskapene som kommunen har eierinteresser i.

Forvaltningsrevisjon er å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Kontrollutvalget skal også påse at det gjennomføres eierskapskontroller. Det innebærer å kontrollere om den som utøver eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget har utarbeidet en plan for perioden for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som vedtas av kommunestyret.

I 2025 vil det bestilles en forvaltningsrevisjon i henhold til prioriteringene i planen dersom det ikke oppstår et akutt behov eller kommunestyret ønsker noe annet.

Kontrollutvalget innstiller til kommunestyret om hvordan anbefalinger i rapporten bør følges opp.

Utvalget vil se til at administrasjonen setter i verk vedtak som er gitt av kommunestyret etter forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Det er bestilt en forvaltningsrevisjon for næringsarbeidet som er forsinket. Kontrollutvalget forventer at denne kommer opp til behandling i starten av året.

Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Rendalen kommuneskog fra 2022 vil gjennomgås for vurdere om oppfølgingen av anbefalingene er gjennomført.

2.3 GENERELT TILSYN MED FORVALTNINGEN

Kontrollutvalget fører tilsyn med forvaltningen på vegne av kommunestyret. Kontrollutvalget imøteser bestillinger mht. saker og prosjekter som kommunestyret ønsker at kontrollutvalget skal følge spesielt opp.

Det generelle tilsynet med forvaltningen gjennomføres i hovedsak gjennom orienteringer fra administrasjonen. Det tas fortløpende stilling til dette.

Henvendelser til kontrollutvalget, utvalgets egne observasjoner og initiativ, samt saker hvor kommunen har vært omtalt i media vil fortløpende bli fulgt opp.

Kontrollutvalget vil følge opp kommunestyrevedtak som er initiert av kontrollutvalget.

Som et nytt satsingsområde vil kontrollutvalget gjennom året jobbe med å få en bedre løpende oversikt over hvordan kommunen ivaretar sitt ansvar som eier i ulike selskap. For å sikre at utvalget sikrer seg en god rolleforståelse og innsikt i oppgaven, så vil kontrollutvalget delta på ulike samlinger som er innenfor budsjettets ramme.

2.3.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

Kontrollutvalget ønsker at administrativ ledelse er til stede ved kontrollutvalgets møte når regnskap og årsberetning for foregående år skal behandles.

Det er satt opp orienteringsmøte i møteplanen for kommunaldirektørens internkontroll slik at kontrollutvalget kan vurdere om det er områder som har større risiko. Kontrollutvalget vil følge med på økonomiforvaltningen gjennom å blir orientert om tertialrapportene.

Det er planlagt to møter med ordfører for å få innspill til områder som politisk ledelse mener kan innebære risiko, og for å styrke samhandlingen mot kommunestyret.

2.3.2 BEFARING/BESØK

For å bli kjent med den kommunale forvaltningen, og for at ansatte i kommunen skal bli kjent med kontrollutvalget, vil utvalget besøke ulike kommunale virksomheter. Dette kan også inkludere kommunale foretak og selskap.

Kontrollutvalget planlegger å gjennomføre et besøk i 2025.

2.3.3 SAMORDNING AV KONTROLL

Forvaltningsrevisjoner og statlige tilsyn skal sees i sammenheng. Kontrollformene har et formål om å bidra til læring og forbedring, og det kan bygges på hverandres arbeid. Sekretariatet vil legge frem aktuelle og relevante tilsynsrapporter fra Statsforvalteren og andre statlige tilsynsorganer. Det er planlagt at dette kan gjøres gjennom en orientering fra kommunedirektøren. Kommunelovens §30-7 sier at det statlige tilsynet skal ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjoner og vurdere den samlede tilsynsmengden i kommunen.

Sekretariatet sørger for å legge inn forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen.

2.3.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM

Kontrollutvalget kan ta imot henvendelser fra publikum, men kontrollutvalget vil ikke opptre som et klageorgan, og har ikke avgjørelsesmyndighet på forvaltningsområdet.

Kontrollutvalget avgjør selv om den enkelte henvendelse er relevant for utvalget, og tar stilling til i hvilken form og grad henvendelsene fra publikum skal følges opp.

2.4 RAPPORTERING OG ØVRIGE SAKER TIL KOMMUNESTYRET

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. I saker som krever beslutning, så innstiller kontrollutvalget til kommunestyret.

Kontrollutvalget rapporterer om sin aktivitet direkte til kommunestyret, og det gjøres i hovedsak slik:

- Forvaltningsrevisjonsrapporter og rapporter etter eierskapskontroller oversendes fortløpende.
- Årsrapporten gjenspeiler kontrollutvalgets samlede aktiviteter. Rapporten for 2024 behandles i mars i 2025, og oversendes deretter til kommunestyret.

- Årsplan for 2026 sendes kommunestyret til orientering slik at kommunestyret er kjent med hvordan kontrollutvalget planlegger å gjennomføre sin aktivitet.
- Viktige saker og forespørsler oversendes fortløpende.

2.5

ANNET

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker skal behandles. Kommunestyrets representant vil legge frem saker fra kontrollutvalget på vegne av utvalgets leder.

Kontrollutvalget og sekretariatet vil fortsette arbeidet med å informere om kontrollarbeidet, blant annet gjennom hjemmesiden til sekretariatet – www.konsek.no. På sekretariatets hjemmeside er det enkel tilgang til kontrollutvalgets saksdokumenter.

3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025

Møteplanen er vedlagt, og gir en oversikt over behandlingen av faste saker. Kontrollutvalget forbeholder seg retten til på eget initiativ å foreta endringer i planen og evt. gå inn på andre saker eller prosjekter som ikke er nevnt for å sikre en dynamisk egenkontroll som tar utgangspunkt i saker/områder som kan utgjøre en risiko og som er vesentlig.

Endring av møteplan kan også bli nødvendig av hensyn til saksgang eller av andre årsaker.

VEDLEGG - MØTEPLAN

Aktiviteter		13. jan.	3.mars	2.juni	15.sept	10.nov
Påse betryggende revidering	Gjennomgang av revisjonsarbeidet i h.h.t. til oppdragsavtalen	x				
	Uavhengighetserklæring, vandel, kvalitetskontroll					x
	Revisjonsstrategi, plan for forenklet etterlevelseskontroll					x
	Revisjonsberetning og årsoppgjørsmemorat			x		
	Åpenhetsrapport			x		
	Forenklet etterlevelseskontroll				x	
	Vurdering av revisjonens arbeid fra administrasjon og revisor. Vurdering av arbeidet i henhold til oppdragsavtale og veileder					x
Orienteringer fra kommunedirektør (KD)	KDs internkontroll, områder med risiko				x	
	Årsregnskap/årsmelding 2024		x			
	Tertialrapportering, orientering om økonomi og risiko			x		x
	Statlige tilsyn, gjennomførte tilsyn og kommunens oppfølging				x	
Dialogmøte med ordfører	Områder med risiko og samhandling med kommunestyret	x			x	
Årsmelding/årsregnskap kommune og KF	Kontrollutvalgets uttalelse om årsregnskap og årsberetning			x		
Aktiviteter i kontrollutvalget	Bestille forvaltningsrevisjon		x			
	Behandle prosjektplan forvaltningsrevisjon			x		
	Rapport forvaltningsrevisjon	x				x
	Oppfølging forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll	x				x
	Årsmelding fra kontrollutvalget		x		x	
	Budsjettkontroll				x	
	Budsjett for kontrollutvalget				x	
	Vurdering av kommunens eierskapsoppfølging		x			x
	Årsplan- og møteplan 2026					x
	Virksomhetsbesøk	Plan	Besøk			
Opplæring	Ved behov	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)

Kurs

KU-konferansen NKRF:	29 – 30. januar
Fagkonferansen FKT:	4. - 5. juni
Samling Konsek:	13.nov
Kontrollutvalgslederskolen FKT, del 3	15. – 16. oktober

Oppfølging av forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet og personvern i IKT Fjellregionen

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

34/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 24/523 - 4

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar rapporten om tiltak for forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet til orientering.
2. Kontrollutvalget anser at oppfølgingen av kommunestyrets vedtak som gjelder forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS, som tilfredsstillende.
3. Kontrollutvalget finner ikke behov for ytterligere oppfølging av denne saken.

Vedlegg

Rapport tiltak Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

Oppfølging av Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

Saksopplysninger

Kontrollutvalgene i Tynset, Rendalen, Alvdal og Tolga har i fellesskap gjennomført en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet IKT Fjellregionen. Samarbeidet mellom kommunene omtales som FARTT.

Kontrollutvalget oversendte rapport fra forvaltningsrevisjon til kommunestyret, som fattet dette vedtaket den 22. februar 2024 i sak 23/24:

Rendalen kommune følger revisors anbefalinger og kommunestyret ber eierrepresentanten for Fjellregionen IKT i samarbeid med kommunedirektøren om å sørge for at selskapet:

1. *Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.*
2. *Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.*
3. *Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.*
4. *Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.*
5. *Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.*

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24

I tillegg vedtok kommunestyret i Tolga et ekstrapunkt :

6. Får tilgang på økt kompetanse på cyber-sikkerhet.

For å følge opp anbefalingene, så utpekte kommunedirektørforum i FARTT-kommunene i januar 2024 en intern arbeidsgruppe. Arbeidet er slutført, og det er utarbeidet en rapport. Til rapporten følger også vedlegg med detaljerte beskrivelser. Siden kontrollutvalget ikke pleier å gå inn i detaljene av hvordan anbefalingene følges opp, så ser ikke sekretariatet behovet for at vedleggene følger rapporten. Det er også gjort utfra en vurdering om at en publisering av fremgangsmåter kan utgjøre en ytterligere sikkerhetsrisiko.

Representantskapet i IKT Fjellregionen er informert om arbeidet, og har gitt sin tilslutning til arbeidet med oppfølgingen.

Tynset kontrollutvalget inviterte kontrollutvalgene i de andre eierkommunene til en felles presentasjon ved daglig leder i IKT Fjellregionen, Sverre Jenssen. Her ble rapporten presentert. Rendalen kontrollutvalg må likevel behandle oppfølging selvstendig og som en egen sak i kontrollutvalget.

Rapporten og arbeidet med anbefalingene

Rapporten viser hvordan det er arbeidet med å forsterke den generelle sikkerheten og oppfølgingen av de enkelte anbefalingene. Rapporten viser også hvordan utviklingen av IKT-sikkerhet på ulike områder skjer i samarbeid med kommunene (FARTT).

FARTT og eierkommunene bruker Compilo som styringssystem for informasjonssikkerhet. Compilo er et elektronisk verktøy hvor dokumenter samles i et elektronisk bibliotek.

Det er tatt utgangspunkt i personvernforordningen (GDPR) som grunnlag for tilstrekkelig informasjonssikkerhet, og kjøpt inn en GDPR-pakke fra Compilo til å forsterke sikkerheten. Kommunene og FARTT har utarbeidet GDPR prosessbeskrivelser som inngår i et årshjul for informasjonssikkerhet, som både FARTT og kommunene arbeider etter..

En gjennomgang av de enkelte anbefalingene

1. Overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet

Det er igangsatt et arbeid med å identifisere informasjonsverdier, vurdere trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganisering. Dette arbeidet har munnet ut i en overordnet plan for IKT og sikkerhet som omtales innledningsvis og gjennomgående i rapporten.

- a. Utarbeidelse av sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger med formål, omfang og ansvarsavklaring (kapittel 5).
- b. Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet med formål, omfang, ansvarsavklaring og rutine for evaluering (kapittel 6).
- c. Mål for informasjonssikkerheten er at FARTT sine verdier skal ivaretas (kapittel 7).
- d. Identifisering av informasjonsverdier er utarbeidet etter hovedprinsippene konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet (kapittel 8).
Det er også gjort en klassifisering etter områder/sector (kapittel 9).
- e. Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT
Det er utarbeidet et system for risikovurdering ut fra kommunal informasjonssikkerhet sin modell (kapittel 14 og 15).

2. Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

Organiseringen og dokumenteringen av informasjonssikkerhetsarbeidet er utarbeidet og det er tildelt roller med definert ansvar. Det er også utarbeidet databehandleravtaler med leverandørene, utnevnt personvernombud og opprettet et sikkerhetsutvalg med definert ansvarsområde (kapittel 4).

3. Rutinen for tilgangsstyring er gjennomgått og det er innført et IAM-system som sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Det er også utarbeidet en rutine for utstyrshåndtering (kapittel 11).

4. Avvik og håndtering av avvik

For dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for læring og evaluering så viser IKT Fjellregionen til Datatilsynets nettside om veileder for håndtering av avvik når det gjelder personvern. Det er også utarbeidet en mal for avvikshåndtering (kapittel 12).

5. Hendelseshåndtering og gjenoppretting
Det samlede beredskapsplanverket for FARTT ligger i Compilo. Arbeidet med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser har stort omfang, og arbeidet pågår fortsatt (kapittel 18).
6. Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse (oppfølgingspunkt fra Tolga).
Det arbeides med å videreutvikle kompetansen hos ansatte i tillegg til at de kjøpes verktøy og tjenester fra ulike leverandører. Kompetanse på cybersikkerhet beskrives som mangelfullt på nasjonalt nivå (kapittel 19 og 20).

Vurdering

IKT Fjellregionen har sammen med en arbeidsgruppe fra eierkommunene utarbeidet en omfattende rapport for oppfølgingen som viser at arbeidet er tatt på største alvor. Hensikten med en forvaltningsrevisjon er å bidra til læring og forbedring, og det virker i aller høyeste grad som at det er oppnådd. Rapporten tar for seg sikkerhetsoppfølgingen utover de anbefalte oppfølgingspunktene, og det er positivt at IKT Fjellregionen setter dette arbeidet inn i en større sammenheng. Det bidrar også til å utvikle en større bevissthet om risikofaktorer for dette arbeidet både i selskapet og i kommunene.

I rapporten kommer det frem at IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid som må gjøres sammen med kommunene. Kommunenes ansvar for å bygge en god sikkerhetskultur hos sine ansatte kommer igjen flere steder. Kontrollutvalget kan vurdere en egen oppfølging mot kommunen for dette punktet på et senere tidspunkt. Det var i bestillingen av denne forvaltningsrevisjonen lagt opp til at kommunene kunne gjennomføre en egen forvaltningsrevisjon i den enkelte kommune for samhandlingen med IKT Fjellregionen og IKT-sikkerheten i den enkelte kommune.

I vedtaket bes kommunedirektøren og eierrepresentanten om å rapportere til kontrollutvalget. Representantskapet i IKT Fjellregionen er kjent med utpekingen av arbeidsgruppa, og det arbeidet som er gjort. Det ansees derfor ikke som nødvendig at eierrepresentanten eller kommunedirektøren må møte i dette møtet. Oppfølgingen av forvaltningsrevisjonen av IKT-sikkerhet er vedlagt i en rapport. Arbeidet viser at det er gjennomført en oppfølging av alle anbefalingene som er satt inn i et helhetlig system. Presentasjonen som ble gitt i møtet til Tynset kontrollutvalg, er lagt ved.

Konklusjon

Oppfølgingen av forvaltningsrevisjonen av IKT-sikkerhet er vedlagt i en rapport. Arbeidet viser at det er gjennomført en oppfølging av alle anbefalingene som er satt inn i et helhetlig system.

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget anser anbefalingene som oppfulgt og saken som gjelder oppfølging av forvaltningsrevisjon kan derfor avsluttes. Kontrollutvalget kan på et senere tidspunkt vurdere en oppfølging mot kommunen og arbeidet som gjøres med å bygge en god sikkerhetskultur blant kommunens ansatte.

Rapport tiltak Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

21.9.2024

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Oppfølging av forvaltningsrevisjonen	4
3	Styringssystem for informasjonssikkerhet.....	5
4	Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet.....	5
4.1	Behandlingsansvarlig	5
4.2	Databehandler	6
4.2.1	Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT.....	6
4.2.2	Formål.....	6
4.2.3	Omfang/Virkeområde	6
4.2.4	Overordnet organisering.....	6
4.3	Databehandleravtaler	7
4.4	Personvernombud	7
4.5	IKT Sikkerhetsutvalg.....	8
4.5.1	Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver	8
4.5.2	Mandat for Sikkerhetsutvalget	8
5	Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger.....	8
5.1	Formål	8
5.2	Omfang/Virkeområde.....	9
5.3	Ansvar	9
6	Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet	9
6.1	Formål	9
6.2	Omfang/Virkeområde.....	9
6.3	Ansvar.....	9
6.4	Ledelsens gjennomgang	10
7	Mål for informasjonssikkerhet, verdier	10
8	Identifisering av informasjonsverdier	10
9	Klassifisering av verdier etter områder/sectorer:.....	11
9.1	Helse og omsorg	11
9.2	Teknisk plan og landbruk	12
9.3	Lønn og personal	12
9.4	Økonomi	12
9.5	Administrasjon.....	12
9.6	Oppvekst og kultur	12
9.7	Publikumstjenester	12
10	Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene	12
11	Tilgangsstyring.....	13
12	Avvik og håndtering av avvik	13
13	IKT hendelser	14
14	Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT	15
14.1	Lovkrav	15
14.2	Risiko	15
14.3	Sannsynlighet og konsekvens	15
14.4	Akseptabelt risikonivå.....	17

15	Risikovurdering i FARTT	17
15.1	Metode	17
16	Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT	18
17	Oppfølging og tiltak	18
17.1	Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm	19
18	Hendelseshåndtering og gjenoppretting	19
19	Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse	19
20	Generelle sikkerhetstiltak	20
20.1	Beredskap	20
20.2	Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans	20
20.3	NSM grunnprinsipper	21
20.4	Sikkerhetsnøkler	21
20.5	Anskaffelse sikkerhetstjenester	21
20.6	Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT	22
20.7	KINS/KS informasjonskampanje-program	23
21	Oppsummering	23
22	Endringer ved revisjon	24
23	Vedlegg	24

1 Innledning

Våren 2023 besluttet kontrollutvalget i Tynset kommune å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS (heretter FARTT). Tynset kommune har rammeavtale med BDO som revisjonsselskap.

Kommunene i FARTT samarbeidet ved respektive kontrollutvalg med unntak av Folldal kommune, sluttet seg til et samarbeid om gjennomføring av felles forvaltningsrevisjon.

I november 2023 la BDO frem sin rapport der man konkluderte med at FARTT ikke har tilfredsstillende sikkerhet, dette vurdert i forhold til 5 belyste problemstillinger.

Kontrollutvalgene i FARTT kommunene behandlet rapporten høsten 2023 og deres anbefalinger er videre behandlet i kommunestyrene i FARTT kommunene, vedtak som følger:

Kommunestyrene følger revisors anbefalinger og ber eierrepresentanten for IKT Fjellregionen i samarbeid med kommunedirektøren å sørge for at selskapet:

1. Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.
2. Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.
3. Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.
4. Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.
5. Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.
6. Får tilgang til økt kompetanse på cyber-sikkerhet, tilleggspunkt fra kommunestyret i Tolga

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24.

2 Oppfølging av forvaltningsrevisjonen

FARTT ble kjent med plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet, våren 2023, da med innledende informasjon fra kontrollutvalget i Tynset kommune og BDO som gjennomførende virksomhet.

FARTT har deltatt i gjennomføring av forvaltningsrevisjonen med overlevering og gjennomgang av dokumentasjon, deltatt i intervjuer og vært gjenstand for en penetrasjonstest. En foreløpig rapport ble gjennomgått i juni 2023 og endelig rapport ble lagt frem i november 2023.

Som svar på tiltakene er det utarbeidet en rapport som innledes med informasjon om bruk av styringssystem, organisering og ansvarsforhold for IKT sikkerhet. Øvrige tiltak er besvart utover i dokumentet.

3 Styringssystem for informasjonssikkerhet

Personvernforordningen stiller krav til tilstrekkelig informasjonssikkerhet ved innføring av egnede tekniske og organisatoriske tiltak. Det er opp til den enkelte virksomhet om man vil benytte anerkjente standarder som ISO/IEC 27001 eller andre rammeverk og veiledere.

FARTT og eierkommunene benytter Compilo som styringssystem for informasjonssikkerhet. Dette er forankret i både styret i FARTT og kommunene. Både selskapet og kommunene har benyttet Compilo over flere år, først og fremst som kvalitetssystem. Høsten 2023 ble det gjennomført en felles anskaffelse av en GDPR pakke fra Compilo, der både selskapet og kommunene i FARTT deltok.

Det ble gjennomført felles workshop i september 2023 der man jobbet sammen om innholdet/følgende elementer:

- Lover og forskrifter
- Prosedyrer
- Sjekklistor, skjemaer og maler
- Dokumentasjon
- GDPR prosessbeskrivelse
- ROS
- DPIA

GDPR prosessbeskrivelse viser hvilke prosesser som inngår i årshjulet for informasjonssikkerhet. Både FARTT og kommunene jobber etter dette prosesskartet, der overnevnte elementer er del av dette.

Prosesskart GDPR, se vedlegg 23.1

4 Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Svar på pkt. 2 i forvaltningsrevisjonen).

Nedenfor gis det en beskrivelse av hvordan sikkerhetsarbeidet er organisert i den enkelte kommune og i FARTT.

4.1 Behandlingsansvarlig

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 7:

Behandlingsansvarlig er en fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandling av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes.

Den enkelte kommune i FARTT samarbeidet er jf. lovhenvisning over, behandlingsansvarlig. Det er kommunedirektør som har øverste ansvar.

Oppfølging av sikkerhetsarbeidet i den enkelte FARTT kommune er stort sett ganske likt organisert. Prosedyre for sikkerhetsorganisasjon og ansvar definerer roller og ansvar, med kommunedirektøren som øverste ansvarlige. Med dette som utgangspunkt har hver enkelt kommune organisert/delegert dette slik de synes det er hensiktsmessig i tråd med sitt system for interkontroll.

Alle kommuner har også en IKT-sikkerhetsansvarlig som deltar i felles sikkerhetsutvalg.

4.2 Databehandler

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 8:

En databehandler er en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institusjon eller ethvert annet organ som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige.

I FARTT samarbeidet er IKT Fjellregionen IKS (FARTT) databehandler for FARTT kommunene, på systemer eller løsninger som driftes i egen regi. Dersom andre leverandører drifter systemer eller løsninger på vegne av FARTT kommunene, er disse databehandler for overnevnte systemer/løsninger.

4.2.1 Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT

Sikkerhetsorganisasjon og ansvar ligger som del av styrende GDPR prosedyre i Compilo, som er styringssystemet for informasjonssikkerhet i FARTT. (Se også pkt. 3)

4.2.2 Formål

I organisasjonen er det lagt vekt på at arbeidet med informasjonssystemene skal være av en slik karakter at sikkerhet i forhold til integritet, tilgjengelighet og konfidensialitet blir ivaretatt. Kravene som settes i Personopplysningsloven og forordningen skal ivaretas.

Ledelsen har forankret dette i organisasjonen på en slik måte at nødvendig ledelsesfokus blir ivaretatt.

Dokumentet beskriver funksjoner, ansvar og organisering

4.2.3 Omfang/Virkeområde

Hele organisasjonen

4.2.4 Overordnet organisering

Behandlingsansvarlig

- Daglig leder, øverste ansvarlige i organisasjonen. Organiserer ansvar, roller og oppgaver innenfor arbeidet med informasjonssikkerhet.
- Sikkerhetsutvalg/kvalitetsutvalg (leder eller ansvar for å delegere ansvaret videre)

Daglig ansvarlig

- Daglig leder, Er daglig ansvarlig for sikker behandling av personopplysninger i egen organisasjon

Sikkerhetsleder

- Leder som har det overordnede ansvar for at organisasjonen følger de krav som stilles til informasjonssikkerhet, jf. [Personopplysningsloven kap. 3](#).
- Operativt ansvar. Medlem av sikkerhetsutvalget.
- Kan pålegge ledere ansvarsoppgaver i.h.t deres avdelings sikkerhetsbehov.
- Rapporterer direkte til øverste leder.

Ansvarlig for teknisk løsning

- Driftsleder, Utarbeide en driftsdokumentasjon for IT drift av organisasjonens lokale løsninger
- Utarbeide en beredskapsplan for å sikre at driftskritiske datasystem er operative dersom det skulle oppstå uforutsatte hendelser. (eks strømbrudd, flom, brann, hærverk, sabotasje mm)
- Ved ekstern driftspartner på IT-drift reguleres forholdet gjennom databehandleravtale og driftsavtale.

Medlem operativ sikkerhetsgruppe

- Leder FARTT Service, ansvarlig for klientsikkerhet
- Sørge for å gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak i samsvar med overordnede krav og retningslinjer
- Gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak på oppdrag fra daglig leder og sikkerhetsleder
- Bidra i utarbeidelse og vedlikehold av mål og strategiplaner for informasjonssikkerhet

Operativ sikkerhetsgruppe har følgende fokusområder:

- Informasjonssikkerhet - operativ sikkerhet knyttet til daglig drift, plattform infrastruktur og fagsystemer
- Utarbeide tiltak for daglig drift
- Informasjon – kompetanse – kampanjer
- Sikkerhetsutvalg
- Personvernombud

4.3 Databehandleravtaler

Alle virksomheter som benytter seg av en underleverandør har en plikt til å ha en databehandleravtale. Den skal sikre at personopplysningene blir behandlet i samsvar med regelverket og setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysningene.

I FARTT samarbeidet er det inngått egne databehandleravtaler mellom FARTT og den enkelte av FARTT kommunene.

FARTT kommunene har individuelle databehandleravtaler med ulike leverandører på andre behandlinger som andre databehandlere utfører på vegne av kommunene. FARTT har i tillegg noen databehandleravtaler på større systemer mot større leverandører.

4.4 Personvernombud

Personvernforordningen artikkel 37 nr. 1:

Den behandlingsansvarlige og databehandleren skal utpeke et personvernombud når behandlingen utføres av en offentlig myndighet eller et offentlig organ.

Personvernombudets rolle er å gi råd til ledelsen og andre i virksomheten og kontrollerer etterlevelsen av regelverket. Personvernombudet er også kontaktpunkt for de registrerte og Datatilsynet.

FARTT kommunene og FARTT har felles personvernombud, denne tjenesten leies ut av Tolga kommune i en 20 % stilling.

4.5 IKT Sikkerhetsutvalg

4.5.1 Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver

IKT sikkerhetsutvalget består i dag av en representant fra hver av FARTT kommunene. I tillegg er FARTT representert med sikkerhetsleder.

IKT Sikkerhetsutvalgets mandat er forankret hos eierkommunene ved kommunedirektørene og iverksatt av styret i IKT Fjellregionen IKS.

4.5.2 Mandat for Sikkerhetsutvalget

- Sikkerhetsutvalget skal være et rådgivende utvalg fordeling av erfaringer og kunnskap om effektiv og praktisk håndtering av informasjonssikkerhet
- koordinering og samordning av kommunenes arbeid med oppfølging av Personvernforordningen og Personopplysningsloven
- utvikling og vedlikehold av felles strategier, maler, prosedyrer og annet verktøy for slik oppfølging

Sikkerhetsutvalget skal bistå kommunene med å tilrettelegge, gi anbefalinger og koordinere arbeidet som må gjøres i hver enkelt kommune for å ivareta kravene som er nedfelt i Personvernforordningen og personopplysningsloven til personvern og informasjonssikkerhet for innbyggerne og virksomhetens plikter og ansvar.

Mandat for IKT sikkerhetsutvalget, se vedlegg 23.2

5 Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger

Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen

Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger, ligger som en del av styrende prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

5.1 Formål

Sikkerhetsmålene skal støtte og sikre at alle ansatte vet hvordan behandling av personopplysninger skal foregå i det daglige. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne

bestemmelser. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne bestemmelser.

5.2 Omfang/Virkeområde

Sikkerhetsmålene gjelder for alle ansatte i organisasjonen.

5.3 Ansvar

- **Behandlingsansvarlig** har ansvar for utarbeidelse og revisjon av sikkerhetsmål
- **Sikkerhetsleder** har ansvar for at ledere er kjent med sikkerhetsmålene, og at det er laget en plan for implementering i organisasjonen.
- **Personvernombud** har ansvar for å bistå i opplæring av ansatte og bidra med rådgivning.
- **Ledere** har ansvar for at egne ansatte er kjent med sikkerhetsmålene og at målene blir forstått og implementert i organisasjonen.
- **Ledere** skal oppfordre ansatte til å melde fra om hendelser / avvik som følge av brudd på sikkerhetsmål, tilsiktet eller utilsiktet.
- **Ansatte** skal lese sikkerhetsmålene og gjennom drøfting med leder forstå hvordan disse skal etterleves i det daglige
- **Alle** har ansvar for å melde hendelser / avvik i organisasjonens internkontrollsystem.

6 Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet

Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet ligger som en del av styrende GDPR prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

6.1 Formål

Sikkerhetsstrategi skal konkretisere hvordan en arbeider for å ivareta sikkerhetsmålene for organisasjonen.

6.2 Omfang/Virkeområde

Gjelder alle ansatte

6.3 Ansvar

Behandlingsansvarlig har ansvar for å få utarbeidet en sikkerhetsstrategi for organisasjonen.

Sikkerhetsleder har ansvar for at ledere er kjent med strategien.

Personvernombud har ansvar for å gi ledere opplæring og kunnskap om sikkerhetsstrategien. Personvernombudet har også ansvar for å gi råd til ledere og ansatte om praktisk etterlevelse av sikkerhetsstrategien.

Leder har ansvar for at ansatte er kjent med sikkerhetsstrategien og hvordan denne skal etterleves i daglig arbeid.

Ansatt har ansvar for å gjøre seg kjent med sikkerhetsstrategien og etterleve denne i daglig arbeid.

Alle har ansvar for å melde avvik i organisasjonens internkontrollsystem dersom sikkerhetsstrategien ikke følges.

6.4 Ledelsens gjennomgang

Hensikten med ledelsens gjennomgang er årlig å vurdere og eventuelt forbedre de mål som er satt for informasjonssikkerhet. I dette ligger å iverksette og følge opp korrigerende tiltak, påse at internkontroll og styringssystem for informasjonssikkerhet er hensiktsmessig, tilstrekkelig og effektivt, og at det tilfredsstiller relevante krav i lover og forskrifter.

Det er øverste leder som er ansvarlig for årlig å gjennomføre ledelsens gjennomgang av informasjonssikkerheten.

7 Mål for informasjonssikkerhet, verdier

Målet for informasjonssikkerhet er at en skal ta vare på FARTT sine verdier. I praksis vil det si at en ivaretar virksomhetens:

- **Integritet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være korrekt, komplett og oppdatert til enhver tid.
- **Konfidensialitet**, som innebærer at informasjonen er klassifisert, der konfidensiell eller bedrifts sensitive informasjon ikke kommer på aweier, og kan kun aksesseres fra personer med tjenstlige behov.
- **Tilgjengelighet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være tilgjengelig for personer med tjenstlige behov. Dette innebærer også at en har definert roller og rettigheter i «Firma»
- **Regulatoriske krav**, som innebærer at en ivaretar integritet, konfidensialitet og tilgjengelighet gitt av regulatoriske forhold eks. personvernreguleringer, regnskapslovgivning og andre gjeldende regulatoriske forhold for «Firma» sin virksomhet

8 Identifisering av informasjonsverdier

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen).

Mange benytter begrepet informasjonsverdi som et samlebegrep som inkluderer både informasjon og tilhørende støtteverdier som IKT-systemer, digitale tjenester, datautstyr av ulike varianter mm. Som organisasjoner er man forpliktet til å sikre organisasjonens informasjon på en måte som gjøre det mulig å beskytte den. Dette gjøres ved hjelp av de tre hovedprinsippene, se også 6 Mål for informasjonssikkerhet, verdier:

- **Konfidensialitet**: at informasjonen ikke blir kjent for uvedkommende
- **Integritet**: at informasjonen ikke blir endret utilsiktet eller av uvedkommende
- **Tilgjengelighet**: at informasjonen er tilgjengelig ved behov

I det påfølgende ser vi på hvilke informasjonsverdier som behandles. Hensikten er en overordnet klassering av de gruppene av informasjon som vi behandler, definert pr. kommunale områder/sector. KS' rutine for klassifisering av informasjonsverdier er grunnlag for de verdiene som er satt.

Behandlingsansvarlige ved kommuneledelse bør utføre/har utført tilsvarende verdivurdering med nødvendige tiltak for å sikre korrekt behandling. Om behandlingsansvarlig endrer verdivurdering må denne legges til grunn for ROS-analyser hos FARTT som databehandler.

Følgende tabell beskriver kriterier for å angi verdivurdering pr. område.

	Konfidensialitet	Integritet	Tilgjengelighet
Lav	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer på uvedkommende i hende.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Middels	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Høy	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjon kommer uvedkommende i hende.	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Svært høy	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.

9 Klassifisering av verdier etter områder/sektorer:

Kritikalitet (klassifisering) eller akseptkriterier

Det er tatt utgangspunkt i områder/sektorer og her beskrives hva som utgjør viktige verdier for kommunene. Disse klassifiseres etter 4 hovedgrupper, Lav (L), Middels (M), Høy (H) og Svært Høy (SH), målt opp mot Tilgjengelighet, Integritet, Konfidensialitet og økonomi, se tabeller under.

Nedenfor følger en beskrivelse av hva slags informasjon som behandles innfor de utvalgte områdene.

9.1 Helse og omsorg

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger (alle opplysninger og vurderinger som kan knyttes til deg som enkeltperson) og særlige kategorier av personopplysninger (også kalt sensitive personopplysninger). Informasjonen inneholder direkte og indirekte en del helseopplysninger. Det er i utgangspunktet høy risiko ved behandling av informasjon. Det er viktig med gode sikringstiltak for å kunne redusere risiko til akseptabelt nivå.

9.2 Teknisk plan og landbruk

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det kan forekomme særlige kategorier av personopplysninger, om en person oppgir dette selv. Det behandles informasjon om innbyggere, ansatte og samarbeidspartnere. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.3 Lønn og personal

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger og særlig kategorier av personopplysninger. Her ligger ulike personalsaker som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. Det er manuelle rutiner for å redusere omfanget av særlige kategorier av personopplysninger. Risikoen ved behandling er moderat, og det kreves gode sikringstiltak i alle ledd for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå.

9.4 Økonomi

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det behandles informasjon om innbyggere og samarbeidspartnere som grunnlag for økonomistyring i kommunene med regnskap og fakturering. Regnskapsdata, økonomi informasjon, budsjett og fakturering kan være virksomhetskritisk dersom ikke tilgjengelig over lengre perioder. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.5 Administrasjon

Informasjonen som behandles kategoriseres om personopplysninger. Administrasjonen har systemer der informasjon behandles som igjen har betydning for tjenester som ytes.

9.6 Oppvekst og kultur

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger som kan inneholde særlige kategorier. Det er informasjon om elever som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. I tillegg behandles informasjon om flere barn som i utgangspunktet har krav på høyere beskyttelse som mindreårige. Risikoen ved behandling er høy i utgangspunktet. Det vil være avgjørende å sørge for gode sikringstiltak i alle ledd for å senke risikoen til et akseptabelt nivå.

9.7 Publikumstjenester

Informasjonen som behandles kategoriseres som offentlig, personopplysninger i form av saksopplysninger eller kontakthinformatjon. Risikoen ved behandling er lav i utgangspunktet, og informasjon kan gjenskapes om noe går tapt. Kildene til informasjon vil ligge sikret innenfor de tjenester som er tilgjengelig på internett. Lavere krav sikringstiltak for å beskytte publikumstjenester, kun for å sikre tilgjengelighet og integritet.

10 Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene

FARTT kommunene har gjennomført verdivurderinger innafor prioriterte områder/sektorer. Oppdraget ble gitt til ledergruppene i hver kommune, i samråd med kommuneledelsen.

Arbeidsgruppa som har fulgt opp arbeidet etter forvaltningsrevisjonen, har vært samstemte i at man ønsket å forholde seg til et overordnet nivå ute i kommunene. Ledergruppene i kommunene sluttet seg til dette når kommunene skulle gjennomføre verdivurderingene.

Innafor mange områder finnes det en rekke fagsystemer som utgjør store verdier for kommunene, men i dette tilfellet har man forholdt seg til **prioriterte områder**, disse samsvarer også med det som er beskrevet i beredskapsplanen til FARTT.

Verdivurdering samlet, se vedlegg 23.3

11 Tilgangsstyring

(Svar på pkt. 3 i forvaltningsrevisjonen).

Innledning:

Innføring av IAM system ble vedtatt ved behandling av investeringsplanen FARTT 2023-2027.

Et IAM system sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Alle brukere må identifisere seg og godkjennes med ID-porten.

Dette er en skybasert løsning som er knyttet med Visma HRM, dette er modersystemet som delegerer rettigheter, lisenser og tilganger basert på stilling. Dette er en sikker løsning som gjør at man får mer automatiserte prosesser og bruker mindre tid på manuell oppfølging og ad-hoc løsninger.

Systemene er knyttet opp mot fagsystemer, teknisk infrastruktur og eksisterende økosystem.

Løsningen er Hjemlet i lov.

- NSM Grunnprinsipper 2.6: "Ha kontroll på identiteter og tilganger".
- Normen 5.2: "Tilgangsstyring" og 5.2.1: "Autorisering".
- GDPR Personvernforordningen artikkel 17 ("Rett til sletting") og artikkel 32 ("Sikkerhet ved behandlingen").
- Tilgang til helseopplysninger er i tillegg regulert i flere lover og forskrifter.

Rutine for eAdm, se vedlegg 23.4

Rutine for utstyrshåndtering, se vedlegg 23.5

12 Avvik og håndtering av avvik

(Svar på pkt. 4 i forvaltningsrevisjonen).

IKT Fjellregionen viser til Datatilsynets nettside som beskriver virksomhetens plikter til håndtering av avvik, dette relatert til avvik knyttet til personopplysningssikkerhet.

Dersom det skjer et brudd på personopplysningssikkerheten, også kalt avvik, har den behandlingsansvarlige som hovedregel plikt til å melde det til Datatilsynet så snart som mulig.

Veiledning om håndtering av avvik med melding til Datatilsynet og informasjon til de berørte finnes på Datatilsynets nettsider: <https://www.datatilsynet.no/avvik>

IKT Fjellregionen har prosedyre for avviksbehandling personvernsaker, dette ligger i styringssystemet for informasjonssikkerhet, Compilo.

Mal for avvikshåndtering følger vedlagt, den er hentet fra Datatilsynet og gir et grunnlag for videre avvikshåndtering.

Jf. Datatilsynets vurderinger vil feil i programvare og maskinvare ikke regnes som avvik i denne sammenhengen, og skal rapporteres til IT-drift.

Avvikshåndtering, se vedlegg 23.6

13 IKT hendelser

Arbeidsgruppas vurdering er at IKT hendelser også kan være avvik, særlig dersom hendelsen har en viss varighet og/eller det berører viktige fagsystemer eller verktøy som støtter opp om daglig viktig tjenesteproduksjon i virksomheten. I noen tilfeller kan det berøre liv og helse dersom et viktig fagsystem ikke er tilgjengelig og man ikke kan få tak i nødvendig informasjon om pasienter/brukere.

Vurdering videre er at det bør være lav terskel for å melde IKT hendelser, også som avvik, da det i ytterste fall kan ha store konsekvenser. Det oppfattes i dag å være forholdsvis høy terskel for å melde avvik innen IKT i FARTT.

Fra et driftsmessig perspektiv så skal alle hendelser som har betydning for sikkerhet, personvern, oppetid og funksjonalitet som minimum loggføres, videreført som avvik. Dette sikrer historikk og dokumenterer de enkelte hendelsene.

14 Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen)

FARTT sine krav til informasjonssikkerhet for IT-systemer og til prosesser for linjeledelse og prosjekter, skal være basert på risikovurdering. Ansvarlige skal være klar over FARTT sine trusler og sårbarheter og ha et bilde av hva virksomheten kan tåle av direkte og indirekte tap. Risikovurderinger skal også vurderte risiko knyttet til egne ansatte eller personer som er påvirket av virksomhetens aktiviteter.

Risikovurdering kjennetegnes av at det er en systematisk gjennomgang av trusler og sårbarheter. I dette ligger å vurdere og analysere i forhold til det som er mest kritisk eller det man tror man har mest igjen for. Ved en risikovurdering så må en kartlegge risiko og dernest planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til akseptabel risiko

14.1 Lovkrav

Personopplysningsforskriften § 2-4 sier følgende om Risikovurdering:

Det skal føres oversikt over hva slags personopplysninger som behandles. Virksomheten skal selv fastlegge kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandlingen av personopplysninger. Den behandlingsansvarlige skal gjennomføre risikovurdering for å klarlegge sannsynligheten for og konsekvenser av sikkerhetsbrudd. Ny risikovurdering skal gjennomføres ved endringer som har betydning for informasjonssikkerheten. Resultatet av risikovurderingen skal sammenlignes med de fastlagte kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandling av personopplysninger, jf. Første ledd og § 2-2. Resultatet av risikovurderingen skal dokumenteres.

14.2 Risiko

Risiko knyttes til uønskede hendelser som kan få konsekvenser, eller sagt på en annen måte handler risiko om sannsynligheten for og konsekvensen av mulige hendelser som kan skje.

(definert så handler det om potensielle avvik fra det forventede eller potensielle avvik fra våre mål.

14.3 Sannsynlighet og konsekvens

I risikovurderingen er det tatt utgangspunkt i KINS (Kommunal informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **sannsynlighet og konsekvens** er brukt for å estimere risikonivå, Se tabeller under:

Sannsynlighet		Beskrivelse
1	Lite sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har aldri hørt om.
2	Mindre sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har hørt om.
3	Sannsynlig	Vil kunne skje en eller flere ganger i tidsperioden.
4	Meget sannsynlig	Vil kunne skje flere ganger i året.
5	Svært sannsynlig	Vil kunne skje ukentlig/daglig.

Konsekvens		Helse, miljø og sikkerhet (Inklusiv Psykososialt arbeidsmiljø)	Pasient/Brukersikkerhet	Økonomi	IT og informasjonssikkerhet
1	Ubetydelig	Ubetydelig personskade/slitenhet. Påvirker ikke prestasjonsnivået. Ikke fravær.	Små enkelt personskader/sykdom	Ubetydelig for budsjett Mindre enn 10 000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap, Opplysninger kan ha kommet på avveie
2	Mindre alvorlig	Mindre forbigående personskade/slitenhet/sykdom. Kortvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået i liten grad for enkelte. Fravær maks tre dager.	Flere små personskader/sykdommer	Minimal effekt for budsjett 10.000 - 100.000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap. Følsomme opplysninger på avveie
3	Alvorlig	Betydelig personskade/sykdom/utmatelse/psykisk reaksjon. Alvorlig, langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået for flere. Kan gi lengre fravær.	Alvorlig enkeltpersonskader/sykdom	Små konsekvenser for økonomi og for tjenestetilbudet 100.000 - 1 millioner kr	Betydelig men opprettelig økonomisk tap Tap av anseelse eller integritet Personopplysninger på avveie
4	Kritisk	Flere enkelttilfeller av langvarige helseplager. Vedvarende, stor og langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Flere langtidssykemeldte. Påvirker prestasjonsnivået for hele avdelingen.	Flere alvorlige skader/sykdommer	Alvorlige konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud 1 - 5 millioner kr	Tap av helse Uopprettelig økonomisk tap Uopprettelig tap av helse eller integritet Personopplysninger på avveie
5	Meget kritisk	Dødsfall. Mange alvorlig, langvarige syke. Stor mistriksel med omfattende effekt på miljøet. Prestasjonsnivået for avdelingen er betydelig nedsatt.	Mange alvorlige skadde/syke Dødsfall	Dramatiske konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud Mer enn 5 millioner kr	Tap av liv Vedvarende helsetap Betydelig og uopprettelig økonomisk tap Alvorlig tap av anseelse og integritet Personopplysninger på avveie

14.4 Akseptabelt risikonivå

Dette handler om å fastsette et nivå for risiko som virksomheten skal kunne leve med. Følgende matrise er brukt som utgangspunkt når det gjelder akseptabel risiko:

		Konsekvens				
		Ubetydelig (1)	Mindre alvorlig (2)	Alvorlig (3)	Kritisk (4)	Meget kritisk (5)
Sannsynlighet	Svært sannsynlig (5)	5	10	15	20	25
	Meget sannsynlig (4)	4	8	12	16	20
	Sannsynlig (3)	3	6	9	12	15
	Mindre sannsynlig (2)	2	4	6	8	10
	Lite sannsynlig (1)	1	2	3	4	5

Risikonivå	Tiltak
1-5	Risiko aksepteres uten at det iverksettes tiltak
6-12	Tiltak iverksettes ut fra en kost/nytte vurdering
15-25	Tiltak iverksettes umiddelbart for å redusere risiko til gult/grønt nivå

15 Risikovurdering i FARTT

15.1 Metode

I FARTT sin risikovurdering er det tatt utgangspunkt i KINS (kommunal Informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **konsekvens og sannsynlighet**, er brukt for å estimere risikonivå. IKT Fjellregionen har gjennom dialog med IKT Valdres, fått tilgang på nyttig informasjon som har vært viktig grunnlag for gjennomføring av ROS.

Følgende momenter lagt til grunn for gjennomføring:

- Risikobeskrivelse, dvs. hva kan inntreffe
- Sårbarheter/svakheter
- Eksisterende risikoreduserende tiltak
- Begrunnelse for vurdering av sannsynlighet og konsekvens
- Betydning ift KIT
- Verdi på sannsynlighet, konsekvens og risiko
- Akseptbar risiko
- Tiltak
- Risiko etter tiltak

Risikovurderingen er gjennomført av operativ sikkerhetsgruppe i FARTT.

Risikovurderingen er i etterkant lagt frem for arbeidsgruppa forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet.

Den er presentert for beredskapskoordinatorer i FARTT kommunene og den er forankret i styret i FARTT.

16 Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT

Risikovurderingen i FARTT lister opp ulike hendelser basert på relevante risiko beskrivelser.

Flere av disse er med bakgrunn i egne vurderinger, flere er hentet fra IKT Valdres, da FARTT har fått lov til å benytte mye av deres materiale. 13 hendelser har oppnådd en risikofaktor på 10 eller mere. For alle disse er det beskrevet ulike tiltak, de aller fleste har også beskrevet strategi for videre oppfølging.

Resultater etter gjennomført ROS, se vedlegg, 23.7. **Gjør oppmerksom på at denne informasjonen er unntatt offentlighet.**

17 Oppfølging og tiltak

Sikring mot angrep, cyberangrep, RansomWare, DDoS, Phishing, andre angrepsformer?

FARTT har gode systemer på plass for å beskytte seg mot angrep og andre sikkerhetshendelser. Men teknologi og trusler utvikler seg raskt, så det er viktig å oppdatere og revidere disse systemene regelmessig.

Ingen IT-systemer kan være 100 % sikre, og det vil alltid finnes sårbarheter. I dag har FARTT ingen ekstern beskyttelse mot tjenestenektangrep (DDoS), som kan føre til at internettforbindelsen blir utilgjengelig i perioder. Imidlertid så har vi løsninger som kan redusere og forhindre DDoS angrep på våre nettverksenheter, som vil beskytte interne ressurser slik at de fortsatt er operative. Et slikt angrep kan vare fra 10 minutter til flere dager. Beskyttelse mot ekstern beskyttelse av tjenestenektangrep kan kjøpes som en tilleggstjeneste fra vår internett-leverandør og vil være lang mer effektivt enn lokale løsninger.

Angrep som løsepengevirus (ransomware) og nettfisking (phishing) kan være utfordrende å forhindre, fordi ansatte kan ved et uhell klikke på skadelige lenker eller dokumenter. Det er derfor viktig at kommunen bygger god virksomhetskultur med sikkerhetsaspekter, med god opplæring og bevissthet blant de ansatte. Selv om det finnes tekniske verktøy som kan redusere risikoen, kan de aldri gi full beskyttelse.

Beskyttelse av identiteter og enheter som datamaskiner og mobiltelefoner er kritisk. Det er viktig å ha overvåkingssystemer som kan oppdage unormal aktivitet tidlig. Vi er klar over de svakhetene vi har i dag, men for å forbedre sikkerheten ytterligere, kan det være nødvendig å investere mer i både kompetanse og bedre tekniske løsninger. I tillegg er det viktig at det er en god sikkerhetskultur blant alle ansatte, og at alle ansatte får en god oppfølging i hele ansettelsesforholdet. Sosial manipulasjon er også en teknikk som begynner å bli utbredt og er en sårbarhet som blir aktivt brukt siden enheter blir mer beskyttet.

Fysisk sikring og begrenset tilgang til sentrale kommunale bygg blir også mer nødvendig, for å beskytte mot uvedkommende som kan koble seg til utstyr i nettverket.

17.1 Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm

FARTT forholder seg til sakvurderinger i kontrollutvalgene, ved at konsekvenser for klima og miljø ikke er relevant i denne sammenheng.

Når det gjelder konsekvenser for omdømme og økonomi, så vil dette avhenge av flere faktorer.

Ulike hendelser, som også fremgår av ROS, vil kunne påvirke omdømme og økonomi.

Resultater fra revisjoner, sårbarhetsvurderinger eller tester kan påvirke omdømme, med påfølgende krav om tiltak, kan dette også påvirke økonomien.

18 Hendelseshåndtering og gjenoppretting

(Svar på pkt. 5 i forvaltningsrevisjonen).

Det samlede beredskaps planverket for FARTT ligger i Compilo. Beredskapsplanen med hoveddokument og vedlegg gjelder i beredskapssammenheng.

Hendelseshåndtering er viktig del av beredskapen og skal bygge på en plan med rutiner og prosedyrer som skal utføres før, under og etter at en hendelse har oppstått.

Det er mange ulike hendelser som kan oppstå og det vil naturlig være noen sammenfallende måter å løse disse på, samtidig som de også vil kunne være like på enkelte områder.

Det jobbes fortsatt med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser som kan oppstå. Som tidligere nevnt så er det mange hendelser som kan påvirke FARTT sin tjenesteleveranse. Prosedyrer og rutiner som kan være alt fra bortfall av sentrale og/eller lokale nettverksenheter, servere, kommunikasjonsbrudd, disk feil til cyberangrep.

19 Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse

FARTT har i dag tjenester gjennom KommuneCERT, tidligere HelseCERT som bidrar til økt fokus på overvåking av trafikk og monitorering av unormale hendelser utafor nettet til FARTT/kommunene.

Sårbarheter og trusler rapporteres og meldes fra KommuneCERT og dette er viktig med tanke på å ha forutsigbarhet rundt det overordna trusselbildet.

Kompetanse på Cybersikkerhet og generell IT sikkerhet er mangelvare i Norge i dag, og mange har et utstrakt behov for å løse dette innen kort tid.

FARTT kjøpte i 2024 verktøy for sårbarhetsskanning fra en leverandør, som ukentlig skanner internt nettverk. Dette verktøyet kan også brukes til å skanne tjenester i sky. Verktøyet er viktig for å kartlegge alle sårbarheter internt.

I tillegg kjører FARTT hver måned Hurtigtest av HelseCERT, som er et verktøy som skanner sårbarheter og oversender resultater til HelseCERT. Data blir brukt av HelseCERT for å kartlegge tjenester, sårbarheter og blir også benyttet i kvartalsvis rapporter om status, i tillegg til portskanning fra kjente IP-adresser.

FARTT kommunene er små enheter med begrenset ressurser, og vi mangler både kompetanse og personell til å utføre oppgavene på en god måte. Dette kan løses ved å videreutvikle kompetansen hos ansatte eller rekruttere personell med fagkompetanse på IT-sikkerhet. Vi er imidlertid også helt avhengig av at våre valgte leverandører på sikkerhetsverktøy vi benytter er langt framme på de tjenestene vi benytter fra de. Kommunene må ta større eierskap i å jobbe strategisk med sikkerhetskultur blant ansatte og ha intern kompetanse på grunnleggende IT-sikkerhet og informasjonssikkerhet.

20 Generelle sikkerhetstiltak

20.1 Beredskap

FARTT utøver i dag driftsoppdrag og beredskap innafor ordinær arbeidstid, på hverdager mellom kl. 08.00 – 15.30. I tillegg gjennomføre periodisk vedlikehold hver måned, i tillegg ekstraordinært vedlikehold utenom dette, som varsles.

Hendelser utenfor ordinær arbeidstid blir i veldig stor grad ivaretatt, men dette er på frivillig basis uten at det er fastsatt spesifikk vakt eller beredskapsordning.

Det er påpekt at FARTT er sårbare i de perioder det ikke er bemannet drift og overvåking.

Det er viktig for framtida at man sammen gjør risikovurderinger av dette og at man treffer tiltak som kan bedre situasjonen.

Samtidig så er det ikke kommet krav eller behov fra eiere/kommuneledelsen at man må ha vakt/beredskap ut over dagens oppdrag.

Ved kriser eller hendelser som defineres som kriser, iverksettes FARTT sin beredskapsplan, kriseledelse tar del i videre aksjoner.

FARTT har som mål å gjennomføre beredskapsøvelser hvert år.

I 2024 er det planlagt en øvelse ila høsten, dette i samråd med beredskapsansvarlige i kommunene.

20.2 Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans

FARTT er del av en godt utbygd infrastruktur i Nord-Østerdals regionen.

Nettet består av fiberforbindelser mellom FARTT datasenter og kommunene, samt egne fiberforbindelser ut til kommunale lokasjoner.

FARTT har siden 2012 hatt Eidsiva Bredbånd som leverandør av bredbåndstjenester som også kommunene benytter. Kapasitet, stabilitet og tilgjengelighet/oppetid er viktige faktorer.

Det er inngått ny avtale med Eidsiva Bredbånd i 2024 og avtaleperioden er forlenget ift. tidligere avtaler.

Dette sikrer forutsigbarhet på leveranse, sikkerhet og oppetid for kunden, FARTT og eierkommunene.

Redundans er også viktig i denne sammenheng.

Vi opplever Eidsiva Bredbånd som en seriøs aktør med søkelys på leveranse og kvalitet.

Oversikt fiberkommunikasjon til FARTT, se vedlegg, 23.8

Når det gjelder mobilnettet så har både FARTT og kommunene avtale med Telia (Phonero).

Bedriftsabonnement og trafikk inngår i leveransene. Redundans er også viktig del av disse avtalene.

20.3 NSM grunnprinsipper

Siden 2023 har den operative sikkerhetsgruppen i FARTT jobbet med å gjennomgå alle prinsippene og tiltakene i NSMs Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet. Disse prinsippene er delt inn i fire kategorier og inneholder totalt 21 prinsipper med 118 sikkerhetstiltak.

I 2023 kartla sikkerhetsgruppen alle tiltakene og laget en strategi med en prioritert liste over sikkerhetstiltak. I løpet av 2024 vil alle tiltakene være dokumentert, og en ny prioritert liste vil bli laget. Gruppen vil ha minst fire møter i året for å revidere tiltakene.

Noen av tiltakene krever investering i nye sikkerhetsløsninger, oppgradering av lisenser på eksisterende programvare, og strengere regler for hvordan applikasjoner og enheter brukes av kommunens ansatte.

Nye sikkerhetstiltak vil bli innført regelmessig og vurdert i sammenheng med den prioriterte listen.

20.4 Sikkerhetsnøkler

Styret i FARTT har i 2024 vedtatt å bevilge penger til et sikkerhetstiltak med innføring av sikkerhetsnøkler for alle ansatte i FARTT. Sikkerhetsnøkkel er enda sikrere enn Authenticator APP, da du må være fysisk til stede for å logge deg inn. Nøkkelen kan brukes på Windows, Mac og Google Chromebooks.

FIDO-alliansen, som består av Google, Apple og Microsoft, jobber med å gjøre pålogging enklere for brukere ved å innføre passnøkler for en passordfri hverdag. En sikkerhetsnøkkel er en fysisk enhet som lagrer passnøkler, og hver nøkkel er personlig. Hver ansatt får sin egen sikkerhetsnøkkel, hvor passnøkkelen (brukerens identitet) for kommunekontoen er lagret. Nøkkelen er beskyttet med en PIN-kode og krever fysisk tilstedeværelse for pålogging.

Sikkerhetsnøkler erstatter pålogging med passord eller mobilapper for godkjenning. Hver gang man logger inn i systemer eller enheter levert av FARTT, må sikkerhetsnøkkelen brukes. Bruken av godkjenningsapper som f.eks. Microsoft Authenticator har vært utfordrende fordi ikke alle ansatte har arbeidsgivertelefon eller en moderne telefon. Med sikkerhetsnøkler får alle ansatte lik pålogging uten å måtte bruke privat mobiltelefon.

Sikkerhetsnøkler gir i dag det høyeste sikkerhetsnivået for autentisering. Alle brukere i FARTT-samarbeidet skal ha tatt i bruk sikkerhetsnøkler innen 1. januar 2025. Det vil bli utarbeidet rutiner og prosedyrer for utlevering, innlevering og videre anskaffelser.

20.5 Anskaffelse sikkerhetstjenester

I samarbeid med DIGI Innlandet er FARTT med på en felles anskaffelse av sikkerhetstjenester. Prosjektet startet våren 2024, og avtalen med leverandøren vil bli inngått i oktober 2024 etter en offentlig anskaffelsesprosess ledet av Innkjøpskontoret. Gjøvik kommune vil være eier av rammeavtalen, og FARTT kan fritt kjøpe tjenester fra leverandørens tjenestekatalog.

Tjenestene som kan kjøpes inkluderer sikkerhetsovervåking med tilhørende SOC-tjenester (inkludert aktiv respons) 24/7/365, sikring av alle enheter, avtale om et Incident Response Team (IRT) ved hendelser, lagring

av sikkerhetslogger i skyen, og konsulentbistand. I tillegg kan FARTT kjøpe andre sikkerhetstjenester fra tjenestekatalogen til en avtalt pris.

Avtalen med leverandøren varer i 3 år og gir god overvåking og aktiv respons døgnet rundt.

Et Incident Response Team (IRT), eller hendelseshåndteringsteam på norsk, er en gruppe personer som jobber med å håndtere problemer eller angrep som kan oppstå i et IT-system. Når noe går galt, som et datainnbrudd, virus, eller teknisk feil, sørger dette teamet for å reagere raskt og vil bistå FARTT med å begrense skadene, fikse problemet og sikre at det ikke skjer igjen.

Et Security Operations Center (SOC), eller sikkerhetsovervåkingssenter på norsk, er et sted hvor IT-eksperter overvåker og beskytter organisasjonens datasystemer hele tiden, døgnet rundt. De følger med på nettverket, ser etter mistenkelig aktivitet, og reagerer på potensielle trusler som hackingforsøk, løspengeangrep eller virus. Du kan tenke på en SOC som en digital "vaktstasjon" hvor sikkerhetsvakter passer på og beskytter organisasjonens data mot angrep og uhell. Hvis noe skjer, tar de raskt grep for å stoppe det og sørge for at alt er trygt igjen.

20.6 Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT

FARTT har stort fokus på å tilknytte seg riktig kompetanse og kunne ha nok ressurser til å ivareta arbeidet med IKT sikkerhet og personvern.

Sikkerhetsleder har i 2024 startet på videreutdanning i *Grunnleggende studie i personvernregelverk og Digital sikkerhetskultur og Personvern* i regi Høgskolen i Innlandet.

Videre har selskapet styrket kompetanse med nytilsatt ressurs som startet i august og som vil støtte opp om arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern.

Der FARTT ikke har spesifikk kompetanse i dag som Cybersikkerhet, hendelseshåndtering, overvåking-SOC tjenester og IRT, Incident Response Team, så er dette områder der selskapet vil kunne kjøpe hyllevare som resultat av et samarbeide i Innlandet fylke, der man går sammen om anskaffelse av IKT sikkerhetstjenester. Samtidig vil FARTT jobbe videre for å styrke sin egen kompetanse på områdene.

FARTT er også i dialog med kommuneledelse i FARTT når det gjelder å avklare behovene rundt fremtidig ressurs Personvernombudet.

FARTT mener at personvernombudet må ha større stilling enn dagens 20 %.

Når det gjelder generell kompetanse innafor IKT sikkerhet og personvern ute i kommunene, så er FARTT av den oppfatning at dette er et område der kommunene må ta et enda større ansvar for å bygge en solid sikkerhetskultur og øke bevissthet og kompetanse blant ansatte. For få har ikke noe bevisst forhold til tematikken.

20.7 KINS/KS informasjonskampanje-program

I samarbeid med KS og en arbeidsgruppe bestående av flere kommuner, har oppdragstaker laget en informasjonskampanje. Kampanjen består av ti temaer – der ett tema rulles ut per måned i totalt ti måneder. Hver måned har et klart budskap, og målet er å sikre at de kommuneansatte endrer vaner. Hver måned oppdateres nettsiden til FARTT med nytt tema, samt at medlemmer av IKT Sikkerhetsutvalg får ansvaret for å henge opp plakater og informere internt i kommunen. Det er viktig at avdelingsledere tar opp hvert tema i avdelingsmøter, slik at alle ansatte får informasjon og kan gjennomføre anbefalte tiltak fra temaet. Kampanjen kjøres årlig i FARTT samarbeidet for alle ansatte.

21 Oppsummering

Arbeidet med IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid der FARTT og kommunene må jobbe videre med oppfølging i fortsettelsen.

Det er viktig at eiere, ansatte og brukere av løsninger har tillit til at sikkerhet ivaretas på best mulig måte, at selskapet og kommunene jobber aktivt med forbedringer og at man sammen er rustet til å håndtere fremtidige sikkerhetsutfordringer.

Innbyggere skal føle seg sikre på at all informasjon blir behandlet ihht. lovverket og at konfidensialitet, Integritet og tilgjengelighet ivaretas.

Forvaltningsrevisjon har gitt en uavhengig vurdering av hvor selskapet står i forhold til IKT sikkerhetsarbeidet, krav, risikoer og trusler.

Revisjonen påpeker svakheter på noen områder, samtidig har FARTT også gjort godt arbeid på andre områder. Dette oppfattes som forbedringsområder samtidig som det gir læring.

Kommunene har økt fokus på arbeid med informasjonssikkerhet men det ligger fortsatt et større potensiale i å utvikle sikkerhetsarbeidet i egne organisasjoner, bygge bedre sikkerhetskultur og øke bevissthet blant ansatte. Det er et lederansvar å følge opp dette, samtidig som resten av organisasjonen må involveres.

FARTT samarbeider godt med kommunene og ulike aktører. I regi DIGI Innlandet er man med på felles anskaffelser ift. hyllevare innen sikkerhetsprodukter, i tillegg til at samarbeidet bygger mye kunnskap på tvers av kommuner og IKT samarbeid.

22 Endringer ved revisjon

Dato	Versjon	Endring	Person

Endelig vedtatt dokument legges i Compilo, i PDF format

23 Vedlegg

- 23.1 GDPR prosessen
- 23.2 IKT sikkerhetsutvalg for FARTT mandat
- 23.3 Verdivurdering samlet
- 23.4 Rutine for eADM FARTT
- 23.5 Rutine for utstyrshåndtering
- 23.6 Avvikshåndtering
- 23.7 Resultater etter gjennomført ROS
- 23.8 Oversikt fiberkommunikasjon

Tynset 21.09.2024

Sverre Jenssen, daglig leder FARTT
Kai Røen, sikkerhetsleder FARTT
Harald Sørli, styreleder FARTT
Amund Aarvelta, assisterende kommunedirektør Tynset kommune
Malin Wassdahl, kommunedirektør Folldal kommune



Forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet

OPPFØLGING OG TILTAK

Innledning

- Oppdraget
- Arbeidsgruppe
- Arbeidsmetode
- Anbefalingene og tiltak
- Oppsummering
- Nåsituasjon og utfordringsbildet fremover

Oppdraget

- Felles forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS
- Alle kommuner deltatt, med unntak av Folldal

Arbeidsgruppe

- Bredt sammensatt gruppe, eiere, styret og selskapet representert

(vedtatt K-dir forum)

- Sverre Jenssen, daglig leder FARTT
- Kai Røen, sikkerhetsleder FARTT
- Harald Sørli, styreleder FARTT
- Amund Aarvelta, assisterende kommunedirektør Tynset kommune
- Malin Wassdahl, kommunedirektør Folldal kommune

Arbeidsmetode – hvordan ?

- BDO rapport gav føringer for videre arbeid
- FARTT igangsatte oppfølging av BDO rapport umiddelbart
- Mye å ta tak i innledningsvis, landskapet «klarnet» etterhvert
- Arbeidsgruppa gjennomført nødvendig avklaring og forståelse av oppdraget, med utgangspunkt vedtaket i kontrollutvalg-kommunestyrene
- Månedlige møter i arbeidsgruppa, rapportering til styret og k-dir, hyppigere arbeidsfrekvens på slutten
- Rapport og tiltak basert på anbefalingene i vedtakene, innhenting av informasjon hos FARTT og kommunene

Styringssystem for informasjonssikkerhet

- Krav til informasjonssikkerhet
 - Personvernforordningen krever egnede tekniske og organisatoriske tiltak
 - Virksomheter kan benytte standarder som ISO/IEC 27001
- Compilo
 - FARTT og eierkommunene bruker Compilo som styringssystem
 - Felles anskaffelse av GDPR-pakke fra Compilo høsten 2023
 - Utvikling av GDPR prosessbeskrivelse og prosesskart
 - Årshjul i sikkerhetsarbeidet er viktig

Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Sikkerhetsmål for behandling pers.opplysninger (kap 5 i rapport)

- Formål, omfang og ansvarsavklaring
 - Er del av styrende prosedyrer i Compilo
 - Organisasjonen skal vite hvordan behandling av personopplysninger foregår
 - Sikkerhetsmål gjelder alle ansatte
 - Tydelig ansvarsfordeling

Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet (kap 6 i rapport)

- Strategien skal tydeliggjøre hvordan en ivaretar sikkerhetsmålene
 - Er del av styrende GDPR prosedyre i Compilo
 - Sikkerhetsstrategi gjelder alle ansatte
 - Tydelig ansvarsfordeling

Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Mål for informasjonssikkerhet, verdier (kap 7 i rapport)

- Konfidensialitet
- Integritet
- Tilgjengelighet
- Regulatoriske krav, ivareta det over ihht lovgivning

Overordnet plan for iKT og IKT-sikkerhet

Identifisering av informasjonsverdier (kap 8 i rapport)

- «Ny oppgave» som utfordret arbeidsgruppa, verdibegrepet uklart (i dag snakker man om digitale verdier)
- **Konfidensialitet-integritet og tilgjengelighet**
- Tatt utgangspunkt i flere tjenesteområder
- Litt ulik vurdering av verdiene, høyest score på integritet

Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Kap 4 i rapport)

- Behandlingsansvarlig: kommunene og kommunedirektør
 - Ansvar formål med behandling av pers.opplysninger
 - Egen organisering
- Databehandler: IKT Fjellregionen eller andre leverandører
 - Behandler pers.opplysninger på vegne av behandlingsansvarlig
 - Egen organisering
- Databehandleravtaler: FARTT og kommunene=ok
 - Har avtaler med eksterne leverandører, noe «etterslep» og oppdateringer

Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Kap 4 i rapport)

- Personvernombud
 - 20 % ressurs fra Tolga idag, anbefaler større ressurs fremover
- IKT sikkerhetsutvalg
 - Rådgivende organg med representanter fra kommunene og FARTT
 - Organisering og mandat følger utvalget

Tilgangsstyring og rutiner

- Innføring av IAM (Kap 11 i rapport)
- Skybasert løsning
 - Sikrer trygg og sikker opprettelse av brukeridenter, endring og fjerning av brukere
 - Visma HRM modersystem som delegerer rettigheter, lisenser og tilganger
 - Automatiserte prosesser og mindre manuell oppfølging, gode rutiner
- Integrasjon med eksisterende systemer
 - Knyttet opp mot fagsystemer, teknisk infrastruktur og økosystem
- Lovhjemlet løsning
 - NSM Grunnprinsipper 2.6: Kontroll på identiteter og tilganger
 - Normen 5.2: Tilgangsstyring og 5.2.1: Autorisering
 - GDPR Personvernforordningen artikkel 17 ("Rett til sletting") og artikkel 32 ("Sikkerhet ved behandlingen").
 - Tilgang til helseopplysninger er i tillegg regulert i flere lover og forskrifter.

Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene

(Kap 10 i rapport)

- Oppdrag gitt til ledergruppene i hver kommune, i samråd med kommuneledelsen
- Arbeidsgruppas rolle
 - Fokus på overordnet nivå i kommunene
- Prioriterte områder
 - Områder/sektorer med store verdier
 - Samsvarer med beredskapsplanen til FARTT
- Samlet verdivurdering, Målt mot ulike kriterier
 - Konfidensialitet
 - Tilgjengelighet
 - Integritet

Risikostyring og risikovurdering i FARTT

(Kap 15 og 16 i rapport)

- Metode for risikovurdering
 - Basert på KINS-modellen, 5 kombinasjoner av konsekvens og sannsynlighet
- Momenter for gjennomføring
 - Risikobeskrivelse
 - Sårbarheter og svakheter
 - Eksisterende risikoreduserende tiltak
 - Vurdering av sannsynlighet og konsekvens
 - Aksepterbar risiko og tiltak
- Tiltak
 - Oppfølging av ROS, tiltak på kort og lengre sikt
 - Flere risikoer er redusert til akseptabelt nivå

Oppfølging og tiltak

(Kap 17 i rapport)

- Sikring mot ulike angrep
 - FARTT har gode systemer på plass for å beskytte mot cyberangrep
 - Regelmessig oppdatering og revisjon nødvendig
- Sårbarheter i IT-systemer
 - Ingen systemer kan være 100 % sikre
 - Får på plass ekstern beskyttelse mot DDoS-angrep
- Beskyttelse mot ransomware og phishing
 - Utfordrende å forhindre helt
 - Viktig med god opplæring og bevissthet blant ansatte
- Beskyttelse av identiteter og enheter
- Fysisk sikring av kommunale bygg

IKT hendelser og dokumentasjon

Kap 13 i rapport

- Alle hendelser av betydning for sikkerhet, personvern, oppetid og funksjonalitet skal som minimum loggføres, videreført som avvik
- Loggføring og dokumentasjon bidrar til god dokumentasjon-historikk som igjen er «lærende»
- Avhjelper hendelsehåndtering på ulike nivåer
- Hendelser med varighet og som berører viktige systemer for daglig tjenesteproduksjon, er også avvik
- Oppfattes å fortsatt være høy terskel for å melde avvik

Hendelsehåndtering og gjenoppretting

Kap 18 i rapport

- FARTT beredskapsplan er førende ift hvordan ulike hendelser oppfattes og håndteres
- Hendelseshåndtering bygger på en plan med prosedyrer og rutiner som følges før, under og etter en hendelse
- Ulike scenarier legger føringer for håndtering, noen likhetstrekk
- Gjenoppretting følger prioriterte områder
- Datamengde og overføringshastighet er kritiske faktorer ved gjenoppretting

Cyber-sikkerhet, store behov for kompetanse

Kap 19 i rapport

- Norge står overfor betydelige sikkerhetsutfordringer, NSM - Nasjonal sikkerhet mot 2030
- NIFU anslår at Norge i 2030 vil mangle 4000 personer med denne kompetansen, behov for rask løsning
- Utfordrende for kommuner eller IKT-samarbeid å skaffe seg denne kompetansen, ingen «Quick fix» på dette
- FARTT deltar på rammeavtalen sikkerhetsovervåkingstjenester for å anskaffe SOC og IRT
- Spille videre på gode kompetansemiljøer, utvikle egen organisasjon

Cybersikkerhet, tjenester, kunnskap og kompetanse

- FARTT benytter tjenester gjennom KommuneCERT
 - Overvåking av trafikk bidrar til økt fokus på unormale hendelser
 - Rapporterer sårbarheter og trusler
- FARTT benytter verktøy for sårbarhetsskanning
 - Kjøpt i 2024 for ukentlig skanning, kan også skanne skytjenester
- Hurtigtest utføres av HelseCERT
- Begrensede ressurser i FARTT kommunene
- Strategisk arbeid med sikkerhetskultur

Generelle sikkerhetstiltak

Kap 20 i rapport

- Beredskap
- Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans
 - Godt utbygd infrastruktur i Nord-Østerdals regionen
 - Fiberforbindelser mellom datasenter og kommuner
- NSM grunnprinsipper
 - Følges opp
- Sikkerhetsnøkler
 - Innføres i 2024

Anskaffelse sikkerhetstjenester

- Felles anskaffelse med DIGI Innlandet
 - Prosjektstart våren 2024, avtaleinngåelse i oktober 2024
- Tjenester som kan kjøpes
 - Sikkerhetsovervåking med SOC-tjenester (Security Operations Center)
 - Sikring av alle enheter
 - Incident Response Team (IRT) ved hendelser
 - Lagring av sikkerhetslogger i skyen

Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet

- Fokus på riktig kompetanse og ressurser
 - Arbeid med IKT sikkerhet og personvern
- Videreutdanning for sikkerhetsleder
 - Grunnleggende studie i personvernregelverk
 - Digital sikkerhetskultur og personvern
- Nytilsatt ressurs i august
 - Støtte til informasjonssikkerhet og personvern
- Områder uten spesifikk kompetanse
 - Cybersikkerhet, hendelseshåndtering, overvåking-SOC tjenester og IRT
- Være i dialog med kommuneledelse, bidra til å øke generell kompetanse i kommunene

KINS/KS informasjonskampanje-program

Mål: Endre vaner hos kommuneansatte

- Samarbeid der KS og flere kommuner involvert
 - Oppdragstaker utarbeidet informasjonskampanjen
- Kampanjen består av ti temaer
 - Eget tema-klart budskap hver måned som rulles ut over 10 måneder
- IKT Sikkerhetsutvalg ansvarlig for intern informasjon
- Ledere tar opp temaer i møter
- Kampanjen kjøres årlig i FARTT samarbeidet

Oppsummering

- IKT sikkerhet er et kontinuerlig arbeid
 - FARTT og kommunene må jobbe sammen videre
 - Innbyggernes tillit og lovverk viktig, Informasjon må behandles i henhold til lovverket
 - Konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet må ivaretas
- Kommunenes fokus på informasjonssikkerhet
 - Har et «større potensiale» i å utvikle sikkerhetsarbeidet
 - Veldig mye handler om kompetanse
- Samarbeid og kunnskapsdeling
 - Bygge god sikkerhetskultur sammen, jobbe strategisk

Nåsituasjon sikkerhetsarbeidet

- FARTT styrket personressurs med arbeidsoppgaver innafor IKT sikkerhet
- FARTT operativ sikkerhet med stort fokus på ulike tiltak
 - NSM grunnprinsipper, snart kommer NIS2 (EU direktiv for å styrke info.sikkerhet)
 - Overvåking og rapporter fra KommuneCERT, andre leverandører også
 - Innsidetesting og testing i driftsmiljø
- Økonomi og tiltak
 - 2024: 1,5 mill til sikkerhetsnøkler
 - 2025: 1,1 mill sikkerhetstiltak i årlig drift
 - 2025: 0,8 mill - 12,7 % av *investeringer i FARTT* styrke selskapets evne til sikkerhetsovervåking
 - Rammeavtale Tjenester sikkerhetsovervåking
 - SOC (overvåking infrastruktur)
 - IRT (Incident Response Team) hendelseshåndtering

Trusselsituasjonen

- Forsøk på stjeling av identiteter
 - E-post phishing (tilfeldig og målrettet)
 - Stjeling av session token
- Sosial manipulasjon (digitalt og fysisk)
 - Lure mennesker til å del sensitiv informasjon
 - Passord eller identifiserbar informasjon
- Manglende oppdateringer på enheter og APPer
- Dårlig passordhygiene
- Ukritisk bruk av IKT utstyr

Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 - 2028

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

35/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-217, TI-&30

Arkivsaknr 24/324 - 14

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget vedtar forslag til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 med de endringer som fremkom i møtet.

Kontrollutvalget legger fram plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen
 - a. for forvaltningsrevisjoner om
 - i. Skolens læringsmiljø og tilpasset undervisning
 - ii. Tilgang til helsetjenester og beredskap i ferier
 - iii. Tverrfaglig samarbeid for sårbare barn og unge
 - iv. IKT- sikkerhet i kommunen og håndtering av GDPR
 - v. Interkommunalt samarbeid
 - vi. Omstillingsevne og innovasjon
 - vii. Rus og psykisk helse
 - b. for eierskapskontroller innen
 - i. Generell eierskapskontroll
 - ii. Fjellregionen interkommunale avfallsselskap IKS (FIAS)
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Vedlegg

Planutkast for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 Rendalen

Notat - utkast til tema og områder for forvaltningsrevisjon Rendalen

Innspill til risiko- og vesentlighetsvurderinger fra administrativ ledelse

Statsforvalterens kommunebilde av Rendalen 2022

Notater Innspill til plan i møtet 230924

Rapportutkast for risiko og vesentlighetsvurdering

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og selskaper kommunen har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper, eierskapskontroll, se kommuneloven § 23-2 c og d. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal følge en plan, som kontrollutvalget skal lage i løpet av det første året etter at det er konstituert. Utkast til plan angir forslag til hvilke tjenesteområder og selskaper som skal undersøkes i planperioden.

Planen bygger på risiko- og vesentlighetsvurderinger som er utført av kommunens revisjonsordning for forvaltningsrevisjon, KPMG AS. Revisors vurderinger er supplert med innspill til risikoområder fra kommunens administrative ledelse og fra hovedtillitsvalgte samt hovedverneombud. Det er også sett til Statsforvalterens kommunebilde fra 2022. Risiko- og vesentlighetsvurderingene skal bidra til at kommunens ressurser til kontrollarbeid blir brukt mest mulig målrettet. Tjenesteområder og selskaper som vurderes å ha en risiko og være av størst vesentlighet, er prioritert og nærmere beskrevet i det vedlagte planendokumentet.

Kommunestyret kan forvente at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon i året, og en til to eierskapskontroller i perioden. Det er tas høyde for dette i kontrollutvalgets budsjetter som legges frem for kommunestyret. Dersom det oppstår situasjoner eller risiko som gjør at det bør gjennomføres flere forvaltningsrevisjoner, eierskapskontroller eller andre undersøkelser, vil kontrollutvalget be kommunestyret om tilleggsbevilgning. I plandokumentet er det listet opp og prioritert forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Det vil ikke være mulig å gjennomføre alle disse i planperioden. Erfaringsmessig vil enkelte av forslagene i planene bli uaktuelle, og det er derfor en fordel at det er flere områder å velge i.

Det vedlagte forslaget til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er utarbeidet fra sekretariatet på bakgrunn av behandlingen i sak 22/24, og er ferdigstilt av kontrollutvalget. Plan for forvaltningsrevisjon inneholder forslag til vinkling for hver enkelt undersøkelse. Forslagene er ikke bindende, kontrollutvalget kan vurdere dem i forbindelse med bestilling av hver enkelt forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I forslag til vedtak er det foreslått at kontrollutvalget får fullmakt til å foreta omprioriteringer innenfor planen, slik det står i kommuneloven § 23-3.

Konseks vurdering

Plandokumentet for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er samlet i ett dokument for å gi en bedre oversikt over det langsiktige kontrollarbeidet. Vi anbefaler at kontrollutvalget får fullmakt til å gjøre endringer innenfor planen. Dette er ressursbesparende ved endringer i risikobildet. Kontrollutvalget kan bli invitert til å delta i felles forvaltningsrevisjon av selskaper med flere eierkommuner. Dette vil gi besparelser gjennom at kommunene deler på kostnadene gjennom men undersøkelse av felles områder. Også i slike tilfeller er det mest effektivt at kontrollutvalget kan gjøre endringer innenfor planen.

En gjennomføring av en forvaltningsrevisjon i året samt en til to eierskapskontroller i perioden, er i tråd med sammenlignbare kommuner, og sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget legger seg på det nivået. Det er først når en forvaltningsrevisjon gjennomføres at det vil avdekkes hva som er risikoen på området.

Revisjonene er et viktig grunnlag som skal bidra til læring i egenkontrollen. Kostnaden innarbeides i kontrollutvalgets årlige budsjett. Planene inneholder forslag til flere undersøkelser enn kontrollutvalget har ressurser til å gjennomføre. Det er hensiktsmessig at kontrollutvalget har et visst antall undersøkelser å velge i, om noen av forslagene i planen blir uaktuelle. Endringer i risikobildet kan gjøre det nødvendig å endre prioriteringsrekkefølgen, og det vil være tidsbesparende om kontrollutvalget kan gjøre endringene selv. Hvis kontrollutvalget ønsker å gjennomføre forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som ikke er beskrevet i den vedlagte planen, vil utvalget holde kommunestyret orientert.

Vi anbefaler at kontrollutvalget ferdigstiller og vedtar utkast til vedlagte plan, og sender planen til kommunestyret for endelig vedtak.



Konsek
TRØNDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

Plan for
forvaltningsrevisjon og
eierskapskontroll

2024-2028

Rendalen kommune

Vedtatt av kommunestyret
xx.xx.2024, sak xx/24



Om forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Om eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper. Kontrollen kan rette seg mot kommunens eierrepresentant i et selskap, eller gjennomføres som en generell kontroll av kommunens rutiner for eierstyring.

Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kontrollutvalget har gjennom 2024 arbeidet med plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Planene gjelder til og med 2028.

Risikobildet i kommunen vil vanligvis endre seg over tid. Det kan føre til at det blir nødvendig å oppdatere planene midtveis i planperioden. Endringer i risikobildet kan også føre til endringer i prioriteringen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. For å ta høyde for dette, har kontrollutvalget prioritert flere områder enn det har ressurser til å undersøke.

Planene bygger på en risiko- og vurderingsvurdering av virksomheten i kommunen og selskapene som kommunen har eierinteresser i.

For å finne fram til områder og selskaper med høyest risiko, er planene basert på et bredt utvalg kilder: revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, Statsforvalterens kommunebilde fra 2022, innspill fra administrativ ledelse, innspill fra hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. I sum gir dette et godt grunnlag for planene.

Ressurser

Kontrollutvalget har en begrenset årlig ressurs til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser. Det planlegges for 1 forvaltningsrevisjon i året på ca. 250 - timer, og en til to eierskapskontroller i perioden. En eierskapskontroll er beregnet til ca. 40 timer.

Gjennomføring

Kommunenes valgte revisjonsordning, leverer rapporter etter bestilling fra kontrollutvalget. Kontrollutvalget godkjenner revisors prosjektplan før arbeidet starter. Etter at arbeidet med rapporten er gjennomført, rapporterer revisor til kontrollutvalget. Etter en forvaltningsrevisjon får kommunedirektøren rapporten på høring før den behandles i kontrollutvalget. Etter eierskapskontroller får selskapets ledelse og/eller eierrepresentanten rapporten på høring før behandling i kontrollutvalget. Dersom eierskapskontrollen angår kommunedirektøren sitt ansvarsområde, skal også kommunedirektøren høres før behandling i kontrollutvalget.

Rapportering og oppfølging

Kontrollutvalget legger rapporter fra forvaltningsrevisjon fram for kommunestyret med forslag til vedtak og videre oppfølging. Kontrollutvalget skal sørge for at kommunestyrets vedtak blir fulgt opp, og rapporterer om oppfølgingen til kommunestyret. Rapporteringen skjer vanligvis gjennom kontrollutvalgets årsrapport, men kan i enkelte tilfeller gå som egen sak til kommunestyret.

Prioriterte områder for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kontrollutvalgets prioriteringer går fram av oversiktene på neste side. Plan for forvaltningsrevisjon inneholder også forslag til tema/vinkling. Forslagene er begrunnet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderingene. De er likevel ikke bindende for kontrollutvalget når det bestiller forvaltningsrevisjon.

Plan for forvaltningsrevisjon - prioriterte områder for forvaltningsrevisjon

Prioritert område/selskap	Forslag til tema/vinkling/innretning
1. Skolens læringsmiljø og tilpasset undervisning	Med skolens læringsmiljø menes her de mellom-menneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det handler også om elevenes opplevelse av læringssituasjonen. I ny opplæringslov er det stilt nye krav, blant annet i kapittel 12. Skolens ledelse er opptatt av hvordan ny opplæringslov implementeres, særlig med tanke på hvordan det legges til rette for tilpasset opplæring Mulige innfallsvinkler: • Hvordan sikrer kommunen, som skoleeier, at skolene arbeider systematisk med å oppfylle kravet om et trygt og godt skolemiljø? • Hvordan arbeider skolene i kommune for å sikre et trygt og godt skolemiljø? • Hvordan implementeres nye krav i opplæringsloven
2. Tilgang til helsetjenester og beredskap i ferier	Rendalen er en liten kommune målt i befolkning, og har mange hytter spredt over et stort geografisk område. Det kan medføre risiko for underbemanning i helsesektoren ved akutte hendelser i høytider og fellesferien. Det kommer frem at underbemanning er utfordring i forhold til organisering og mangel på kompetanse. Det kan gå ut over brukerens pleiebehov og medarbeidernes behov for tilrettelegging og opplæring. Det gjelder særlig bruk vikarer i forhold til utstyr samt håndtering av vold og trusler. Det stilles spørsmål ved om HMS-kravene overholdes når det gjelder tilrettelegging. Det er utfordringer med å rekruttere personer med rett kompetanse i vikariat og faste stillinger innen helsesektoren. Mulige innfallsvinkler: • Hvordan planlegger, gjennomfører og evalueres helsetjenestetilbudet i perioder med mye mennesker i perioden, og lav grunnbemanning i helsetjenestene? • Hvor god oversikt har kommunen over bruk av overtid/sykevikarer/ vikarer o.l. ifm. fravær?
3. Tverrfaglig samarbeid for sårbare barn og unge	Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Tverrfaglig samarbeid omkring sårbare barn og unge er et nytt krav i forhold til ny barnevernslov. Det er et spørsmål om hvordan kommunen jobber med implementeringen av strategisk plan for tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats. Mulige innfallsvinkler: • Hva gjør kommunen for å identifisere sårbare barn og unge? • Har kommunen et hensiktsmessig og forutsigbart samarbeid mellom barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon- og skolehelsetjeneste?

Prioritert område/selskap	Forslag til tema/vinkling/innretning
4. IKT- sikkerhet i kommunen og håndtering av GDPR)	I forvaltningsrevisjonen fra 2023 om IKT-sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS, fremkommer det at det ligger et større potensiale i å utvikle sikkerhetsarbeidet i kommunene, bygge bedre sikkerhetskultur og øke bevisstheten blant ansatte. Det kan være risiko knyttet til kommunens samhandling med FARTT i det interkommunale samarbeidet, og innen det som er kommunens ansvarsområder. Det gjelder særlig innen sikkerhet og personvern, og er spesielt knyttet til tilgang og avgang av personell. Det er også et spørsmål om ansvarsområdene mot FARTT er godt nok avklart. Et eksempel er de mange programmene som skolen bruker, hva som skal prioriteres og hvordan dette skal innføres. Dette har også sammenheng med ulike interesser i det interkommunale samarbeidet, og det kreves at kommunen har gode rutiner for sine side krav til prioriteringer. En forvaltningsrevisjon av informasjonssikkerhet i FARTT ble gjennomført i 2023, og kan ligge til grunn for arbeidet. Mulige innfallsvinkler • Er det en tydelig rolle- og ansvarsfordeling mellom FARTT og kommunen, og blir dette fulgt? • Følger kommunen opp sine ansvarsområder i samarbeidet med FARTT på en slik måte at sikkerhet og personvern ivaretas? • Har kommunene etablert tiltak for å ivareta kravene i personopplysningsloven
5. Interkommunalt samarbeid	Kommunen deltar i flere interkommunale samarbeid. Kommunen er dermed avhengig av andre for hvordan tjenesteytingen utøves i disse samarbeidene. Det er en moderat risiko for at ansatte i kommunen og fagmiljøene ikke har en god nok struktur og dialog om innholdet i tjenestene. NAV og barnevern er eksempler på tjenester med høy vesentlighet for brukerne. Mulige innfallsvinkler: • Hvordan er styring, oppfølging og evaluering av kommunens deltagelse i interkommunalt samarbeid? Ytes tjenester og informasjon i samsvar med inngåtte avtaler med vertskommunen/ansvarlig organ? • Er samarbeidsavtalene godt og hensiktsmessig utformet? • Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for styring på tvers av myndighetslinjer? • Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for prioriteringer innen tjenestene? • Fungerer samarbeidet med andre fagmiljøer tilfredsstillende i samarbeidet?
6. Omstillingsevne og innovasjon	Staten stiller nye krav til tjenesteytingen i kommunene som for eksempel med ny opplæringslov. Det er også store endringer i samfunnet når det gjelder teknologisk utvikling. Mulige innfallsvinkler kan være: • Klarer kommunen å omstille seg og implementere nye krav til innhold og organisering av tjenester?

Prioritert område/selskap	Forslag til tema/vinkling/innretning
	• I hvilken grad jobbes det med endring og innovasjon for å tilrettelegge i forhold til fremtidig behov? • Har kommunen en hensiktsmessig organisering for å kunne drive med endring og innovasjon?
7. Rus og psykisk helse	I Statsforvalterens kommunebilde kommer tjenesten for psykisk helse- og rus ut på rødt pga ufullstendig rapportering til IS 24-8, mangel på og fordi kommunen ikke er deltager i etablert FACT team. Psykisk helse- og rusfeltet har de siste årene gjennomgått til dels omfattende opptrappingsplaner. Mulige innfallsvinkler kan være: • Har kommunen tilfredsstillende skriftlige planer og rutiner for å identifisere og å følge opp personer som sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk? • Har kommunen et tilfredsstillende tilbud til personer som sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk? • Har kommunen tilfredsstillende system for saksbehandling av tildeling av tjenester som bidrar til å sikre at rettighetene til personer med sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk blir ivaretatt? • Hvordan sikrer kommunen brukervedvirkning (både individuell og på systemnivå) i forbindelse med psykisk helsearbeid?

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner i perioden 2018-2023

- 2018 Oppfølging av flyktninger
- 2018 Kommunens rutiner ved klagesaker
- 2019 Ingen revisjon
- 2020 Usikkerhet om fremtidig inntektsgrunnlag
- 2021 Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Abakus AS
- 2022 Kompetanse og rekruttering
- 2022 Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av Rendalen kommuneskoger
- 2023 IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS
- 2024 Næringsarbeidet i kommunen

Plan for eierskapskontroll

Prioritert selskap	Forslag til spørsmål/vinkling/innretning
1. Generell eierskapskontroll for	Kommunen arbeider med en eierskapsmelding. Det er en risiko for at styringsprinsippene ikke er tilstrekkelig forankret hos dagens representanter. Det er også en risiko for at bestemmelsene i eierskapsmeldingen ikke følges opp av de som er oppnevnt som eierrepresentanter. Konsekvensene av dette kan bli at kommunens eierinteresser ikke blir underlagt tilfredsstillende folkevalgt styring og kontroll. En generell eierskapskontroll kan vurdere dette. Det anbefales at dette gjennomføres noe ut i perioden. Mulige innfallsvinkler: • Skjer eierstyringen i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring? • Er styringsprinsippene tilstrekkelig forankret hos dagens representanter, og er det gode rutiner for oppøring av eierrepresentanter
2. Fjellregionen interkommunale avfallsselskap IKS (FIAS)	Selskapet gjennomfører lovpålagte selvkostoppgaver på oppdrag for kommunen, og eierstyringen er derfor av særskilt betydning for innbyggerne. Dette tilsier spesielle behov for en aktiv eierstyring. Når kommunen både kjøper tjenester fra selskaper og samtidig eier selskapet, kan det være en risiko for at disse rollene blandes. Mulige innfallsvinkler: • Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. • Hvordan tas dialogen som kommunedirektøren har med selskapet inn til kommunestyret/eierrepresentantene? • Har kommunen systemer og rutiner som sikrer god sammensetning/nødvendig kompetanse i styret?

Gjennomførte eierskapskontroller i perioden 2018-2023

- 2021 Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Abakus AS
- 2022 Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av Rendalen kommuneskoger

Notat - utkast til tema og områder for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Notat er en samling av områder og mulige innretninger av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Dette er utarbeidet av sekretariatet på grunnlag av revisjonenes risiko- og vesentlighetsvurdering, de innspill som kom frem i møtet, kontrollutvalgets diskusjoner, sekretariatets erfaringer og risikoområder som fremkommer i Statsforvalterens kommunebilde.

Notatet er lagt med slik at kontrollutvalget har et bredere grunnlag for vurdering av aktuelle forvaltningsrevisjoner .

Forkortelser:

ROV = Revisjonens risiko og vesentlighetsvurdering

Kdir = Kommunedirektør og ledergruppe

TV = Tillitsvalgte og hovedverneombud

POL = Politikere

KU = Kontrollutvalget

SKB = Statsforvalterens kommunebilde for Rendalen 2022 (Sist tilgjengelige versjon)

OMRÅDER FOR FORVALTNINGSREVISJON

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
Tilgang til helsetjenester og beredskap i ferier	ROV Kdir TV	Rendalen er en liten kommune målt i befolkning, og har mange hytter spred over et stort geografisk område. Det kan medføre risiko for underbemanning i helsesektoren ved akutte hendelser i høytider og fellesferien. Det kommer frem at underbemanning er utfordring i forhold til organisering og mangel på kompetanse. Det kan gå ut over brukerens pleiebehov og medarbeidernes behov for tilrettelegging og opplæring. Det gjelder særlig bruk vikarer i forhold til utstyr samt håndtering av vold og trusler. Det stilles spørsmål ved om HMS-kravene overholdes når det gjelder tilrettelegging. Det er utfordringer med å rekruttere personer med rett kompetanse i vikariat og faste stillinger innen helsesektoren. Mulige innfallsvinkler: Hvordan planlegger, gjennomfører og evalueres helsetjenestetilbudet i perioder med mye mennesker i perioden, og lav grunnbemanning i helsetjenestene? Hvor god oversikt har kommunen over bruk av overtid/sykevikarer/ vikarer o.l. ifm. fravær?
Skolens læringsmiljø og tilpasset undervisning	ROV Kdir KU	Med skolens læringsmiljø menes her de mellom-menneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det handler også om elevenes opplevelse av læringssituasjonen. Med ny opplæringslov er det stilt nye krav, blant annet i kapittel 12. Skolens ledelse er opptatt av hvordan de implementerer ny opplæringslov, også med tanke på hvordan det legges til rette for tilpasset opplæring Mulige innfallsvinkler Hvordan sikrer kommunen, som skoleeier, at skolene arbeider systematisk med å oppfylle kravet om et trygt og godt skolemiljø? Hvordan arbeider skolene i kommune for å sikre et trygt og godt skolemiljø? Hvordan implementeres nye krav i opplæringsloven
Omstillingsevne og innovasjon	ROV Kdir	Staten stiller nye krav til tjenesteytingen i kommunene som for eksempel med ny opplæringslov. Det er også store endringer i samfunnet når det gjelder teknologisk utvikling.

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
		Mulige innretninger: Klarer kommunen å omstille seg og implementere nye krav til innhold og organisering av tjenester? I hvilken grad jobbes det med endring og innovasjon for å tilrettelegge i forhold til fremtidig behov? Har kommunen en hensiktsmessig organisering for å kunne drive med endring og innovasjon?
Bosetting og integrering av flyktninger	ROV Kdir KU	Før bosettingen av ukrainske flyktninger var det ikke bosetting av flyktninger over flere år i kommunen, og det er utfordringer med å tilpasse tjenestefanget på en effektiv måte slik at kommunen ikke blir sårbare for endringer i tilskuddsnivå eller varigheten på plikten til å yte spesifikke tjenester. Det er usikkerhet om kommunen arbeider godt nok og på riktig måte med bosetting og inkludering. Hvilke hovedutfordringer står kommunen overfor i sitt integreringsarbeid, og hvilke tiltak og virkemidler benytter kommunen for å løse utfordringene? Det er også et spørsmål om de tilstrekkelig kompetanse, tilbys riktig tjeneste og dekker integreringstilskuddet de kommunale utgiftene? Mulige innfallsvinkler: Er kommunes arbeid med integrering av flyktninger i tråd med gjeldende lovkrav og føringer? Har kommunen et introduksjonsprogram som kvalifiserer flyktningene for arbeid og utdanning? Får flyktningene bistand fra støttetjenester som dekker deres behov? Samarbeider kommunen med frivillige organisasjoner i integreringsarbeidet? Er integreringstilskuddet tilstrekkelig og brukes det på rett måte for å ivareta flyktningene?
Tverrfaglig samarbeid for sårbare barn og unge	Kdir SKB	Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Tverrfaglig samarbeid omkring sårbare barn og unge er et nytt krav i forhold til ny barnevernslov. Det er et spørsmål om hvordan kommunen jobber med implementeringen av strategisk plan for tverrfagelig samarbeid og forebyggende innsats. Mulige innfallsvinkler: Hva gjør kommunen for å identifisere sårbare barn og unge? Har kommunen et hensiktsmessig og forutsigbart samarbeid mellom barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon- og skolehelsetjeneste?
IKT- sikkerhet i kommunen og håndtering av GDPR	ROV TV	I forvaltningsrevisjonen fra 2023 om IKT-sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS fremkommer det at det ligger et større potensiale i å utvikle sikkerhetsarbeidet i kommunene, bygge bedre sikkerhetskultur og øke bevisstheten blant ansatte. Det kan være risiko knyttet til kommunens samhandling med FARTT i det

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
		interkommunale samarbeidet, og innen det som er kommunens ansvarsområder. Det gjelder særlig innen sikkerhet og personvern, og er spesielt knyttet til tilgang og avgang av personell. Det er også et spørsmål om ansvarsområdene mot FARTT er godt nok avklart. Et eksempel er de mange programmene som skolen bruker, hva som skal prioriteres og hvordan dette skal innføres. Dette har også sammenheng med ulike interesser i det interkommunale samarbeidet, og det kreves at kommunen har gode rutiner for sine side krav til prioriteringer. En forvaltningsrevisjon av informasjonssikkerhet i FARTT ble gjennomført i 2023, og kan ligge til grunn for arbeidet. Mulige innfallsvinkler: Er det en tydelig rolle- og ansvarsfordeling mellom FARTT og kommunen, og blir dette fulgt? Følger kommunen opp sine ansvarsområder i samarbeidet med FARTT på en slik måte at sikkerhet og personvern ivaretas? Har kommunene etablert tiltak for å ivareta kravene i personopplysningsloven? Jobber kommunen med å utvikle en sikkerhetskultur innen digital informasjon blant sin ansatte?
Interkommunalt samarbeid	ROV Skr	Kommunen deltar i flere interkommunale samarbeid. Kommunen er dermed avhengig av andre for hvordan tjenesteytingen utøves i disse samarbeidene. Det er en moderat risiko for at ansatte i kommunen og fagmiljøene ikke har en god nok struktur og dialog om innholdet i tjenestene. NAV og barnevern er eksempler på tjenester med høy vesentlighet for brukerne. Mulige innfallsvinkler: Hvordan er styring, oppfølging og evaluering av kommunens deltagelse i interkommunalt samarbeid? Ytes tjenester og informasjon i samsvar med inngåtte avtaler med vertskommunen? Er samarbeidsavtalene godt og hensiktsmessig utformet? Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for styring på tvers av myndighetslinjer? Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for prioriteringer innen tjenestene? Fungerer samarbeidet med andre fagmiljøer tilfredsstillende i samarbeidet?
Rus og psykisk helse	SKB	I Statsforvalterens kommunebilde kommer tjenesten for psykisk helse- og rus ut på rødt pga ufullstendig rapportering til IS 24-8, mangel på og fordi kommunen ikke er deltager i etablert FACT team. Psykisk helse- og rusfeltet har de siste årene gjennomgått til dels omfattende opptrappingsplaner.

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
		Mulige innfallsvinkler: Har kommunen tilfredsstillende skriftlige planer og rutiner for å identifisere og å følge opp personer som sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk? Har kommunen et tilfredsstillende tilbud til personer som sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk? Har kommunen tilfredsstillende system for saksbehandling av tildeling av tjenester som bidrar til å sikre at rettighetene til personer med sliter med psykisk helse og/eller rusproblematikk blir ivaretatt? Hvordan sikrer kommunen brukermedvirkning (både individuell og på systemnivå) i forbindelse med psykisk helsearbeid?
Internkontroll - avvikskultur	Sekretariatet	Det er nytt krav om helhetlig internkontrollsystem. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem. Små kommuner er sårbare ved fravær eller skifte av personell med spesialkompetanse. Dette stiller ekstra store krav til skriftlige rutinebeskrivelser og tydelig ansvars- og rollefordeling. Mulige innfallsvinkler
Innkjøp	ROV Kdir TV	En etterlevelse av anskaffelsesregelverket er krevende. Spesielt etter at det er kommet inn i regelverket med at 30% av alle anbud skal vektas på miljø. Samtidig er det et bredt ønske fra politikere at det skal legges til rette for at lokale entreprenører og leverandører skal kunne få et fortrinn i prosesser. Det vedtas en felles regional innkjøpspolitikk hvor det samtidig skal utarbeides kommunespesifikke anskaffelsesregelverk og -rutiner. En revisjon bør avvente noe innenfor dette området så ny politikk og regelverk/rutiner får virket noe i tjenesteproduksjonen. Mulige innfallsvinkler Hvordan er saksbehandlingen knyttet til anskaffelser Vurdering av internkontrollen mht. saksbehandling, anskaffelser og beslutningsprosesser Er regler om krav til konkurranse i kommunens anskaffelser fulgt og gjennomført i samsvar med regelverkets krav? Gjør kommunen tilrettelegginger for at lokalt næringsliv er konkurransedyktig?

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
Økonomisk bærekraft	ROV	En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde en stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. Statsforvalterens kommunebilde viser at det er jevnt gode driftsresultater over flere år. Virksomhetsområdene har i sum lavere forbruk enn budsjettet. Kommunen har fattet vedtak om måltall og handlingsregler fremover, da det er behov for omstilling i driften. Kommunen har lavt gjeldsnivå sammenlignet med andre kommuner, bra likviditet og bra nivå på disposisjonsfond. Selv om området kommer ut med rødt på ROV mener sekretariatet at det heller bør vurderes å gjennomføre en forvaltningsrevisjon på omstillingsevne.

OMRÅDER FOR EIERSKAPSKONTROLL

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
Generell eierskapskontroll	ROV	Kommunen arbeider med en eierskapsmelding. Det er en risiko for at styringsprinsippene ikke er tilstrekkelig forankret hos dagens representanter. Det er også en risiko for at bestemmelsene i eierskapsmeldingen ikke følges opp av de som er oppnevnt som eierrepresentanter. Konsekvensene av dette kan bli at kommunens eierinteresser ikke blir underlagt tilfredsstillende folkevalgt styring og kontroll. En generell eierskapskontroll kan vurdere dette. Det anbefales at dette gjennomføres noe ut i perioden. Mulige innfallsvinkler: • Skjer eierstyringen i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring? • Er styringsprinsippene tilstrekkelig forankret hos dagens representanter, og er det gode rutiner for oppæring av eierrepresentanter?
Fjellregionen interkommunale avfallsselskap IKS (FIAS)	ROV	Selskapet gjennomfører lovpålagte selvkostoppgaver på oppdrag for kommunen, og eierstyringen er derfor av særskilt betydning for innbyggerne. Dette tilsier spesielle behov for en aktiv eierstyring. Når kommunen både kjøper tjenester fra selskaper og samtidig eier selskapet, kan det være en risiko for at disse rollene blandes. Mulige innfallsvinkler: Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring Hvordan tas dialogen som kommunedirektøren har med selskapet inn til kommunestyret/eierrepresentantene? Har kommunen systemer og rutiner som sikrer god sammensetning/nødvendig kompetanse i styret?

Delområder som savnes/kommenteres i hovedområdene:

Strategisk risiko:

- Omstilling og innovasjon:
 - o Kommunen utfordres på omstillingsevne som igjen påvirker mangel/begrenset kapasitet til innovasjon og digitalisering. Gjør det vanskelig å skape drivkraft i egen organisasjon.

Operativ risiko:

- Rekruttering og kompetanse:
 - o Kommunene opplever en mer og mer krevende situasjon med rekruttering av nødvendig kompetanse og fagpersoner. Dette gjelder spesielt tjenestoområder som lærer med nødvendig fagkompetanse/-kombinasjoner, sjukepleiere samt spesialkompetanse innen helse og omsorgstjenestene. Det er en underdekning av hva som er tilgjengelige nasjonalt innenfor ansattgruppene, og dette er ikke bare en lokal problemstilling, men utfordrer helheten fra kommune til fylke til stat.
- Bosetting av flyktninger:
 - o hvordan kommunen klarer å etablere og betjene tjenestene som behøves. Før bosettingen av ukrainske flyktninger begynte var det ikke bosetting i Rendalen over flere år og derav ikke operativ flyktningetjeneste, og denne måtte re-etableres i 2022. Krevende øvelse for en liten kommune med lite ressurser å frigjøre på kort varsel, og samtidig noe utfordrende å rekruttere i stillinger som krevdes.
- Punkt 4.2.5. Samarbeid med lokale aktører (kultur): hva menes her?
 - o Beskrivelsen av punkt 4.2.5. på side 11 samsvarer ikke med den ingress som er gjengitt i tabell for operativ risiko på side 5. Må korrigeres så de er samsvarende.
- Punkt 4.2.2. Spesialpedagogikk: forslag til ny tittel *Undervisning i forhold til ny opplæringslov*
- Punkt 4.1.2. Naturskader og klimarisiko
 - o Ifølge alle prognoser, samt kartgrunnlag fra NVE er det i Rendalen flere steder med bebyggelse som ligger innenfor flom, snø og jordras. Dette kan og vil bli utfordringer for utbygging og fradeling i tiden framover. Det gjelder ikke bare hvor det kan bygges, men også økonomisk, da det må utredes og muligens kreve reguleringsplaner for både store og små prosjekter. Dette vil framkomme i den nye arealplan.
- Punkt 4.2.4. Selvkostgebyr
 - o Når det gjelder gebyrer og befolkningsnedgang, så vil ikke dette få en umiddelbar virkning på gebyrene. Eiendommer som blir fraflyttet, vil alltid ha eiere som må ivareta de kommunale gebyrene for eiendommene det gjelder. Dette vil gjelde til de eventuelt ikke er beboelige eller blir revet og bebyggelse fjernet.
 - o På sikt så er nok muligheten at kommunen vil få tilbud eller krav om å ta over flere private vannverk. Dette behøver ikke være negativt, da man vil få flere abonnenter og dele utgifter på.

- Ny VA-plan viser et stort behov for oppgraderinger og utfordringer gitt samfunnsendringene. Området vil bli ett av de største utfordringsområdene for kommunen i årene som kommer, men er samtidig et område med store muligheter til å legge til rette for/drive samfunnsutvikling i takt med de tiltak og investeringer man må gjøre innenfor området.

Regulatorisk risiko:

- Bosetting av flyktninger: betingelsene for bosetting i forhold til hvilken status flyktningene har/får, varighet av dette m.m. samt den kompensasjonen kommunen mottar over tid fremstår som vanskelige variabler da de stadig er under endring/press fra myndighetene.
- Punkt 4.3.4. Innkjøp:
 - Og etterleve anskaffelsesregelverket, kan og er krevende. Spesielt etter at det er kommet inn i regelverket dette med at 30% av alle anbud skal vektas på miljø. Samtidig er det et bredt ønske fra politikere at det skal legges til rette for at lokale entreprenører og leverandører skal kunne få et fortrinn i prosesser.
 - Det vedtas en felles regional innkjøpspolitikk hvor det samtidig skal utarbeides kommunespesifikke anskaffelsesregelverk og -rutiner. En revisjon bør avvente noe innenfor dette området så ny politikk og regelverk/rutiner får virket noe i tjenesteproduksjonen.

Informasjon fra virksomheten:

Informasjon om det enkelte virksomhetsområdet med vekt på pågående og kommende satsninger og utfordringer

- Helse og omsorg:
 - Psykisk helse barn og unge: utfordring tverrfaglig samhandling både på individ og systemnivå.
 - Utfordrende å gå i dialog med innbyggere/tjenestemottakere slik at disse skal kunne bo lengst mulig hjemme: hvordan få de til å skape interesse for egenmestring og folkehelse fremfor kommunale tjenester?
- Oppvekst:
 - Implementering av den nye opplæringsloven, både dokumentasjon samt praksis siden det legges opp til at kommunen fatter mer av vedtakene for tilpasset opplæring og ikke vedtak som fattes hos PPT
 - Motivere ansatte til etterutdanning slik at man kan oppfylle krav til fagkompetanse og derav også redusere trykket på rekrutteringsutfordringer
 - Implementering av *Strategisk plan for tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats*: felles for Nord-Østerdalen etter oppvekstreformen pga ny barnevernslav
 - TST: arbeide for at Tverrfaglig Samhandlings-Team fungerer og har effektivt arbeid i kommunen på tvers av tjenesteområdene
- Bosetting av flyktninger:
 - Løpende tilpasse tjenesteomfanget til det antallet bosatte som kommunen har: drive dette på en så effektiv måte som mulig slik at kommunen ikke er så sårbar for endringer i tilskuddsnivå/-omfang eller varighet på plikt til å yte spesifikke tjenester

- Integrering: kommunen som tilrettelegger for integreringsarbeid i kommunen, herunder spesielt dialog og samhandling med frivilligheten

Virksomhetens oppfatning av risiko for at tjenesteområdene og enhetene ikke:

- Følger lover og regler
- Når fastsatte mål
- Etterlever politiske vedtak
- Drives effektivt

Felles for hele kommunen er at mangel på kompetanse og kvalifisert personale medfører risiko for svikt i tjenesteproduksjon og økt risiko for lovbrudd, kommer for seint inn i tjenestebehovet med forebygging slik at det blir behandling og mottak av tjenester fremfor forebygging og livsmestring, lite effektiv ressursbruk da det ikke er nok ressurser til utviklingsarbeid eller etterlevelse av politiske vedtak på en effektiv måte, både tidsmessig og økonomisk.

Ett eksempel er Oppvekst som nå er i en læringsprosess som gjelder forståelse av nytt lovverk i ny opplæringslov. Dette utfordrer mange områder, og samtidig skal de forholde seg til den tjenesteproduksjonen de har i dag samtidig som de skal bevege seg inn i en ny lovverksramme. I slike prosesser vil risiko forekomme og det er kanskje i blant annet slike prosesser kommunen opplever stort press på effektivitet og samhandling.

Statsforvalterens vurdering av Rendalen kommune - 2022

Statsforvalterens kommunebilde bygger på tilgjengelig KOSTRA-statistikk, annen nasjonal statistikk, tilsyn, økonomiforvaltning og kommunedialog. Vi har også hentet inn noe data fra kommunene jf. brev av 27. april. Vi har, med utgangspunkt i dette, utarbeida ROS-analyser. Kommunebildet vi presenterer, er et sammendrag av hvordan Statsforvalteren oppfatter status og utfordringer på sentrale fagområder i kommunen. Enkelte fagområder har rettet søkelys på spesifikke temaer. En sammenligning med tidligere års kommunebilder er derfor ikke mulig på alle fagområdene.

ROS-analyser gjelder kun fagområder der Statsforvalteren har et oppdrag.

Se vedlegget "Mer om indikatorene" til slutt i dette dokumentet, for forklaring på hva som er lagt til grunn for hvert fagområde og hvorfor.

Kommunebildet er oppdatert 1.september 2022.

Vi har valgt å gruppere kommentarene i tre kategorier:

	Områder med god kompetanse, kapasitet og kvalitet
	Områder med forbedringspotensial innen kompetanse, kapasitet og kvalitet
	Områder som er sårbare innen kompetanse, kapasitet og kvalitet

SSBs befolkningsprognose anslår en endring fra 1 722 innbyggere i 2022 til 1 787 i 2050 etter hovedalternativet.

Antall eldre relativt til hvor mange som er i yrkesaktiv alder er et mål på evnen til å finansiere økt etterspørsel av kommunale tjenester fremover. Antall innbyggere i alderen 20-66 år per eldre over 80 år endrer seg fra 7,4 i 2020 til 3,1 i 2040. Landsgjennomsnittet er 14,3 og 6,8.

Barnehage og opplæring

Hvorfor temaet trygt og godt barnehage- og skolemiljø?

En av Statsforvalterens viktigste oppgaver er å passe på at alle skoler gjør sitt beste for at alle elever har et trygt og godt skolemiljø. Noen ganger trenger skolen hjelp, og da kan Statsforvalteren gi gode råd og vise verktøy skolen kan bruke for at skolemiljøet skal være trygt og godt for alle.

Et trygt og godt skolemiljø for alle elever er et satsingsområde for Statsforvalteren i Innlandet, og de siste årene har en stor andel av de planlagte tilsynene våre på barnehage- og opplæringsområdet vært innenfor dette temaet. Vi vurderer tilstanden i alle Innlandets kommuner årlig, og åpner tilsyn i de kommunene der vi mener det er fare for at elevenes skolemiljø ikke er trygt og godt. Materialet vi presenterer her, inngår i en overordnet helhetsvurdering vi gjør av samtlige kommuner når vi setter opp tilsynsplanen, dialogmøter og generell veiledning. Det er viktig å merke seg at bildet ofte er sammensatt, og vi bruker langt flere kilder enn det vi går gjennom her før vi kommer frem til hvilke kommuner som skal møtes med hvilke virkemidler. Statistikken vi presenterer her sier oss allikevel noe om elevenes skolemiljø, og vi oppfordrer kommunene til å følge opp og analysere resultatene fra

Elevundersøkelsen. Enkelte kan oppleve grenseverdiene vi bruker som strenge, men de er satt ut fra at skolene skal ha nulltoleranse for krenkelser (se mer informasjon i vedlegget).

Når det gjelder barnehagemiljø er situasjonen litt annerledes, både fordi det finnes mindre statistikk på området og Statsforvalteren har en litt annen rolle enn i skolemiljø saker. Ifølge loven er det nulltoleranse for alle typer krenkelser i barnehagene, og barnehagen skal selv drive det forebyggende arbeidet for et trygt og godt barnehagemiljø. Statsforvalteren jobber på sin side for å informere, veilede og legge til rette for deltakelse i nettverk, statlige strategier og kompetanseutviklingstiltak på barnehage - og grunnopplæringsområdet, for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø. Vi mener at det er svært viktig at retten til et trygt og godt barnehagemiljø blir tatt på alvor, og vi har utarbeidet et sett med refleksjonsspørsmål til fri bruk i kommunens organer.

Vurdering av skolemiljøet i Rendalen:

Skolemiljøet i Rendalen vurderes i denne sammenhengen til grønt nivå. For 10. trinn er det 0 % som rapporterer om mobbing på skolen. For 7. trinn er resultatene unntatt offentlighet av personvern hensyn, men når vi logger inn i Udirs database ser resultatene for dette trinnet også relativt fine ut.

Rendalen har en barneskole og en kombinert barne- og ungdomsskole, og det er snaut 150 elever i grunnskolealder i kommunen. Uavhengig av kommunestørrelse og skolestruktur er det krevende å sette én farge på elevenes skolemiljø i kommunen, og vi oppfordrer kommunen til å analysere og jobbe med resultatene fra Elevundersøkelsen på egen hånd. Ta gjerne kontakt med Statsforvalteren ved spørsmål eller kommentarer.

Refleksjonsspørsmål og involvering av barn og unge i behandlingen av kommunebildet

Statsforvalteren oppfordrer kommunen på det sterkeste til å involvere barn og unge i den lokale behandlingen av kommunebildet.

- Hvordan jobber dere systematisk for å sikre at barn har det trygt og godt i barnehagene og skolene i kommunen?
- Loven stiller krav til nulltoleranse for krenkelser. Hvordan jobber dere som barnehagemyndighet og skoleeier systematisk for å hindre krenkelser i barnehagene og skolene i deres kommune?
- Hvordan og i hvilket omfang legger kommunen til rette for kompetanseheving om barn og unges psykososiale miljø?
- Hva kan forklare variasjonene innad i kommunen når det gjelder resultater knyttet til skolemiljø?
- Finnes det en sammenheng mellom elevmedvirkning og skolemiljø?

Statsforvalteren ønsker i tillegg å tipse kommunen om vår samleside for lett tilgjengelige filmer om barnehage- og skolemiljø:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/innlandet/barnehage-og-opplaring/filmer-om-barnehage-og-skolemiljo/>

Barnevern

Kommunen sin barneverntjeneste inngår i interkommunalt samarbeid med Alvdal, Tynset, Folldal og Tolga kommune. Tynset er vertskommune for Nord- Østerdal barneverntjeneste. . Dialog og rapporteringer viser at tjenesten har god oversikt og selv vurderer at barn og unge får forsvarlig hjelp ut fra lovkrav. Administrativ og politisk ledelse er godt kjent med barnevernreformen. Det arbeides med en

interkommunal forebyggende plan for kommunene, som forventes å bli ferdigstilt i løpet av året. Kommunene ønsker å ha felles forståelse gjennom fokus på tverrfaglige samarbeid og interkommunal samhandling, noe som er avgjørende for å møte reformen.

Etter en totalvurdering vurderes det at kommunens barneverntjeneste er god.

Jordvern

Kommunen har omdisponert 2 daa dyrka mark de siste fem årene (2017-2021). Statsforvalteren oppfordrer kommunen til å fortsatt ha oppmerksomhet på jordvern i sin arealforvaltning.

Kommuneøkonomi

Jevnt gode netto driftsresultater over flere år, og svært godt i 2021. Kommunen planlegger med underskudd i 2022 og moderat ut planperioden. Virksomhetsområdene har i sum lavere forbruk enn budsjettet, men to har merforbruk. Kommunen har fattet vedtak om måltall og handlingsregler fremover, da det er behov for omstilling i driften. Et tiltak er å i større grad ta i bruk teknologiske løsninger. Utfordring med å rekruttere fagfolk innen velferd. Kommunen har lavt gjeldsnivå, men stor gjeldsbelastning, bra likviditet og bra nivå på disposisjonsfondet. Befolkningstallet forventes å være stabil fremover, men med store demografiske endringer. Aldersgruppen 67 år og eldre øker, mens de yngre reduseres, med unntak av 0-5 år som er stabil.

Landbruk

Kommunen synes å ha en god forvaltningspraksis som jordbruksmyndighet, men det er sårbart med bare én saksbehandler. Som skogbruksmyndighet har kommunen god kompetanse. Dog hadde kommunen noe problem med fullføring av alle pålagt resultatkartleggingen i 2021.

Fastlegesituasjonen

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. For å oppfylle dette ansvaret skal kommunen blant annet tilby en fastlegeordning. Det er i Norge store utfordringer med både å beholde og rekruttere fastleger, utfordringer vi også ser er tilfelle i kommuner i Innlandet. Det er derfor viktig at kommunene har fokus på rekrutteringstiltak, som ivaretar kontinuitet i relasjonen mellom lege og pasient og sikrer stabilitet i legetjenesten.

Folkehelse

For å kunne iverksette tiltak som har effekt på folkehelsen må kommunen ha «oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne» etter folkehelselovens § 5 første ledd. Kommuner er forskjellige, så behovet for informasjon og oversikt vil variere mellom ulike kommuner. Vi kan ikke se at Rendalen kommune har en folkehelseoversikt som grunnlag for arbeidet med kommunens planarbeid.

For å etablere et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid, herunder å motvirke sosiale helseforskjeller, skal kommunen i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet. Vi ser at Rendalen kommune har forankret folkehelse i kommunen sin samfunnsplanlegging.

Helse og omsorg

Kompetanse: Har en god andel med helseutdannet personell 83,9 %, mot landsgjennomsnittet 77,8 %. Kommunen har kompetanseplan og kartlagt fremtidig kompetansebehov. Rendalen

søkte om kompetansemidler i 2021, men har ikke søkt om kompetanse og innovasjonstilskudd i 2022. Vurdering: god.

Demensomsorg: Rendalen vil ha 66 personer med demenssykdom i 2025, dette er en forventet prosentvis økning fra 3,31 % i 2022 til 3,72 % i 2025. Deltar ikke i demensnettverk i Innlandet. Det er ukjent om Rendalen har demensplan. Kommunen har ikke demenskoordinator, men demensteam. Kommunen har ikke dagsenter tilrettelagt for personer med demens. Har samarbeidsavtale med spesialisthelsetjenesten, Sam-aks. Vurdering: svak.

Ernæringskartlegging: 29 % av beboere med langtidsplass er ernæringskartlagt mot landsgjennomsnittet 46 %. 0 % er ernæringskartlagt som har tjenester i hjemmet, landsgjennomsnittet er 15 %. Vurdering: svak.

Legetimer pr uke pr beboer sykehjem: 0,85 timer mot landsgjennomsnittet som er 0,61 timer. Vurdering: god.

Klima

Klima- og energiplanen er fra 2010 og vi oppfordrer kommunen til å ha en oppdatert plan for klima- og energispørsmål. Det er derfor positivt at Nord-Østerdalskommunene legger opp til ny vedtatt plan i 2023. Rendalen kommune har ikke søkt midler fra Klimasats til tiltak siden 2016. Kommunen svarte ikke på undersøkelsen i 2021 om gjennomføring av tiltak. Statsforvalteren oppfordrer kommunen til forsterket innsats med utslippskutt. Kommunen deltar i nettverket Klimapartner Innlandet. Kommunen har informasjon om klima og eget klimaarbeid på egen hjemmeside, samlet i underside «klima og energi». Tilgangen til klimainformasjonen kan med fordel være mer selvforklarende.

Miljø

Miljø består av to hovedtemaer - vannforvaltning og forurensning, som er vurdert ut i fra et sett med indikatorer. Vår vurdering er at kommunens arbeid innen miljø samlet sett er middels/gul. Mer detaljert beskrivelse av grunnlaget følger.

Kommunen fører tilsyn med at miljøkrav i landbruket blir innfridd gjennom kontroll, og driver noe veiledning for å øke oppslutningen om forurensningsbegrensende tiltak. Vurderes som gul/middels. Kommunen har gode bestemmelser med vassdragssoner med byggeforbud, og som hensynssoner knyttet til bl.a. vannverk. Men de mangler egne bestemmelser for bredde på kantvegetasjon langs vassdrag. Nydyrkingsforskriften er klar på krav til soner, og disse ivaretas dermed gjennom oppfølging her (gul/middels). Kommunen har avsatt begrenset med egne ressurser til å følge opp arbeidet med vannforvaltningsplanene, men jobber noe med det gjennom ulike sektorer i kommunen. Følger til en viss grad opp med gjennomføring av tiltak i vannforvaltningsplanene. Vurderes som gul/middels.

På forurensningsområdet har vi vurdert kommunens arbeid med grunnforurensning og avløp, samt materialgjenvinning av avfall. Kommunen har bruker i Grunnforurensning, som er en forutsetning for å kunne oppfylle kommunens plikter som myndighet på grunnforurensning (oppfølging av bygge- og gravesaker etter forurensningsforskriften kap. 2). Det ligger 2 lokaliteter til godkjenning i Grunnforurensning, som allerede lå der til godkjenning i fjor. Lokalitetene er ikke offentlig tilgjengelig før de er godkjent. Vi vurderer på grunnlag av dette

kommunens arbeid med grunnforurensning som svak/rødt.

Kommunen oppnår ikke nasjonal målsetning for andel levert til materialgjenvinning, og det oppgis ingen konkrete målsetninger for ombruk og materialgjenvinning, men det henvises til FIAS IKS og kommunedelplanen for avfall og miljø 2019-2025. Kommunen vurderes derfor som svak/rødt.

Vi har liten kjennskap til kommunens renseanlegg da kommunen selv er myndighet for disse. Kommunen har ikke en hovedplanen for vann og avløp. Dette bør utarbeides for å sikre det overordnede arbeidet på avløpsområdet. Kommunen har god kjennskap til avløpsnettets alder (29 år). Vurderes som gul/middels på avløpsområdet.

Samfunns- og arealplanlegging

Kommuneplanens arealdel ble revidert i 2014 og samfunnsdelen i 2015. Revisjon av arealdelen er igangsatt. Kompetansen på planområdet er vurdert å være god, men sårbar på kapasitet. Det er positivt at kommunen har ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.

Samfunnssikkerhet

Siste tilsyn ble gjennomført i 2019. På grunn av Koronapandemien har det ikke blitt gjennomført tilsyn i 2020/2021. Kommunen gjennomførte helhetlig ROS sist i 2017. For at HROS skal være et nyttig og oppdatert planleggingsgrunnlag, anbefales det at HROS revideres hvert fjerde år. I HROS fra 2017 vurderer kommunen delvis sin egen evne til å opprettholde kriseledelse, Helse- og omsorgstjenester, Brann- og redningstjenester og Vann og avløp.

Kommunen har utarbeidet plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet, som er positivt å se. Overordnet beredskapsplan ble revidert i 2022. Kommunen øvde beredskapsorganisasjonen i henhold til krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt i 2020. Det systematiske arbeidet med samfunnssikkerhet i Rendalen har en positiv utvikling.

Sosiale tjenester

De sosiale tjenestene har som formål å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Tjenestene skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, samt bidra til likeverd, likestilling og forebygge sosiale problemer.

En trygg og forutsigbar bosituasjon, deltakelse i arbeidslivet og inkludering i samfunnet er viktige virkemiddel for å forebygge lavinntekt og utenforskap.

I Rendalen kommune mottar 2,3 % av innbyggerne sosiale tjenester (Innlandet 2,3 %), og 35 % av de som mottar sosiale tjenester har hjelpebehov som varer lengre enn 6 mnd. (Innlandet 34,4 %).

Kommunen skal gjøre seg kjent med innbyggernes levekår, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer. Samordning og samhandling mellom tjenestekområder er av sentral betydning. Kommunen bør inkludere levekårsutfordringer i øvrig samordning av tjenester til sårbare grupper.

I Rendalen kommune forsørger 22,5 % av de som mottar sosiale tjenester barn (Innlandet 27 %). 20 % av barna i Rendalen lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt (Innlandet 13

%), og 13 % av barna i Rendalen bor trangt (Innlandet 14 %).

Rendalen kommune har i 2022 deltatt i egenvurderingstilsyn med temaet «Tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad til personer mellom 17 og 23 år.» I denne gjennomgangen fant Nav Nord-Østerdal svakheter i sitt arbeid med tjenesten opplysning, råd og veiledning og kvalifiseringsprogram for unge sosialhjelpsmottakere. Nav-kontoret er i gang med forbedringsarbeid på disse områdene.

Kommunen har ansvar for å tilby personer under 30 år som mottar sosiale tjenester tilbud om arbeidsrettet aktivitet ved mottak av sosialhjelp. Kvalifiseringsprogram skal være tilgjengelig for kommunens innbyggere.

15 % av de som mottar sosiale tjenester er i aldersgruppen 18-24 år (Innlandet 19,7 %). Antallet sosialhjelpsmottakere i aldersgruppen 25-29 år (Innlandet 13,6 %) er for lavt til at det kan offentliggjøres.

Tallene på antall sosialhjelpsmottakerne i aldersgruppen 0-24 år (Innlandet 39,2 %), og aldersgruppen 25-29 år (Innlandet 31,3 %), som hadde vilkår om arbeidsrettet aktivitet, samt antall deltakere i kvalifiseringsprogram i 2021, er for lavt til at de kan offentliggjøres.

Dette anses å synliggjøre at kommunen bør gjennomgå sin tilgjengelighet til kvalifiseringsprogram og arbeidsrettet aktivitet for de som har behov for dette.

Rus- og psykisk helse

Kommunens rapportering til IS 24-8 er ufullstendig. Kommunen har 4 årsverk i tjenesten rus- og psykisk helse. Har ansatt psykolog i samarbeid med kommunene Folldal, Alvdal, Tynset og Tolga. Psykolog er en lovpålagt tjeneste.

Kommunen er ikke deltager i etablert FACT team.

Vedlegg:

Mer om indikatorene

Barnehage og opplæring

Om elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen skal gjennomføres hver høst for 7. og 10. trinn. Skolene eller kommunene kan selv bestemme hyppigere bruk hvis det er behov for det, og det er også mulig å gjennomføre undersøkelsen på flere trinn. Dataene som ligger til grunn for denne vurderingen er i all hovedsak offentlige, og kan hentes fra Udirs statistikkbank. I tilfeller der de offentlige dataene gir oss svært mangelfull informasjon, har vi hentet ut informasjon unntatt fra offentligheten, for å danne oss et helhetsbilde av tilstanden på temaet i kommunen (dette gjelder særlig for små kommuner). Den tekstlige vurderingen og fargeleggingen er gjort på bakgrunn av følgende spørsmål i elevundersøkelsen:

- Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?
- Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?

- Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?

Udir slår sammen de tre spørsmålene til en samlet overskrift, mobbing på skolen. Det er i all hovedsak kommunens samlescore på denne indikatoren som ligger til grunn for fargeleggingen av kommunens tilstand på området Barnehage og opplæring.

Dataene er i all hovedsak hentet fra Elevundersøkelsen for skoleåret 2021-2022. I de kommunene med få eller manglende data fra det oppgitte skoleåret, har vi også tatt en kikk på resultatene fra skoleåret 2020-2021, samt benyttet andre opplysninger som for eksempel informasjon fra tilsyn og klagesaker.

Fargen grønn gis til kommuner med gjennomsnittsscore under 2 %.

Fargen gul gis til kommuner med gjennomsnittsscore mellom 2 % og 4,9 %.

Fargen rød gis til kommuner med gjennomsnittsscore over 5 %.

Barnevern

Fristbrudd i undersøkelser, antall barn med hjelpetiltak i hjemmet, barn i hjelpetiltak med evaluert tiltaksplan og antall fosterbarn i familie og /eller nære nettverk er indikatorer på hvorvidt kommunen gir barn og familier riktig hjelp til rett tid, gjennom forebyggende arbeid og tidlig innsats.

- Kommunemonitor barnevern
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/

Fastlegesituasjonen

Ved utarbeidelse av kommunebilder for 2022 valgte vi å skrive om den generelle utfordringen som er nasjonalt, samt i kommuner i Innlandet, med både å beholde og rekruttere fastleger. Vi er klar over at denne utfordringen ikke gjelder alle kommuner i Innlandet per nå, men det er en situasjon som stadig er i endring, så derfor valgte vi å skrive om den generelle utfordringen.

Folkehelse

Ivaretagelse av langsiktig folkehelsearbeid i kommunenes planarbeid.

For å kunne iverksette tiltak som har effekt på folkehelsen må kommunen ha «oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne» etter folkehelselovens § 5 første ledd.

For å etablere et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid, herunder å motvirke sosiale helseforskjeller, skal kommunen i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor.

Vi viser til veileder utarbeidet av Helsedirektoratet til et systematisk folkehelsearbeid

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/systematisk-folkehelsearbeid>

Helse og omsorg

Bakgrunn for valg av indikatorer: Endring i helsetjenestene, med overføring av helsetjenester fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenestene, gir uforutsigbare pasientoverføringer og krav til spesialisert kompetanse. Dette krever at kommunene har nok og riktig kompetanse for å kunne gi forsvarlig helsehjelp. Befolkningsandelen med demens sykdom vil i Innlandet øke med 32,41% fra 2020 til 2030, noe som får betydning for hvordan kommune rigger tjenestetilbudet innen helse og omsorg. Pasientsikkerhet og kvalitet er viktig for å forebygge pasientskader og uhelse, deriblant oversikt over pasienter og brukernes ernæringsstatus. Andel vurdert for risiko for underernæring var i Innlandet på 51,3% i 2021.

Fokusområder:

- ✓ Kommunen tilpasser omsorgstjenestene til fremtidige behov
- ✓ Kommunen skal ha nødvendig kompetanse

Jordvern

- Tallene er hentet fra tabell 07903 hos SSB.
- Innrapporterte tall stammer kun fra vedtatte reguleringsplaner.
- Antall daa omdisponert dyrka mark (etter PBL) de siste fem årene. All omdisponering i perioden inngår, men andel med formål samferdsel og infrastruktur kommenteres for de med rød farge. Alt under 5 daa regnes for arronderingsmessige justeringer og blir grønt. De som omdisponerer mer enn 10% av Innlandets samla kvote (300 daa) blir røde. Resten gule.
- Innskjerping av det årlige jordvernmålet (fra 4000 daa til 3000 daa) fikk effekt fra midten av 2021. Vi tar derfor utgangspunkt i nytt mål.

Klima

- Status for klima- og energiplan; alder for sist revisjon
- Status for tiltak. Basert på hva de selv har svart i kommuneundersøkelsen i 2021, samt hvor mange år de har søkt Klimasats
- Status for om kommunen er med i klimanettverk
- Vurdering av klimainformasjonen kommunen har på sine hjemmesider og evt. annen kjent utadretta informasjon
- Samlet vurdering

Landbruk

For jordbruk har vi lagt vekt på kapasitet/ressursbruk (kulepunkt 1-2) i forhold til parameterne i kulepunkt 3-4, funn i forvaltningskontroller og vårt generelle inntrykk av forvaltningspraksis/-kapasitet, spesielt i tilskuddsforvaltningen. Følgende parametere er vurdert:

- Årsverk brukt på jordbruksforvaltning (innrapportert fra kommunen for 2021)
- Brutto driftsutgifter til landbruksforvaltning (KOSTRA 2021)
- Antall jord- og konsesjonslovsaker og antall tilskuddssøknader (produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd)
- Omfang av jordbruk (beregningsnøkkel basert på jordbruksareal, totalareal og antall driftsenheter, foretak med husdyr og landbrukseiendommer) i 2021
- Avvik og merknader i forvaltningskontroller de siste åra og kommunens oppfølging av disse

For skogbruk er som skjer i skogen er avgjørende for produksjon, miljøforhold samt skognæringens og den offentlige forvaltningens omdømme. Statsforvalteren har i høy grad vektlagt kommunens oppfylging av de pålagte kontroller i 2021 som omfatter:

- foryngelseskontroll (risikobasert, hovedsakelig med utplukk fra Landbruksdirektoratet),
- resultatkartlegging (selv om det heter «kartlegging» er Statsforvalteren opptatt av at avvik som kan lukkes, blir lukket gjennom korrigerende tiltak)
- stikkprøvebasert kontroll av skogtiltak (minst 5 % av antall søknader, kommunen gjør utplukk etter sin egen plan)

Miljø

Miljø består av to hovedtemaer, vannforvaltning og forurensing, som hver består av undertemaer med indikatorer. Under følger en beskrivelse av vurderingskriteriene og en begrunnelse for hvorfor disse temaene er valgt.

Vannforvaltning - Hvorfor er disse temaene valgt?

- Vannmiljø i plan og inngrepssaker

Fysiske inngrep i vassdrag er en av hovedutfordringene for å nå god miljøtilstand i mange vassdrag. Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med å forhindre nye skader ved å ivareta av vannmiljø i plan og inngrepssaker.

- Forankring og oppfølging av vannforvaltningsplanene i kommunene

Norge har internasjonale forpliktelser om å sikre god miljøtilstand i alle vannforekomster gjennom tilslutning til vanndirektivet. De regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram er sentrale for oppfyllelsen av disse forpliktelsene. Kommunene er myndighet og tiltakshaver på flere områder med stor betydning for å nå miljømålene. Følgelig er det avgjørende at kommunene aktivt deltar i utarbeidelse og gjennomføring av planer og tiltak.

- Forurensing fra jordbruket

Næringssaltforurensing er den andre hovedutfordringen for å oppnå godt vannmiljø. I Innlandet er forurensing fra jordbruk en av hovedkildene til næringssalttilførsel til vassdragene. Kommunen som lokal landbruksmyndighet har en sentral rolle i arbeidet med å begrense næringssaltavrenning fra jordbruket.

Beskrivelse av vurderingskriteriene

- Vannmiljø i plan- og inngrepssaker
 - God: Kommunen har egne arealformål og bestemmelser som er knytta til vann og vassdrag, og har fastsatt bredde på vegetasjonssone langs vassdrag. Tar spesielt hensyn til vassdrag i nydyrkingsaker, og gjør en aktiv vurdering av om kantsoner bør være bredere enn minimumskravet.
 - Middels: Kommunen har manglende eller ikke tilstrekkelige bestemmelser og arealmål knytta til vann og vassdrag og/eller manglende fastsatt bredde på vegetasjonssone langs vassdrag. Krav til kantsoner i nydyrkingssaker blir fulgt opp jf. Lovverket.
 - Svak: Kommunen har manglende bestemmelser og arealmål knytta til vann og vassdrag og manglende fastsatt bredde på vegetasjonssone langs vassdrag.
- Forankring og oppfølging av vannforvaltningsplanen i kommunen
 - God: Kommunen har egne ressurser til oppfølging av vannforvaltningsplanene, og arbeidet er godt integrert i alle sektorer i kommunen. Kjenner til og følger aktivt opp med gjennomføring av tiltak i vannforvaltningsplanene.
 - Middels: Kommunen har avsatt begrenset med egne ressurser til å følge opp arbeidet med vannforvaltningsplanene, men jobber noe med det gjennom ulike sektorer i kommunen. Følger til en viss grad opp med gjennomføring av tiltak i vannforvaltningsplanene.
 - Svak: Kommunen har ikke avsatt egne ressurser til oppfølging av vannforvaltningsplanene, og har et lite bevisst forhold til oppfølging av disse.
- Forurensning fra jordbruket

- God: Kommunen driver aktivt veiledning og informasjonsarbeid mot landbruket for å redusere avrenning og forurensning. Har gode rutiner for oppfølging av miljøkrav, og følger opp brudd på miljøkravene bla med avkortning av PT.
- Middels: Kommunen fører tilsyn med at miljøkrav i landbruket blir innfridd gjennom kontroll, og driver noe veiledning for å øke oppslutningen om forurensningsbegrensende tiltak.
- Svak: Kommunen mangler gode rutiner for oppfølging og informasjonsarbeid omkring forurensning fra jordbruk.

Forurensing - Hvorfor er disse temaene valgt?

- Kommunens arbeid på avløpsområdet

Oppfølging av kommunenes arbeid på avløpsområdet har vært en del av embetsoppdraget de siste årene. I tildelingsbrevet for 2022 (pkt. 3.1.4.4.1) framgår det at Statsforvalteren skal ha en effektiv og samordnet innsats mot eutrofiering, inkludert fra jordbruket, akvakultur, avløp og industri, og at forurensningskildene skal være godt regulert for å oppnå god økologisk tilstand i vassdrag. Som en del av dette arbeidet har vi valgt å ut kommunens arbeid på avløpsområdet som et tema for kommunebildene, da utslipp fra både mindre private avløpsanlegg og store kommunale avløpsanlegg kan være en vesentlig bidragende årsak til eutrofiering. Vi ønsker derfor å løfte fram viktigheten av et systematisk arbeid på dette området.

- Kommunens arbeid med grunnforurensning

Oppfølging av kommunenes aktivitet i grunnforurensning har de siste tre årene vært en del av embetsoppdraget gjennom tildelingspunkt 3.1.4.4.2.1. Målsetningen er å øke kommunenes kompetanse på forurenset grunn og fagsystemet grunnforurensning og sikre at kommunene registrerer saker i fagsystemet og følger opp sine plikter etter forurensningsforskriftens kapittel 2. Som en del i å oppnå dette er grunnforurensning inkludert som ett av temaene vi vurderer i forbindelse med kommunebildene. I tillegg er det sendt ut brev til alle kommuner om viktigheten av at de har en bruker i grunnforurensning og hva som ligger i myndighetsrollen etter forurensningsforskriftens kapittel 2. I 2021 fulgte vi opp dette med å tilby webinar for kommunene. Dette webinaret tilbys også i november i år.

- Materialgjenvinning av avfall:

Gjennom rammedirektivet om avfall er EUs materialgjenvinningsmål for husholdningsavfall og lignende 50 % innen 2020 og 65 % innen 2035. Dette er et mål som Norge som EØS-medlem også har bundet oss til (Miljømål 4.4). Økt materialgjenvinning er viktig for å sikre at ressursene i avfallet vårt blir utnyttet og brukt som råvarer i nye produkter som en del av en sirkulær økonomi. Ulike typer avfall må derfor sorteres ut fra nærings- og husholdningsavfall. Matavfall, plast, og park- og hageavfall er eksempler på avfallsfraksjoner som det nå stilles krav til utsortering av.

Kommunen har ansvar for innsamling og utsortering av husholdningsavfall.

Materialgjenvinning er derfor en svært relevant indikator for kommunene å forholde seg til. For at Norge skal klare målsetningen om 65 % materialgjenvinning innen 2035 må både kommuner og næringsliv jobbe aktivt for å oppnå dette målet. Dette vil innebære å sette mål og gjennomføre tiltak for å nå målet.

Vi mener at andelen avfall levert til materialgjenvinning er en god indikator på hvor godt kommunen håndterer husholdningsavfallet sitt. Og den er viktig miljømål for Norge å oppfylle. Vi mener derfor at valgte indikatorer er hensiktsmessige for å sette fokus på avfallsområdet.

Beskrivelse av vurderingskriteriene

- Kommunens arbeid på avløpsområdet:
 - Overholder de større kommunale avløpsrenseanleggene (> 2000 pe BOF5, kapittel 14- anlegg) utslippskravene stilt i utslippstillatelse og lovgivning, inkl. Sekundærrensekrav.
 - Fornyelse av avløpsnett. Den nasjonale forventningen er 1 % årlig fornyelse av avløpsnettet. Vi har derfor sett på i hvor stor grad kommunen har kjennskap til avløpsnettets alder, avløpsnettets gjennomsnittlige alder, og den gjennomsnittlige fornyingsgraden de siste tre årene. Basert på dette, samt kunnskap om fremmdvannsproblematikk, har vi gjort en vurdering av om kommunens fornyelsesgrad av gammelt ledningsnett er tilstrekkelig.
 - En hovedplan for avløpsområdet eller tilsvarende er et nødvendig verktøy for å sikre systematisk og helhetlig ivaretagelse av avløpsområdet. Om kommunen har en slik overordnet plan eller ikke, når den er vedtatt eller sist revidert er dermed vurdert som følger:
 - Vedtatt/revidert i 2018 eller seinere – GOD/grønn
 - Vedtatt/revidert etter 2014 - MIDDELS/gul
 - Vedtatt/revidert før 2014 eller manglede - DÅRLIG/rød
 - Statsforvalterens kjennskap til og dialog med de ulike kommunen om arbeid og problemstillinger relatert til avløpsområdet varierer mye. I de tilfeller vi har kjennskap til hvordan kommunen jobber med eksempelvis avløp i eksisterende og planlagte hyttefelt og spredt avløp, tar vi dette med i totalvurderingen.
- Kommunens arbeid med grunnforurensning: En forutsetning for at kommunen skal kunne oppfylle sine plikter som myndighet på grunnforurensning (oppfølging av bygge- og gravesaker etter forurensningsforskriften kap. 2, der grunnen er forurenset, eller det er grunn til å tro at den kan være forurenset), er at de har bruker i databasen Grunnforurensning. I tillegg har vi sett på antall lokaliteter som ligger til godkjenning i Grunnforurensning og antall godkjente lokaliteter, samt endringer siden i fjor. Et lavt antall lokaliteter kan indikere at bygge- og gravesaker som burde håndteres etter forurensningsforskriftens kapittel 2, ikke fanges opp i kommunen. En høy andel ikke-godkjente lokaliteter, trekker også ned, siden lokaliteter ikke blir offentlig tilgjengelige før de er godkjent av rette myndighet. Vi viser ellers til brev vi har sendt til kommunene 11. august 2020 og 8. oktober 2021.
- Materialgjenvinning av avfall: Det er en nasjonal målsetning at 50 % av generert avfall skal leveres til materialgjenvinning. Det også slik at kommunen bør ha fastsatt konkrete mål for, og iverksatt forberedelse til økt gjenbruk og materialgjenvinning av husholdningsavfall og liknende avfall etter 2020. Basert på disse to indikatorene er kommunene vurdert i henhold til følgende kriterier:
 - Andel levert til materialgjenvinning inkl. Biologisk behandling. Denne indikatoren er styrende for vurderingen på området.
 - ≥ 50 % er GOD/grønn
 - > 40 % er MIDDELS/gul
 - < 40 % er SVAK/rød
 - Konkret målsetning. Denne indikatoren kan telle positivt inn i vurderingen.

- Har oppgitt konkrete målsetninger i svaret – GOD/grønn
- Oppgir mål som ikke er konkretisert i svaret – MIDDELS/gul
- Har ikke oppgitt mål/har ikke svart – SVAK/rød

Kommuneøkonomi

Indikatorene under er valgt med bakgrunn i kommunestyrenes lovpålagte plikt til å vedta finansielle måltall (jf kommuneloven §14-2 c), og de fleste har valgt netto driftsresultat, netto lånegjeld og disposisjonsfond. Disse gir indikasjon på kommunenes økonomiske handlingsrom. I vår vurdering legger vi også til grunn historisk og planlagt netto driftsresultat, samt kommunenes evne til å kunne svare opp økonomisk usikkerhet og investeringer, målt økte finanskostnader og arbeidskapital.

- Netto driftsresultat i prosent av bruttodriftsinntektene (2015-2021)
- Planlagt netto driftsresultat i økonomiplanperioden i prosent av bruttodriftsinntektene 2022-2025
- Netto lånegjeld i prosent av bruttodriftsinntektene
- Renteekspontert gjeld i prosent av bruttodriftsinntektene
- Netto finans og avdrag i prosent av bruttodriftsinntektene
- Arbeidskapital eksklusive premieavvik i prosent av bruttodriftsinntektene
- Disposisjonsfond i prosent av bruttodriftsinntektene

Rus og psykisk helse

Vurderingen er gjort på bakgrunn av kommunenes egenrapportering i IS 24-8. Dette er en årlig rapportering som kommunene avgir til helsedirektoratet og som bla. omhandler kompetanse- og kapasitetsnivå i fagfeltet. SINTEF forvalter og koordinerer dette arbeidet.

Psykisk helse- og rusfeltet har de siste årene gjennomgått til dels omfattende opptrappingsplaner. Opptrappingsplanen for psykisk helse (1996 – 2006) og Opptrappingsplanen for rusfeltet (2008 – 2012 og 2014 – 2020) har bidratt til betydelig kapasitet- og kompetanseøkning i fagfeltene.

Kommunene står ovenfor store utfordringer med å beholde den kapasitet og kompetanse som er opparbeidet og fagfeltet er i stadig endring. Regjeringen arbeider med ny Opptrappingsplan for psykisk helse samt forebyggings og behandlingsreform for barn og unge. Statsforvalteren følgende indikatorer for 2022:

- Psykologer i kommunen, årsverk (inkl. tildelt tilskudd)
- Status etablering av FACT team
- Brukerplankartleggingen
- Boliger og oppfølgingstjenester i boliger for målgruppen
- Planarbeid

FACT er et viktig satsningsområde for å kunne gi bedre oppsøkende tjenester, og bedre samhandlende tjenester i samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Samfunns- og arealplanlegging

På tema Kommunal planlegging har vi for 2022 lagt spesiell vekt på å om kommunene har oppdaterte overordna planverk, dvs. kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Dette er i tråd med bestilling fra våre oppdragsgivere på området i år.

- Alder på kommuneplan - arealplan og samfunnsplan
- Kapasitet og kompetanse på plan
- Har kommunen en særskilt ordning for medvirkning av barn og unge

Samfunnssikkerhet

- Vurderinger fra siste gjennomførte tilsyn
- Kommuneundersøkelsen fra DSB i tidsperioden 2016 til 2020

Sosiale tjenester

Vi har vektlagt hvordan kommunene jobber med arbeidsrettet aktivitet og kvalifiseringsprogram for sine sosialhjelpsmottakere. I tillegg har vi kontinuerlig fokus på barn og unges levekår i Innlandet.

Begge deler følger av oppdrag til Statsforvalteren fra departementet; vi skal følge med på levekårsutviklingen i kommunene og identifisere utfordringer og vi skal legge til rette for at kommunene ivaretar sitt ansvar for kvalifiseringsprogrammet på en god måte, samt beskrive og følge med på utøvelsen av aktivitetsplikt for personer som mottar økonomisk stønad. Tilsvarende forventninger er presentert for kommunene i årets kommunebrev.

Opplysninger fra egenvurderingstilsynet er tatt med for å synliggjøre forventninger til Statsforvalter og kommunene om særskilt ivaretagelse av unge sosialhjelpsmottakere.

Følgende indikatorer er derfor valgt ut for årets kommunebilder:

- Andel mottakere sosiale tjenester
- Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år
- Andel sosialhjelpsmottakere 25-29 år
- Andel langtidsmottakere (mer enn 6 måneder)
- Andel sosialhjelpsmottakere som forsørger barn
- Antall deltakere i kvalifiseringsprogram
- Andel sosialhjelpsmottakere med vilkår om arbeidsrettet aktivitet 18-24 år
- Andel sosialhjelpsmottakere med vilkår om arbeidsrettet aktivitet 25-29 år
 - Alle hentet fra SSB, tall fra 2021
- Andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt
 - Henter fra FHI's oppvekstprofiler, tall for perioden 2017-2019 (ny periode neste år)
- Andel barn som bor trangt
 - Hentet fra FHI's oppvekstprofiler, tall fra 2020
- Egenvurderingstilsyn, resultat
 - Intern informasjon

Innspill til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapkontroll – møte 23.09.24

NAVN	OMRÅDE	INNSPILL
Mette Halvorsen Hornseth	Gruppeleder Sp	• Oppvekst og hjemmeundervisning- Hjemmeundervisning finnes i Rendalen. Ny opplæringslov setter en del krav til kvaliteten på hjemmeundervisningen. ○ Har Rendalen gode nok rutiner for å vurdere om hjemmeundervisning er god nok? • Offentlige anskaffelser. I hvor stor grad kan en bidra til at lokale forhandlere velges i offentlige anskaffelser? • Helsetjenester til fritidsinnbyggere. Det ansettes ekstra folk om sommeren fordi noen fritidsinnbyggere trenger hjemmesykepleie.
Nina Iselin Evertsen	Kommune-ergoterapaut	• Arbeidsmarked – må ikke blir for lite for det er viktig med gode jobbmuligheter i Rendalen. • Helsetjenester - underbemanning under ferier er en utfordring. • IKT- sikkerhet og de ansattes bruk.
Gerd Janne Storli Simensen	Hoved-verneombud	• Menneskelig ressurser og hvor vi bor ○ Helse og skole, hvordan få ressurser til det ○ Ferier er en utfordring – særlig i forhold til organisering. Det brukes doble vakter for å få til det. ○ Det er mangel på kompetanse i ferier, hvor tung pleie skal gis og hvordan skal tilrettelegging og opplæring være? Særlig i forhold til Lia gård. ▪ Opplæring av vikarer – bruk av utstyr, vold og trusler ▪ Driver på tvers av HMS når det gjelder tilrettelegging ○ Sykefraværet er høyere enn tidligere på helse- og omsorg. ○ Medarbeidersamtaler – på helse kan det være ledere med opptil 50 personer under seg. Hvor ofte er det mulig å gjennomføre medarbeidersamtaler med så stort personalansvar?
Kontroll-utvalget		• Læringsmiljø – utfordringer i læringsmiljø. Hvordan håndteres det? • Hvordan jobbes det med å integrere flyktninger i skolemiljøet - 20% av elevtallet er fremmedspråklig? • Kommunes arbeid med flyktninger • Oppfølging av politiske vedtak – bør gjøres som orientering fra kom.dir og ordfører



Risiko og vesentlighetsvurdering

Rendalen kommune

05.09.2024

www.kpmg.no

Sammendrag

Dette er et utkast til risiko- og vesentlighetsvurdering for Rendalen kommune som er ment å være til hjelp når kontrollutvalget skal etablere plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll. Nedenfor er dokumentets innhold kort oppsummert.

Bakgrunn og Formål:

- Kontrollutvalget i Rendalen kommune skal utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for perioden 2025-2028, basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger utført av KPMG.
- Formålet er å identifisere områder med størst behov for revisjon og kontroll for å sikre effektiv drift og eierskap.

Oppsummerende Risikovurdering:

- Dokumentet identifiserer flere risikoområder som kan være aktuelle for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, inkludert interkommunalt samarbeid, naturskader, demografi, økonomi, spesialpedagogikk, eiendomsmassen, og tilgang til helsetjenester.
- Risikoene er vurdert basert på sannsynlighet og konsekvens, med høy risiko markert i rødt.

Kommunens Eierskap:

- Oversikt over selskaper kommunen har eierskap i, inkludert deres formål og kommunens eierandel.
- Kontrollutvalgets innsynsrett i henhold til kommuneloven § 23-6 og § 24-10 er beskrevet, inkludert hvilke typer selskaper som kan være gjenstand for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Risiko- og Vesentlighetsvurdering av Kommunens Virksomhet:

- Identifiserte områder for forvaltningsrevisjon er gruppert i strategiske, operative og regulatoriske risikoer.
- Eksempler inkluderer interkommunalt samarbeid, naturskader, demografi, økonomi, spesialpedagogikk, eiendomsmassen, selvkostgebyr, samarbeid med lokale aktører, tilgang til helsetjenester, og oppfølging av samarbeid.

Forvaltningsrevisjon i Selskap:

- Selskaper som er vurdert som særlig interessante for forvaltningsrevisjon, inkludert Abakus AS, Fjellregionen Interkommunale Avfallsselskap AS, IKT Fjellregionen IKS, og Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS.

Eierskapskontroll:

- Identifiserte områder og selskaper som er relevante for eierskapskontroll, inkludert Stor-Elvdal Produkter AS, Fjellregionen Interkommunale Avfallsselskap AS, Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS, og IKT Fjellregionen IKS.

Innhold

Sammendrag	1
Innhold	2
1. Bakgrunn og formål	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Formål	3
1.3 Forvaltningsrevisors kommentarer	3
2. Oppsummerende risikovurdering	4
3. Kommunens eierskap	7
3.1 Selskaper som kommunen har eierskap i	7
4. Risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet	10
4.1 Strategisk risiko	10
4.2 Operativ risiko	11
4.3 Regulatorisk risiko	12
4.4 Forvaltningsrevisjon i selskap	12
5. Risiko- og vesentlighetsvurdering – av kommunens eierskap	13
5.1 Generell eierstyring	13
5.2 Stor-Elvdal Produkter AS	13
5.3 Fjellregionen interkommunale avfallsselskap AS	13
5.4 Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS	13
5.5 IKT Fjellregionen IKS	14
5.6 Abakus AS	14
6. Vedlegg 1 Framgangsmåte og involvering	15
Teoretisk fundament	15
Prosess	Error! Bookmark not defined.

1. Bakgrunn og formål

1.1 Bakgrunn

Etter kommuneloven § 23-3 andre ledd skal kontrollutvalget minst en gang i valgperioden utarbeide en plan som viser hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner innenfor. Videre går det fram av kommuneloven § 23-4 andre ledd at kontrollutvalget også i løpet av valgperioden skal utarbeide en plan som viser hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planene skal utarbeides senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert og skal baseres på en gjennomført risiko- og vesentlighetsvurdering. Denne baserer seg primært på innhentet dokumentasjon.

1.2 Formål

Formålet med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å identifisere hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i fireårsperioden 2025 – 2028.

KPMG har bistått med utkast til en risiko og vesentlighetsvurdering i Rendalen kommune som kontrollutvalget videre bearbeider og legger til grunn for deres videre arbeid med å etablere plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Denne analysen vil presentere identifiserte områder i den kommunale virksomheten og i selskaper som er knyttet til kommunen, hvor det er risiko for vesentlige avvik og hvor alvorlige konsekvensene av disse avvikene vil være. Analysen danner grunnlag for kontrollutvalgets prioritering av områder som kan være gjenstand for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i planperioden og kontrollutvalgets innstilling til plan for Kontrollutvalget vil selv gjøre en vurdering av risikoenes prioritet og vesentlighet i samråd med kommunal ledelse og utarbeide tilhørende planverk.

Planene blir vedtatt i kommunestyret.

1.3 Forvaltningsrevisors kommentarer

Vi har i utarbeidelsen av denne risiko- og vesentlighetsvurderingen bevisst utelatt risiko som er nær knyttet til nylig gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekter eller pågående prosjekter. Det betyr imidlertid ikke at disse risikoene ikke er der, men vår oppfatning er at eventuelle oppfølgingsprosjekter kan gjennomføres på et noe senere tidspunkt for best mulig nytteverdi i det kommunale forbedringsarbeidet.

2. Oppsummerende risikovurdering

I den følgende tabellen oppsummerer vi de identifiserte områdene som kan være aktuelle for forvaltningsrevisjon og/eller eierskapskontroll¹, med tilhørende vurdert risiko. I tabellen presenterer vi område/hendelse, aktuell enhet og gir en oppsummerende beskrivelse av område/identifisert hendelse. I kapittel 4 og 5 er det gjort en mer detaljert beskrivelse av område/hendelse og tilhørende risiko.

I den ytterste kolonnen er det gjort en vurdering av risikoen, som et produkt av sannsynlighet og konsekvens – i samsvar med figur 2, vedlegg 1. Grønn indikerer relativt lav risiko. Det er ingen områder/hendelser som er vurdert til å være grønn. Gul indikerer middels risiko. Risikoene som er definert som høye er markert røde.

Område/hendelse	Aktuell enhet	Oppsummerende beskrivelse	Risiko
Strategisk risiko			
Interkommunalt samarbeid	Hele kommunen	Rendalen kommune samarbeider med andre kommuner om levering av tjenester på flere områder. Flere av samarbeidene er helt vesentlige for kommunenes evne til å levere lovpålagte tjenester. Samarbeidsklima- og evne oppfattes i dag som godt.	
Naturskader og klimarisiko	Hele kommunen	Flom, jordskred og ekstremvær har potensielt store konsekvenser for både mennesker og infrastruktur. Det har de senere årene vært mange eksempler på at klimarisikoen har økt og at hendelser med naturskader har blitt flere.	
Bosetting	Hele kommunen	Rendalen kommune har spredt bosettingsmønster med liten befolkning over et stort areal. Det skaper utfordringer med tjenesteleveranser som ikke naturlig kan konsentreres på mindre geografiske områder.	
Demografi	Hele kommunen	Rendalen har befolkningsnedgang og relativ økning i antall eldre. I tillegg opplever kommunen at tilflyttere har større relativt behov for kommunens tjenester.	
Arbeidsmarked	Hele kommunen	Begrensede jobbmuligheter kan føre til fraflytting og påvirke den demografiske balansen ytterligere negativt.	
Hytter og turisme	Hele kommunen	Hytter og turisme er positivt for kommunen. Utfordringen er at hyttene er spredd og at turismen	

¹ Et selskap kan være aktuelt både for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Område/hendelse	Aktuell enhet	Oppsummerende beskrivelse	Risiko
		skjer i perioder med lav bemanning i kommunal helse.	
Operativ risiko			
Økonomi	Hele kommunen	De økonomiske rammebetingelsen for kommunen er i endring og kommunen har behov for å gjøre kontinuerlige innsparinger. Herunder renter, inflasjon, valuta og lønnsendringer.	
Spesialpedagogikk	Oppvekst	Kommunen opplever en økning i mottakere av spesialpedagogiske tjenester.	
Eiendomsmassen i kommunen	PND	Eiendomsmassen i kommunen består av spredd bygningsmasse med flere kvm tilgjengelig areal enn innbyggertallet skulle tilsi. På lang sikt vil utnyttelsen av eiendomsmassen skape utfordringer da befolkningsveksten er negativ, men demografien fortsatt spredd.	
Selvkostgebyr	PND	Den geografiske spredningen av befolkningen og nedgangen i forventet innbyggertall kan gjøre det utfordrende å holde et fornuftig gebyrnivå på tjenester omfattet av selvkostprinsippet.	
Samarbeid med lokale aktører	Kultur	Det fremstår som utfordrende for kommunen å få til et hensiktsmessig samarbeid med et større antall private aktører om kulturtilbudet i kommunen.	
Tilgang på helsetjenester og beredskap i ferier	Helse	Rendalen er en liten kommune, målt i befolkning, med hytter spred over et stort geografisk område. Det kan medføre risiko for underbemanning i helsesektoren ved akutte hendelser i høytider og fellesferien.	
Oppfølging av samarbeidsordninger	Hele kommunen	Kommunen har mange samarbeidsordninger med omkringliggende kommuner. Flere av ordningene ivaretar lovpålagte eller vesentlige oppgaver for kommunen. Oppfølging av ordningene er vesentlig for å sikre innbyggerne et godt tjenestetilbud.	
Regulatorisk risiko			
Omstillingsevne i samsvar med nye krav	Hele kommunen	Staten stiller strengere krav til tjenesteytingen i kommunen. For eksempel er kravet om bemanning i barnevernet økt. Det skaper utfordringer for	

Område/hendelse	Aktuell enhet	Oppsummerende beskrivelse	Risiko
GDPR		etterlevelse av nye krav og krever ofte samarbeid med nabokommunene.	
	Hele kommunen	Etterlevelse av GDPR-regelverket og drift av IKT fremstår som krevende for kommunen.	
	IKT Fjellregionen IKS	Etterlevelse av nasjonale krav til sikkerhet, utforming og brukervennlighet i IKT-systemene.	
	Innkjøp	Etterlevelse av anskaffelsesregelverket.	

3. Kommunens eierskap

I dette kapitlet gir vi en oversikt over alle selskapene kommunen har eierskap i.

Kommuneloven §§ 23-6 og 24-10 omtaler innsynsretten til kontrollutvalget og revisor. Etter kommuneloven § 23-6, første ledd, kan kontrollutvalget og revisor kreve opplysninger for å gjennomføre kontroll i følgende type selskap:

- a) interkommunale selskaper etter IKS-loven
- b) interkommunale politiske råd
- c) kommunale oppgavefellesskap
- d) aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Kommuneloven § 23-6, femte ledd sier videre at:

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

Selv om det vil være selskapene som er omtalt etter § 23-6 første ledd som vil være aktuelle for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, har kontrollutvalget også innsynsrett ovenfor selskap som utfører oppgaver på vegne av kommunen. Dette kan for eksempel være selskap som kommunen eier sammen med private, helt privateide selskap og stiftelser. Kontrollutvalget sin rett til innsyn og undersøkelser i selskaper utover § 23-6, omfatter bare det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt. Samtidig vil det være nødvendig at kommunen har inngått en avtale med de aktuelle selskapene om rett til innsyn, for at kontrollutvalget og revisor kan kreve rett til kontroll².

Vi har i den videre beskrivelsen skilt mellom de selskapene som er omfattet av kommuneloven § 23-6, første ledd, hvor kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll – det er disse selskapene som vil være aktuelle for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I tillegg presenterer vi nøkkeltal fra andre selskaper hvor kommunen har eierskap. I samsvar med kommuneloven § 23-6, kan kontrollutvalget også gjennomføre undersøkelser i disse selskapene om eventuelle kontrakter med kommunen blir oppfylt.

3.1 Selskaper som kommunen har eierskap i

Her følger en oversikt over de interkommunale selskapene og aksjeselskapene. Vi presenterer her formålet med selskapet og kommunen sin eierandel.

ID	Navn og formål	Andel
965427740	STOR-ELVDAL RENDALEN PRODUKTER AS Tilbyr varige tilrettelagte arbeidsplasser for personer med nedsatt arbeidsevne i Stor-Elvdal og Rendalen Kommuner. Selv om tilsetting er fast, skal formidling til utdanning og ordinært arbeid jevnlig vurderes. I tillegg	50.0%

² Tolkingstale fra kommunal- og moderniseringsdepartementet, [§ 23-6 : Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.](#), 2020.

	tilbyr vi kartlegging, kvalifisering og arbeidsutprøving for personer som midlertidig søkes inn fra NAV etter gitte retningslinjer, og godkjenning. Selskapet skal ikke ha som formål å skaffe aksjonærene økonomisk utbytte. Overskuddet skal forbli i selskapet.	
988448680	IKT FJELLREGIONEN IKS	18.0%
	Utvikle og etablere tekniske løsninger, samt drifte systemer for informasjons- og kommunikasjonsteknologi i eierkommunene på de områder hvor dette er kostnadseffektivt.	
928617971	INTERKOMMUNALT POLITISK RÅD FOR NORD-ØSTERDAL	11.7%
	Interkommunalt politisk råd for Nord-Østerdal er Alvdal, Folldal, Os, Rendalen, Tolga og Tynset kommuners felles drøftings- og samordningsorgan, og har som formål å ivareta felles interesser og å styrke regionens utvikling.	
983335543	ABAKUS AS	9.05%
	Tjenesteyting innenfor områdene bedriftsrådgivning, innkjøp og styrerådgivning, og alt som naturlig hører med til dette.	
974429500	FJELLREGIONEN INTERKOMMUNALE AVFALLSSELSKAP AS	8.0%
	Ivareta eierkommunenenes lovpålagte oppgaver innen renovasjon, samt avfallshåndtering og avfallsbehandling, og selskapet har en eksklusiv rett og plikt til å utføre disse oppgavene. De lovpålagte oppgavene er knyttet til innsamling, transport, mottak og behandling av husholdningsavfall fra eierkommunene. Disse oppgavene løses til selvkost og i tråd med de til enhver tid gjeldende retningslinjer for dette. Det er ikke anledning til å ta ut utbytte fra inntekter som stammer fra denne aktiviteten. Selskapet skal bidra til avfallsløsninger som er miljøvennlige og brukervennlige, og som totalt sett bidrar til god utnyttelse av naturressursene. Selskapet har også mulighet til å forestå septikktømming i eierkommunene. Selskapet har også mulighet til å motta og behandle kloakkslam fra eierkommunene. Selskapet har også anledning til å samle inn, transportere, motta og behandle næringsavfall og avfall fra andre kommuner enn eierkommunene. For denne type avfall skal det føres eget regnskap med rutiner som skal sikre at man ikke begår kryssubsidiering. Overskudd fra denne aktiviteten kan utdeles som utbytte. Selskapet kan ved aksjetegning eller på annen måte delta i andre foretak. For å oppnå formålet å bidra til miljøvennlige avfallsløsninger kan også selskapet vedta å tildele enerett til et selskap som tilfredsstiller kravet til offentligrettslig organ eller, inngå i et offentlig-privat samarbeide.	
916101457	NORDAVIND DC SITES ASÅ arbeide for etablering av datasentre i Hedmark og Oppland, også gjennom eventuelt eierskap i andre selskaper.	7.69%

988353299	MIDT-HEDMARK BRANN- OG REDNINGSVESEN IKS	5.32%
	Selskapet skal på vegne av kommunene Elverum, Engerdal, Stor-Elvdal, Trysil, Våler, Alvdal, Rendalen, Folldal, Tynset, Tolga og Åsnes løse deltakerkommunenes lovpålagte oppgaver som: Ulykkes- og katastrofesituasjoner som brann, redning, drukning og akutt forurensing. Feiing og tilsyn med fyringsanlegg. Aktivt arbeid med forebyggende tiltak mot brann og ulykker. Aktivt salg av tjenester knyttet til forebygging og beredskap. Selskapet skal ha ansvar for og myndighet til å ivareta kommunenes forpliktelser etter lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (Brann- og eksplosjons-vernloven) av 14. juni 2002 med tilhørende forskrifter, med de unntak som følger av loven selv. Den enkelte kommunes myndighet etter ovennevnte bestemmelser anses delegert til selskapet gjennom de respektive kommunestyrers godkjenning av denne samarbeidsavtale. Selskapets virksomhet skal til enhver tid utøves i overensstemmelse med gjeldende lover og forskrifter. Selskapet skal vektlegge kvalitet gjennom allsidig og høy faglig kompetanse for å møte de utfordringer virksomheten står overfor til enhver tid. Selskapet skal gjennom sin virksomhet ha som mål å være blant de ledende og mest effektive i landet.	
964545278	MESKANO AS	1.13%
	Drive avklaring, opplæring og formidling av personer fra passive ordninger til et ordinært arbeidsmarked og sørge for etablering og drift av varig tilrettelagt arbeid. Selskapet skal drives etter retningslinjer for arbeidssamvirkebedrifter og AMB-bedrifter.	

4. Risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet

I dette kapitlet presenterer vi identifiserte områder/hendelser som er vurdert som er særlig relevante for forvaltningsrevisjon.. Områdene som blir presentert er vurderte som vesentlige, ved at det er særlig viktige/sentrale områder for kommunen. Risikoene er gruppert i hovedbolkene: strategiske risikoer, operative risikoer og regulatoriske risikoer.³

4.1 Strategisk risiko

4.1.1 Interkommunalt samarbeid

Rendalen kommune har et utstrakt samarbeid med omegnskommunene organisert som IKS, AS, SA eller ved vertskommunesamarbeid. Styringen og organiseringen av samarbeidene er forskjellige og kommunens evne til å påvirke kostander og retning på samarbeidene varierer.

En forvaltningsrevisjon kan se på type, omfang og innretning på samarbeidene kommunen har. Vurderingene vil være om det er hensiktsmessige samarbeidsformer og om de er organisert på en effektiv og ønskelig måte.

4.1.2 Naturskader og klimarisiko

Flom, jordskred og ekstremvær har potensielt store konsekvenser for både mennesker og infrastruktur. Rendalen kommune har en geografi som gjør denne typen risiko vesentlige for kommunen i tiden fremover. I tillegg er det av betydning for kommunen hvordan klimarisiko kan påvirke økonomiske forhold, for eksempel knyttet til lønnsomhet i landbruket, skognæringene og turisme for å nevne noe.

En forvaltningsrevisjon kan se på i hvilken grad kommunalt planverk er tilpasset kommunens risikobilde og i hvilken grad dette adresserer problemstillinger som i særlig grad treffer Rendalen.

4.1.3 Demografi, fraflytting og arbeidsmarked

I lys av kommunens demografiske sammensetning og bosettingsmønster kan en forvaltningsrevisjon med tema «bosetting og demografi» se på hvordan Rendalen møter utfordringer med bosetting og demografi på tvers av tjenestoområdene sett i lys av kommunestyrets politiske føringer og overordnet regelverk. Videre kan det være av interesse å se hvordan kommunen har organisert og utøver arbeidet med å styrke tilgangen på attraktive arbeidsplasser i kommunen for å bremse fraflytting og tiltrekke seg yngre mennesker.

4.1.4 Hytter og turisme

Hyttestrukturen i kommunen er også spredt. Deltidsinnbyggerne oppholder seg gjerne i kommunen i perioder da bemanningen i relevante tjenester er lavere enn normalt (f.eks. i ferier). En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan kommunen innretter kommunalt planarbeid for å møte utfordringer med en spredt hyttestruktur og hvordan forvaltningen av planene utøves i dag.

³ Risikoer kan være tilhørende flere bolker.

4.2 Operativ risiko

4.2.1 Økonomi

Kommunens økonomi kan og vil møte endrede rammebetingelser i fremtiden. En revisjon vil kunne se på hvordan kommunens organisering og planer er hensiktsmessig satt opp med henblikk på å legge til rette for nødvendig omstillingsevne slik at kommunen effektivt kan endre seg i takt med overordnede føringer.

4.2.2 Spesialpedagogikk

En forvaltningsrevisjon på temaet kan vurdere hvordan Rendalen kommune ivaretar elevenes rettigheter tilknyttet spesialundervisning og særskilt norsk opplæring. Herunder kan man se på hvordan elevenes behov dekkes og samsvar mellom vedtak og tilbud.

Videre kan en forvaltningsrevisjon se på hvordan kommunen har implementert den nye opplæringsloven. En forvaltningsrevisjon kan også se på forskjeller mellom skolene knyttet til opplæring og fagmiljø.

4.2.3 Eiendomsmassen i kommunen

Eiendomsmassen i kommunene består av spredd bygningsmasse med flere kvm tilgjengelig areal enn innbyggertallet skulle tilsi. På lang sikt vil utnyttelsen av eiendomsmassen skape utfordringer da befolkningsveksten er negativ, men demografien fortsatt spredd.

Forvaltningsrevisjonen kan se på hvordan kommunen utnytter eiendomsmassen i kommunen, og hvilke utfordringer dagens eierskapsstruktur medfører for kommunen.

4.2.4 Selvkostgebyr

Selvkost er styrende prinsipp for områdene vann, avløp og renovasjon. En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan kommunen har innrettet tjenester med selvkost og hvordan administrasjonen har planlagt for gebyrutvikling i tråd med befolkningsutviklingen.

4.2.5 Samarbeid med lokale aktører

Forvaltningsrevisjon av dette området kan se på hvordan kommunen har innrettet sine samarbeidsfora med lokale aktører og hvilke mekanismer en har for å fange opp utfordringer og bidra til løsning av dem sammen med kultur-, frivillighet og næringsliv i kommunen.

4.2.6 Tilgang til helsetjenester og beredskap i ferier

En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan kommunen planlegger, gjennomfører og evaluerer helsetjenestetilbudet i perioder med mange mennesker i kommunen – og lav grunnbemanning i helsetjenestene.

4.2.7 Oppfølging av samarbeid

Et forvaltningsrevisjonsprosjekt på dette området kan se på hvordan kommunen utøver sin rolle i samarbeidene til det beste for kommunens innbyggere. Vurderingene vil være om det er hensiktsmessig kontroll og kontakt mellom administrasjonen og om det er tilstrekkelig kontroll og påvirkning på kostnadsutviklingen i samarbeidsordningene.

Se for øvrig *Interkommunalt samarbeid* over.

4.3 Regulatorisk risiko

4.3.1 Omstillingsevne i samsvar med nye krav

En forvaltningsrevisjon kan se på kommunens generelle evne til å omstille seg og implementere nye krav til innhold og organisering av tjenester.

4.3.2 GDPR

En forvaltningsrevisjon kan se på om kommunen har tilstrekkelige systemer for å ivareta brukernes rettigheter i samsvar med kravene om håndtering av personvernopplysninger (GDPR).

4.3.3 IKT

I en forvaltningsrevisjon kan undersøke om kommunen ivaretar nødvendig krav til sikkerhet, utforming og brukervennlighet.

4.3.4 Innkjøp

En forvaltningsrevisjon kan innebære en vurdering av om kommunen etterlever anskaffelsesregelverket.

4.4 Forvaltningsrevisjon i selskap

I dette kapitlet presenterer vi selskapene som er vurdert som særlig interessante for forvaltningsrevisjon. Vurderingen er også her basert på risiko og vesentlighet. Det kan vurderes å gjennomføre en eierskapskontroll av selskapet i forbindelse med en eventuell forvaltningsrevisjon.

4.4.1 Abakus AS

En forvaltningsrevisjon av Abakus AS bør være en forlengelse av en ev. revisjon av innkjøp (over).

4.4.2 Fjellregionen Interkommunale Avfallsselskap AS

En forvaltningsrevisjon av innretningen på avfallshåndteringen i selskapet kan se på hvordan kommunen sikrer at krav til etikk og miljø oppfylles i selskapet.

4.4.3 IKT Fjellregionen IKS

En forvaltningsrevisjon av IKT Fjellregionen IKS bør være en forlengelse av en ev. revisjon av IKT (over).

4.4.4 Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS

En forvaltningsrevisjon av beredskapsevnen i kommunen bør innebære en forvaltningsrevisjon av selskapets evne til å oppfylle krav i overordnet regelverk og forventninger i kommunen.

5. Risiko- og vesentlighetsvurdering – av kommunens eierskap

I dette kapitlet presenterer vi identifiserte områder og selskaper som er vurdert som særlig relevante for eierskapskontroll. Dette er primært områder/selskaper hvor det er identifisert risiko for mangelfull eierstyring fra kommunen, eller hvor eierskapet i seg selv kan utgjøre en risiko.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Nedenfor blir område/risikoer og selskap som er vurdert som særlig relevante for eierskapskontroll presentert.

5.1 Generell eierstyring

Det kan være relevant å gjennomføre en eierskapskontroll som vurderer hvordan Rendalen kommune som helhet gjennomfører sin eierstyring. Her kan det være hensiktsmessig å gjennomgå hvilke system kommunen har etablert for eierstyring og hvordan dette gjennomføres i praksis. Videre kan det være relevant å se på hvilke policyer og prosesser kommunen har etablert opp mot regelverk og etablerte anbefalinger, som styrevalg, likestilling, etc. Videre kan en vurdere hvordan kommunen sikrer at selskapene etterlever regelverk og kommunen sine krav til selskapene sitt samfunnsansvar. En eierskapskontroll kan også vurdere hvordan kommunen følger opp virksomheter som yter kommunale tjenestetilbud og som er organisert utenom den kommunale forvaltningen.

5.2 Stor-Elvdal Produkter AS

Det vil være relevant å se hvordan eierstyringen bidrar til selskapets evne til å formidle utdanning og ordinært arbeid til de tilsatte.

5.3 Fjellregionen interkommunale avfallsselskap AS

Eierskapskontrollen kan se på hvordan Rendalen kommune påvirker selskapet til å yte tjenester i tråd med vedtak og prioriteringer gjort av kommunestyret i Rendalen.

5.4 Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS

Eierskapskontrollen kan se på hvordan Rendalen kommune påvirker selskapet til å yte tjenester i tråd med vedtak og prioriteringer gjort av kommunestyret i Rendalen.

5.5 IKT Fjellregionen IKS

Eierskapskontrollen kan se på hvordan Rendalen kommune påvirker seksapet til å yte tjenester i tråd med vedtak og prioriteringer gjort av kommunestyret i Rendalen.

5.6 Abakus AS

Eierskapskontrollen kan se på hvordan Rendalen kommune påvirker seksapet til å yte tjenester i tråd med vedtak og prioriteringer gjort av kommunestyret i Rendalen.

6. Vedlegg 1 Framgangsmåte og involvering

Teoretisk fundament

Det går fram av kommuneloven § 23-3 og § 23-4 at plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal bygge på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper og kommunens eierskap.

I arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen har KPMG vektlagt risiko for avvik med vesentlige sider ved virksomheten og tjenestene til Rendalen kommune, og hvor alvorlige konsekvenser disse avvikene kan få. Begrepene er av KPMG definert slik:

Risiko – handler om å identifisere hvor sannsynlig det er for at den kommunale virksomheten ikke blir utøvd på den måten den skal bli utøvd. Med andre ord risiko for mangelfull virksomhet og tjenestetilbud. Måten virksomheten skal utføres på, er blant annet styrt av:

- ✓ Lovverk og andre reguleringer
- ✓ Formål, vedtak og målsettinger
- ✓ Planverk og strategier
- ✓ Organisering
- ✓ Budsjett

Vesentlighet – handler om å identifisere de viktige/sentrale områdene for kommunen og er særlig knyttet til vurderingen av konsekvensene for kommunen om en gitt risiko inntreffer. Viktige kriterier for vesentlighet er blant annet:

- ✓ Liv og helse
- ✓ Sikring av verdier
- ✓ Brukerperspektivet – rettigheter og oppfylling og kvalitet
- ✓ Kostnadseffektivitet
- ✓ Folkestyret
- ✓ Område med politisk aktualitet
- ✓ Kommunen sin eierdel i selskap
- ✓ Formål med selskapene kommunen har eierskap i
- ✓ Om selskapene kommunen har eierskap i primært er rettet inn mot å løse oppgaver i kommunen/kommunale oppgaver

Risiko- og vesentlighetsvurderingen er fundamentet for de områdene kontrollutvalget og kommunestyret skal prioritere for forvaltningsrevisjon. Derfor har det være særlig viktig å identifisere områder som har en iboende høy risiko, vesentlig grad av uønskede konsekvenser om risikoen inntreffer, og som det potensielt vil være nyttig å gjennomføre revisjon på, sett fra et politisk ståsted, fra administrasjonen sitt ståsted og ut i fra et brukerperspektiv. Dette innebærer at vi i arbeidet har tatt høyde for områder hvor revisjon kan ha verdi for kommunen i et forbedrings- og læringsøyemed og hvor revisjon kan ha forebyggende karakter. Det vil si at et revisjonsprosjekt ikke bare ser tilbake på hva som har skjedd, men at en kan gå inn på pågående prosjekt og prosesser hvor revisjonen kan være grunnlag for korrigerende grep.

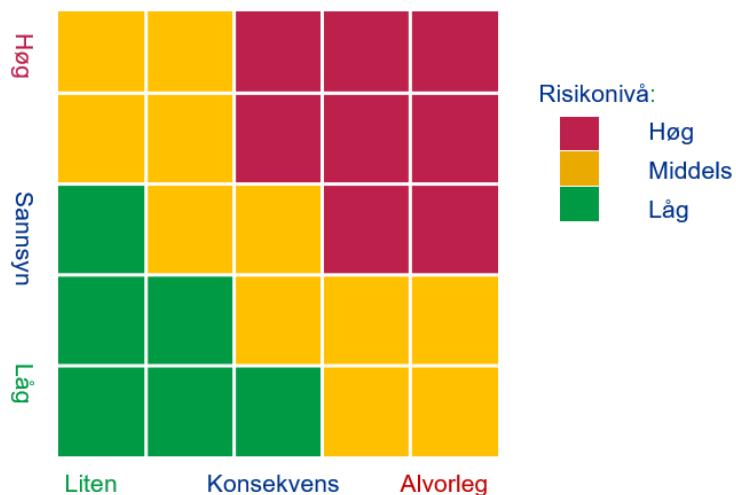
Skjematisk vil valg av forvaltningsrevisjoner bli et resultat av vurderinger knytt til vesentlighet og risiko som truer virksomheten og tjenestetilbudet - vurderinger som "siler" ut prosjekt i fire overordnede steg.

Dette kan illustreres slik⁴:



Figur 1: Valg av prosjekt for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Analysen av identifiserte områder og risiko er kategorisert i følgende matrise:



Figur 2: Valg av prosjekt for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

⁴ De to siste områdene blir ivaretatt av kontrollutvalet og kommunestyret.



Kontakt oss

Thore Kleppen

Ansvarlig Partner

T: (+47) 406 39 515

E: thore.kleppen@kpmg.no

Mathias Johannessen

Senior manager

T: (+47) 918 47 743

E: mathias.johannessen@kpmg.no

kpmg.no

© KPMG Law Advokatfirma AS, a Norwegian limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Valg av revisor for Rendalen kommune

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

36/24

Saksbehandler Torbjørn Berglann**Arkivkode** FE-216, TI-&22**Arkivsaknr** 24/496 - 7

Forslag til vedtak**Saksopplysninger**

Saken gjelder valg av leverandør av revisjonstjenester til Rendalen kommune de neste fire årene. Kommunestyret velger leverandør etter innstilling fra kontrollutvalget.

Referatsaker

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

37/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/610 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar referatsakene til orientering.

Vedlegg

Status forvaltningsrevisjon næringsutvikling

Omvalg av kontrollutvalget

Melding om politisk vedtak - Omvalg av kontrollutvalget for perioden høsten 2023 - høsten 2027

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser.pdf

Saksopplysninger

Følgende referatsaker legges frem i møtet:

- Oppfølging av nummerert brev i forbindelse med forenklet etterlevelseskontroll i sak 21/24 den 23. september.
Administrasjonen i har ikke svart på vår forespørsel om en redegjørelse for oppfølgingen i tide. De har bekreftet at saken kan settes opp på det foreslåtte møtet i januar.
- Fremleggelse av rapport for forvaltningsrevisjon for næringsarbeidet.
Sekretariatet har purret KPMG om forvaltningsrevisjon som skulle vært lagt frem til behandling i september. Det tas utgangspunkt i at rapporten er klar til behandling til kontrollutvalgets møte i januar. Vedlagt er KPMG sin oppsummering for status.
- Omvalg av kontrollutvalget i kommunestyrets møte i mai.
Kommunestyret har i møte 30050.2024 endret sammensetningen av medlemmer og varamedlemmer i kontrollutvalget
- Omvalg av kontrollutvalget i kommunestyrets møte i oktober.
Kommunestyret har i møte 31.10.2024 endret sammensetningen av varamedlemmer i kontrollutvalget
- KS har utarbeidet 10 råd for involvering av folkevalgte i budsjettprosesser.
Telemarksforskning har, på oppdrag fra KS FoU, utredet status for folkevalgtes involvering i kommunale budsjett- og økonomiplanprosesser.
Rapporten belyser spørsmål som: Hvordan kan budsjettprosesser legges opp for å sikre bred deltakelse, bedre eierskap og engasjement? Hvordan sikre større lokalpolitisk handlingsrom og innflytelse?
- Program for kontrollutvalgskonferansen til NKRF den 29. - 30. januar
<https://www.nkrf.no/kurs/nkrfs-kontrollutvalgskonferanse-2025>

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget kan vurdere om de skal følge med på kommunens rapportering for 2. tertial. For øvrig kan sakene tas til orientering.

Rendalen – kort status for forvaltningsrevisjon om næringsarbeid

Fra: Johannessen, Mathias Wasaznik <mathias.johannessen@kpmg.no>

Sendt: 18. november 2024 15:53

Til: Ragnhild Aashaug <ragnhild.aashaug@konsek.no>

Emne: Rendalen - kort status

Hei,

Viser til hyggelig samtale. Nedenfor følger en kort oppsummering:

- Rapporten har blitt forsinket av ulike årsaker, blant annet kapasitetsutfordringer ift. å levere risiko- og vesentligvurdering også, men revisor har nå lagt en forpliktende plan for å slutføre arbeidet.
- Vi vil levere sluttrapport fra prosjektet innen jul (senest 18. desember). Gjenstår noe dialog opp mot kommuneledelsen, herunder gjennomgang av rapporten fra deres side.
- Innspurten mot jul vil koordineres med sekretariatet som må ta en ekstra runde opp mot kommuneledelsen iht nye føringer. Dette vil avklares mot kommuneledelse slik at vi sikrer at de setter av tid til dette også.
- Rapport vil da legges frem i januarmøtet fra revisors side, samt om ønskelig for kommunestyret deretter.

Beste hilsen,

Mathias



Saksframlegg

Vår ref.: 23/10576 - 12	Dato: 10.04.2024	Saksbehandler: Christina E. Jensen
Behandling av saken:		
Saksnr.	Utvalg	Møtedato
10/24	Valgkomitéen	02.05.2024
48/24	Kommunestyret	30.05.2024

Omvalg - Kontrollutvalg for perioden høsten 2023 - høsten 2027

Kortversjon av saken:

Kommunestyret skal velge et kontrollutvalg som på vegne av kommunestyret skal føre løpende kontroll med forvaltningen i kommunen.

Det har kommet tilbakemelding fra kontrollutvalgets leder Jardar Ellevold at det i møte med Konsek Trøndelag IKS og Rådhuset Vingelen kom opp habilitetsspørsmål vedrørende nestleder Jørn Heiberg. Jørn Heiberg innehar verv i både kontrollutvalget og Rendalen kommuneskoger KS.

Kommunelovens § 23-1, tredje ledd, bokstav g. sier følgende; *“Utelukkelse fra valg er personer som har ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i ett selskap som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i.”* Dette betyr at Heibergs roller i henholdsvis Kontrollutvalget og Rendalen Kommuneskoger KF ikke er forenelig med kommunelovens bestemmelser.

Jørn Heiberg ønsker å fortsette i sitt verv i Rendalen kommuneskoger KF, det må derfor foretas omvalg av Kontrollutvalg for perioden høsten 2023 - høsten 2027.

Melding om vedtak sendes til:

Kontrollutvalgets sekretariat, Konsek Trøndelag IKS
Valgte medlemmer og varamedlemmer

Saksopplysninger:

Etter kommuneloven § 23-1 første ledd skal kommunestyret selv velge et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll med forvaltningen i kommunen.

Kommunestyret velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Utvalget skal ha minst fem medlemmer. Minst ett medlem skal velges blant kommunestyrets medlemmer (ikke varamedlem). Varamedlemmer oppnevnes i rekkefølge. Lederen i kontrollutvalget kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren i kommunen.

De vanlige kravene til valgbarhet i § 7-2 og hvem som er utelukket etter §7-3 gjelder også for kontrollutvalget. I § 23-1, 3. ledd bokstav a-h er det i tillegg særlige regler om hvem som ikke kan velges til kontrollutvalget.

Valg av medlemmer til folkevalgte organer skal skje som forholdsvalg når minst en medlem krever det. jfr. kommuneloven § 7-4, 1. ledd. I andre tilfeller skal medlemmene velges ved avtalevalg. Leder og nestleder for folkevalgte organer skal velges med flertallsvalg, jfr. kommuneloven § 7-4, 2. ledd. Utelukket fra valg er:

- a) ordfører og varaordfører
- b) medlemmer og varamedlemmer av formannskap
- c) medlemmer og varamedlemmer av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet (medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret er likevel valgbare)
- d) medlemmer av kommuneråd eller fylkesråd
- e) medlemmer og varamedlemmer av kommunestyre-komité eller fylkestingskomité
- f) ansatte i kommunen
- g) personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i et selskap som kommunen har eierinteresser i
- h) personer som har ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret i ett interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap.

Kommunelovens regler om kjønnsmessig balanse gjelder også for kontrollutvalget.

Kommunestyret kan når som helst velge medlemmer til utvalget på nytt. Hvis ett eller flere medlemmer av utvalget skal skiftes ut, skal alle medlemmene velges på nytt.

Saksvurdering:

Kontrollutvalget har en viktig funksjon som kommunestyrets eget kontrollorgan. Det anbefales at de som velges til kontrollutvalget har god innsikt i kommunens ansvar og oppgaver slik at utvalget kan stille gode spørsmål og bestille gode prosjekter. Variasjon i kunnskap og erfaring er en fordel.

Kontrollutvalget kan komme opp i vanskelige saker med stort mediepress. Utvalget bør oppfattes som et uavhengig organ som gjennom sitt arbeid og uttalelser får tillit i sitt arbeid.

Det er strenge krav til hvem som er valgbar i kontrollutvalget. Kontrollutvalget må velges på det konstituerende møtet for å sikre at sammensetningen fyller alle krav. Krav til hvem som kan velges fremgår av kommunelovens § 23-1.

Valgkomiteens innstilling:

Til kontrollutvalg for perioden 2023 - 2027 velges:

Valgkomitéen 02.05.2024

Behandling

Nyvalg kontrollutvalg 2023-27, foreslått av Mette Halvorsen Hornseth, Senterpartiet

Som fast medlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Ola Løken.

Som 5.varamedlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Tollef Lau.

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Nyvalg kontrollutvalg 2023-27**

For: 7 stemmer (100%) - Ap 3, H 1, SP 2, SV 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Som fast medlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Ola Løken.

Som 5.varamedlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Tollef Lau.

Kommunestyret 30.05.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 16 stemmer (100%) - Ap 8, H 2, SP 5, SV 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Rendalen kommune, kommunestyret, velger følgende til kontrollutvalg for kommunestyreperioden 2023 - 2027:

- Ola Løken som fast medlem
- Tollef Lau som 5. varamedlem

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

Jardar Ellevold (leder)

Ola Løken (nestleder)

Kjersti Bjørke Grindflek

John Olav Fonås

Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Gunn Randi Finstad
2. Maren Kværness Halberg
3. Unni Dalbakk Nytrøen
4. Per Kristian Aasbrenn
5. Tollef Lau



Konsek Trøndelag Iks
Postboks 2564
7735 Steinkjer

Vår ref.
23/10576 - 13

Deres ref.

Saksbehandler
Christina E. Jensen

Dato
04.11.2024

Omvalg - Kontrollutvalg for perioden høsten 2023 - høsten 2027

Kommunestyret har i møte 31.10.2024 fattet følgende vedtak 85/24:

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

- Jardar Ellevold (leder)
- Ola Løken (nestleder)
- Kjersti Bjørke Grindflek
- John Olav Fonås
- Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Maren Kværness Halberg
2. Unni Dalbakk Nytrøen
3. Per Kristian Aasbrenn
4. Tollef Lau
5. Anne Berit Lutnæs

Lykke til med vervet!

Med hilsen

Christina E. Jensen
Arkivar/Fagleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Mottakere:

Anne Berit Lutnæs	Prestgardsveien 1	2485	Rendalen
Brynhild Lervang	Jutulhoggveien 34	2484	Rendalen
Jardar Olav Ellevold	Gamle Kongevei 4503	2484	Rendalen
John Olav Fonås	Unsetveien 33	2484	Rendalen
Kjersti Bjørke Grindflek	Gamle Kongevei 4605	2484	Rendalen
Maren Kværness Halberg	Lomnesveien 98	2485	Rendalen
Ola Løken	Stengutua 2	2484	Rendalen
Per Kristian Aasbrenn	Gamleveien 447	2485	Rendalen
Tollef Lønrusten Lau	Sjøliveien 2847	2450	Rena
Unni Dalbakk Nytrøen	Gamle Værådalsveien 65	2484	Rendalen



Saksframlegg

Vår ref.: 23/10576 - 12	Dato: 10.04.2024	Saksbehandler: Christina E. Jensen
Behandling av saken:		
Saksnr.	Utvalg	Møtedato
10/24	Valgkomitéen	02.05.2024
48/24	Kommunestyret	30.05.2024
26/24	Valgkomitéen	03.10.2024
85/24	Kommunestyret	31.10.2024

Omvalg - Kontrollutvalg for perioden høsten 2023 - høsten 2027

Kortversjon av saken:

Kommunestyret skal velge et kontrollutvalg som på vegne av kommunestyret skal føre løpende kontroll med forvaltningen i kommunen.

Det har kommet tilbakemelding fra kontrollutvalgets leder Jardar Ellevold at det i møte med Konsek Trøndelag IKS og Rådhuset Vingelen kom opp habilitetsspørsmål vedrørende nestleder Jørn Heiberg. Jørn Heiberg innehar verv i både kontrollutvalget og Rendalen kommuneskoger KS.

Kommunelovens § 23-1, tredje ledd, bokstav g. sier følgende; *“Utelukkelse fra valg er personer som har ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i ett selskap som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i.”* Dette betyr at Heibergs roller i henholdsvis Kontrollutvalget og Rendalen Kommuneskoger KF ikke er forenelig med kommunelovens bestemmelser.

Jørn Heiberg ønsker å fortsette i sitt verv i Rendalen kommuneskoger KF, det må derfor foretas omvalg av Kontrollutvalg for perioden høsten 2023 - høsten 2027.

Melding om vedtak sendes til:

Kontrollutvalgets sekretariat, Konsek Trøndelag IKS
Valgte medlemmer og varamedlemmer

Saksopplysninger:

Etter kommuneloven § 23-1 første ledd skal kommunestyret selv velge et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll med forvaltningen i kommunen.

Kommunestyret velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Utvalget skal ha minst fem medlemmer. Minst ett medlem skal velges blant kommunestyrets medlemmer (ikke varamedlem). Varamedlemmer oppnevnes i rekkefølge. Lederen i kontrollutvalget kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren i kommunen.

De vanlige kravene til valgbarhet i § 7-2 og hvem som er utelukket etter §7-3 gjelder også for kontrollutvalget. I § 23-1, 3. ledd bokstav a-h er det i tillegg særlige regler om hvem som ikke kan velges til kontrollutvalget.

Valg av medlemmer til folkevalgte organer skal skje som forholdsvalg når minst en medlem krever det. jfr. kommuneloven § 7-4, 1. ledd. I andre tilfeller skal medlemmene velges ved avtalevalg. Leder og nestleder for folkevalgte organer skal velges med flertallsvalg, jfr. kommuneloven § 7-4, 2. ledd. Utelukket fra valg er:

- a) ordfører og varaordfører
- b) medlemmer og varamedlemmer av formannskap
- c) medlemmer og varamedlemmer av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet (medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret er likevel valgbare)
- d) medlemmer av kommuneråd eller fylkesråd
- e) medlemmer og varamedlemmer av kommunestyre-komité eller fylkestingskomité
- f) ansatte i kommunen
- g) personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i et selskap som kommunen har eierinteresser i
- h) personer som har ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret i ett interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap.

Kommunelovens regler om kjønnsmessig balanse gjelder også for kontrollutvalget.

Kommunestyret kan når som helst velge medlemmer til utvalget på nytt. Hvis ett eller flere medlemmer av utvalget skal skiftes ut, skal alle medlemmene velges på nytt.

Saksvurdering:

Kontrollutvalget har en viktig funksjon som kommunestyrets eget kontrollorgan. Det anbefales at de som velges til kontrollutvalget har god innsikt i kommunens ansvar og oppgaver slik at utvalget kan stille gode spørsmål og bestille gode prosjekter. Variasjon i kunnskap og erfaring er en fordel.

Kontrollutvalget kan komme opp i vanskelige saker med stort mediepress. Utvalget bør oppfattes som et uavhengig organ som gjennom sitt arbeid og uttalelser får tillit i sitt arbeid.

Det er strenge krav til hvem som er valgbar i kontrollutvalget. Kontrollutvalget må velges på det konstituerende møtet for å sikre at sammensetningen fyller alle krav. Krav til hvem som kan velges fremgår av kommunelovens § 23-1.

Valgkomiteens innstilling:

Til kontrollutvalg for perioden 2023 - 2027 velges:

Valgkomitéen 02.05.2024

Behandling

Nyvalg kontrollutvalg 2023-27, foreslått av Mette Halvorsen Hornseth, Senterpartiet

Som fast medlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Ola Løken.

Som 5.varamedlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Tollef Lau.

Votering nr 1 - Votering over forslagForslag: **Nyvalg kontrollutvalg 2023-27****For:** 7 stemmer (100%) - Ap 3, H 1, SP 2, SV 1**Mot:** 0 stemmer (0%)**Vedtak**

Som fast medlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Ola Løken.

Som 5.varamedlem av kontrollutvalget for perioden 2023-2027 velges Tollef Lau.

Kommunestyret 30.05.2024**Behandling****Votering nr 1** - Votering over forslagForslag: **Opprinnelig forslag****For:** 16 stemmer (100%) - Ap 8, H 2, SP 5, SV 1**Mot:** 0 stemmer (0%)**Vedtak**

Rendalen kommune, kommunestyret, velger følgende til kontrollutvalg for kommunestyreperioden 2023 - 2027:

- Ola Løken som fast medlem
- Tollef Lau som 5. varamedlem

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

Jardar Ellevold (leder)

Ola Løken (nestleder)

Kjersti Bjørke Grindflek

John Olav Fonås

Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Gunn Randi Finstad
2. Maren Kværness Halberg
3. Unni Dalbakk Nytrøen
4. Per Kristian Aasbrenn
5. Tollef Lau

Valgkomitéen 03.10.2024**Behandling**

Forslag fra Ap - Omvalg, foreslått av Øyvind Nytrøen, Arbeiderpartiet

Kandidat fra AP/SV Anne Berit Lutnæs

Forslag fra SP , foreslått av Mette Halvorsen Hornseth, Senterpartiet

Valgkomiteen velger Hanne Didriksen som 5.varamedlem til kontrollutvalget for perioden 2024-2027.

Fellesforslag - Innstilling fra valgkomiteen, foreslått av Mette Halvorsen Hornseth, Senterpartiet

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

Jardar Ellevold (leder)
Ola Løken (nestleder)
Kjersti Bjørke Grindflek
John Olav Fonås
Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Maren Kværness Halberg
2. Unni Dalbakk Nytrøen
3. Per Kristian Aasbrenn
4. Tollef Lau
5. Anne Berit Lutnæs

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag fra Ap - Omvalg: 4 stemmer (57%) - Ap 3, SV 1

Øyvind Nytrøen (Ap)

Forslag fra SP : 3 stemmer (43%) - H 1, SP 2

Mette Halvorsen Hornseth (SP)

Votering nr 2 - Votering over forslag

Forslag: **Fellesforslag - Innstilling fra valgkomiteen**

For: 7 stemmer (100%) - Ap 3, H 1, SP 2, SV 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

- Jardar Ellevold (leder)
- Ola Løken (nestleder)
- Kjersti Bjørke Grindflek
- John Olav Fonås
- Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Maren Kværness Halberg
2. Unni Dalbakk Nytrøen
3. Per Kristian Aasbrenn
4. Tollef Lau
5. Anne Berit Lutnæs

Kommunestyret 31.10.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 17 stemmer (100%) - Ap 8, H 2, SP 6, SV 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Som kontrollutvalg for kommunestyreperioden høsten 2023 - høsten 2027 er følgende valgt:

- Jardar Ellevold (leder)
- Ola Løken (nestleder)
- Kjersti Bjørke Grindflek
- John Olav Fonås
- Brynhild Lervang

Varamedlemmer i nummerert rekkefølge:

1. Maren Kværness Halberg
2. Unni Dalbakk Nytrøen
3. Per Kristian Aasbrenn
4. Tollef Lau
5. Anne Berit Lutnæs

Nye opplysninger:

På grunn av habilitetsspørsmål til valgt varamedlem Gunn Randi Finstad, må det foretas omvalg av kontrollutvalget.

Gunn Randi Finstad innehar også verv i Rendalen kommuneskoger KF. Kommunelovens § 23-1, tredje ledd, bokstav g. sier følgende; "Utelukkelse fra valg er personer som har ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i ett selskap som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i." Dette betyr at Finstads roller i henholdsvis Kontrollutvalget og Rendalen Kommuneskoger KF ikke er forenelig med kommunelovens bestemmelser.

Gunn Randi Finstad ønsker å fortsette i sitt verv i Rendalen kommuneskoger KF, det må derfor foretas omvalg av Kontrollutvalg for perioden høsten 2024 - høsten 2027.

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser

Publisert på NKRF sin nettside 02.10.2024

Telemarksforskning har, på oppdrag fra KS FoU, utredet status for folkevalgtes involvering i kommunale budsjett- og økonomiplanprosesser.

Rapporten belyser spørsmål som: Hvordan kan budsjettprosesser legges opp for å sikre bred deltakelse, bedre eierskap og engasjement? Hvordan sikre større lokalpolitisk handlingsrom og innflytelse?

Utredningen baserer seg på en spørreundersøkelse til alle kommunestyrerepresentanter og kommunedirektører i et representativt utvalg av landets kommuner (125 av 357). Videre er det gjennomført intervjuer i seks utvalgte casekommuner med varierende deltakelse og tilfredshet med budsjett- og økonomiplanprosesser.

Blant kommunestyrerepresentantene er det et klart flertall (64 prosent) som mener at det hadde vært en fordel om politikerne hadde hatt sterkere styring med budsjettprosessene.

En betydelig andel (40 prosent) mener også at de ikke har god anledning til å legge føringer for arbeidet med årsbudsjettet i sin kommune.

Et generelt funn er at politikerne ønsker et forutsigbart årshjul for behandling av budsjettsaker. Det inkluderer gode rutiner for oppfølging av budsjettarbeidet gjennom året, og at det er satt av nok tid til behandling av budsjett- og økonomisaker.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene. Tidlig involvering av politikerne gir muligheter for å gi føringer og komme med innspill underveis i prosessene. De som er involvert i budsjettprosessene i første og andre kvartal, er mer fornøyd med budsjettprosessene enn de som blir involvert senere.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene.

Det er også verdt å merke seg at tilfredsheten med budsjettprosessene er stor i de kommunene hvor kommunestyrerepresentantene opplever at kommuneplanen gir gode føringer for arbeidet med både økonomiplan og årsbudsjett. Dette indikerer at disse kommunene har helhetlige, strategiske prosesser som ramme for arbeid med økonomiplaner og budsjetter. Mye tyder også på at gode budsjettprosesser gir grunnlag for bedre økonomisk styring av kommunen, større sannsynlighet for bedre økonomisk resultat og at man dermed også har lettere for å identifisere og skape et økonomisk handlingsrom.

Rundt 80 prosent av kommunestyrerepresentantene peker på et behov for bedre opplæring knyttet til budsjett- og økonomiplanprosesser. Spesielt for nye som kommer inn i politikken, er det behov for grunnleggende opplæring i kommunal økonomi og styring, kommunale ansvarsområder, rolleavklaring mellom politikk og administrasjon, hvordan prosesser bør foregå og hvordan politikerne og administrasjon kan samhandle godt.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Telemarksforskning anbefaler at de involverte gjennom folkevalgtprogrammet synliggjør gode grep og eksempler for å lykkes med budsjettprosessene. Det viktigste er sannsynligvis at budsjettprosessene blir lagt opp på en slik måte at kommunestyrerepresentantene har god dialog med administrasjonen, at de involverte er enig om hvilke prosesser som skal gjennomføres, og hva som er formålet med ulike aktiviteter og møtepunkter gjennom året. Det innebærer at politikerne må involveres tidlig i prosessen, noe som gir mer forutsigbarhet for budsjettprosessene.

- **Se også opptak av KS-webinaret:** [Folkevalgte trenger mer kunnskap og tidligere involvering i budsjettplanprosessen](#) (YouTube - starter i nytt vindu)

Rapporten gir **10 anbefalinger** for å sikre gode budsjettprosesser og politisk styring og eierskap til prosessene:

1. Sørg for tidlig medvirkning i prosessen
2. Utarbeid et årshjul for politisk behandling av budsjett- og økonomisaker
3. Sørg for en tydelig avklaring av hva som er administrasjonenes og politikernes roller og oppgaver, og hvordan man ønsker at samhandlingen skal foregå
4. Avklar hvordan økonomisk rammestyring skal foregå politisk, og hva slags rapporteringsrutiner man skal ha for å følge opp budsjettet gjennom året
5. Sørg for oppdaterte kommunale planer, og synliggjør hvordan årsbudsjettet understøtter viktige føringer i kommunens planverk
6. Arranger en dialogkonferanse innen utgangen av april for å skape en omforent forståelse av kommunens utfordringsbilde
7. Kombiner gjerne dialogkonferanse med folkevalgtopplæring om et relevant tema
8. Arranger en rammekonferanse i juni i etterkant av at kommuneproposisjonen og revidert statsbudsjett er lagt fram
9. Avklar budsjettrelaterte saker med formannskapet ut over høsten i forkant av at kommunedirektøren offentliggjør og legger fram sitt salderte budsjett
10. Kommunens administrasjon bør stille kompetanse og ressurser til rådighet for å gi faglig støtte i partigruppenes behandling av kommunedirektørens budsjettforslag

Videre peker rapporten på konkrete opplæringsbehov og anbefalinger knyttet til det.

Kilde: Telemarksforskning

<https://www.telemarksforskning.no/10-anbefalinger-til-folkevalgtes-involvering-i-kommunale-budsjettprosesser/>

Innspill til kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

38/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/610 - 3

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Vedlegg

Trafikklysmodellen

Saksopplysninger

Hensikten med denne saken er at utvalgets medlemmer kan drøfte og fremme innspill til saker og forhold som kontrollutvalget kan ta tak i, eller diskutere om å få utredet en sak til et fremtidig kontrollutvalgsmøte. Da kan forslag om å sette opp saken fremmes i denne sak.

Eksempel på tema som kan tas opp:

- Deltagelse på kurs/konferanse
- Endring av møtedato eller lignende
- Forhold i fylkeskommunen som medlemmene har behov for å drøfte
- Ønske om orientering knyttet til et saksområde fra fylkesdirektør eller sekretariatet i et fremtidig møte.

Utvalgets medlemmer oppfordres til å si fra om de har noe til saken i starten av møtet.

Trafikklysmodellen

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen»	Ja	Delvis	Nei
Kryss på røde felt peker i retning av å ikke følge opp saken, mens kryss på grønne felt taler for å følge opp saken.			
Vedrører saken misnøye med et politisk fattet vedtak?			
Dreier saken seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?			
Viser saken til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?			
Viser saken til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?			
Dreier saken seg i hovedsak om en isolert hendelse?			
Er saken under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?			
Er det annen naturlig behandlingsvei for saken (ref. organene nevnt over)?			
Kan saken, og sakens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?			
Berører saken et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?			
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?			
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?			
Bør saken prioriteres foran andre planlagte oppgaver?			

Kilder:

- *Henvendelser til besvær – eller begjær?* Artikkel i Kommunerevisoren nr. 4/21 av Bjørkelo, Løvlie og Fiksdal i Deloitte
- *Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget*, veileder fra Forum for kontroll og tilsyn, 2022

Godkjenning av dagens møteprotokoll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtedato

25.11.2024

Saknr

39/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/610 - 4

Forslag til vedtak

Møteprotokollen fra dagens møte i kontrollutvalget, 25.11.2024, godkjennes.

Saksopplysninger

Protokollen stadfester at alle vedtakene og protokollføringen for hver sak er i samsvar med saksbehandlingen for den aktuelle saken.

Vurdering og konklusjon

Utvalget oppfordres til å lese gjennom protokollen for å påpeke feil og mangler, som rettes opp av sekretariatet. Utvalget oppfordres deretter til å godkjenne møteprotokollen.